

Millei Lajos
Szófüzések melegében



Millei Lajos • SZÓFÜZÉREK MELEGÉBEN

europrint

SZÓFÜZÉREK MELEGÉBEN



Millei Lajos válogatott novellái

Nagyvárad

europrint

2015

A könyv tartalmáért a szerző,
Millei Lajos,
teljes felelősséget vállal.

A szerzőnek fenntartva minden jog.

Lektorálta: Dr. Nagy Ferencné
Szövegszerkesztő: Milleiné Kelemen Csilla
Borítószerkesztő: Ivánka György
Általános grafika: Kovács Daniela

Készült a nagyvárad ~~europa~~⁺**rint** nyomdában

ISBN 978–963–12–1514–4

ELŐSZÓ



Nehéz dolog előszót írni egy költő első prózakötetéhez.

Persze, prózát írni sem könnyebb, nem is beszélve a versekről.

A legnehezebb mindkettőt kipróbálni...

Az irodalom nem egy és oszthatatlan: líra, epika és dráma más-más írói készségeket kíván.

Kevesen vannak, akik erre is-arra is vállalkoznak.

Millei Lajos sokat tud a világról. Nincs elragadtatva tőle. De szeretné jobban érezni magát benne.

Verseiben erről a jobb érzésről tudósít.

Prózája más: sötétebb, keserűbb.

Szigorú realistaként tekint a világra.

A világ meg is érdemli ezt a szigorúságot.

Arisztotelész szerint az beszél a dolgokról helyesen, aki úgy beszél róluk, ahogy valójában vannak.

Millei Lajos követi a nagy görög filozófus híres szabályát.

Két ellentétes érzés határozza meg ezt az írói világot: a „más-ként nem lehet” és a „miért nem lehet másként?”...

A szerző hősei főként az élet kevésbé napos oldaláról jönnek: betegség, csalódás, szegénység, kiszolgáltatottság jutott nekik.

G. Shaw szerint bárkit érhet szerencsétlenség, de csak okos ember képes tanulni belőle.

A kötet szereplői lelkükre veszik a velük és másokkal történő bajokat.

Megtehetik, mert van lelkük.

Ez a mai világban nem mindig előny.

Ami e kis kötetet szerethetővé teszi: az empátia, ahogy írója a kisemberek, a balszerencsések, a méltatlan vesztesek oldalára áll.

Teszi mindezt erős igazságérzettel, néha játékosan, néha humorral, néha sűrű indulattal.

Millei Lajos kötete egyfajta kaleidoszkóp: sok kis apró történet a jelenből, emberek, sorsok, hullámhegyek- és völgyek.

Ez a sok kicsi sokra megy, mire a Kedves Olvasó a végére ér,
kor- és kórképet kap a világról, amiben élünk.

Meg kap még egy erős ütet: így kell-e élnünk, avagy lehetne
másképp...?

Szilágyi László
Irodalomtanár,
vers- és prózamondó



A TÍZFORINTOS VÁSÁR

Nyolc éves voltam akkor. Amolyan szárnyait próbálgató, gyenge kis veréb, aki tudta, hogy egyszer a levegőbe fog emelkedni, na nem olyan magasra, mint a büszke sas madár, de repülni fog, és a verebek közt ő lesz a király. Már sok mindent tudtam a világról:

Tudtam, hogy a földön élünk és tudtam azt is, hogy nem túl sokáig. Tudtam azt, hogy része vagyok a nagy egésznek, s ha erre gondoltam, a szívem mindig hevesebben vert.

Igyekeztem nyitott szemmel élni és nem csak nézni, de látni is a dolgokat.

Láttam az utcákon sok-sok rohanó embert, kik szorgosan, mint a hangyák, gyűjtögettek javaikat. Láttam rendőrt állni a sarkon, aki vigyázott arra, hogy ami már megvan, többé ne veszhessen el. Láttam öreg bácsikat botjukra támaszkodva, bizonytalanul, imbolypogva járni, s mindjárt eszembe jutott a rendőr: ugyan vigyázhat ő akárhogy, egyszer úgylis minden elvész.

Láttam italtól tántorgó, részeg embereket, – amikor apámért a kocsmába mentem – akik az ötödik fröccs után már bambán és üresen néztek, akikről az ötödik fröccs az élet fájdalmát mosta le.

Undorodva néztem, hogy öntik magukba a bort, és soha nem tudtam megérteni, miért jobb a szomjazásnál az, ha valaki a fröccstől fullad meg. Mindig anyámra gondoltam ilyenkor: arra kért, hogy soha ne igyak.

Szegény anyám, a „nincs-be” szült bele minket. A hiány táplált bennünket, s az egyetlen dolog, amiben soha nem szenvedtünk hiányt: a szegénység.

Szegények voltunk. Azaz, hogy nem jól mondom, hisz az szegény csak, akinek semmije sincs.

Nekünk anyámmal sok mindenünk volt: volt házunk, és volt hazánk. Volt ágyunk, és volt anyánk. Volt párnánk, és paplanunk,

voltak boldog álmaink. Volt erőnk és bátorságunk, hogy szembenézzünk, és ne hátráljunk. Volt hitünk és akaratunk, és igen nagy volt a bizodalunk. Mert a szegény emberben mindig több a bizakodás, mint másokban, hisz az tud csak igazán bízni, akinek kell, hogy bízhasson, aki várja, hogy forduljon majd az élet, s a fordulás őt emelje fel a magasba. Aki minden reggel új reménnyel ébred, és ha a nap csak elfogy csendesesen, este, mikor lefekszik, már a következő nap jár a fejében, már a következő napról álmodik.

Álmodni mi is tudtunk szépet. Hófehér abrosszal takarva az asztal, rajta virág, és sok-sok jó falat. Az asztalnál négyen ülnek csendben: apa, anya és a két gyerek. A szoba megtelik a béke illatával, a kályha a szeretetről duruzsol, és a lámpa csendes nyugalommal a harmónia fényét hinti szerteszét.

Ám az álmok mindig összetörtek, ha hazajött apám a kocsmából, úgy este tíz körül, és köszönés helyett így szólt:

– Asszony, adjál bort, mert szomjazom nagyon!

– Nincs bor, hisz pénzünk sincs már – suttogeta anyám, és riadtan várta a folytatást.

Apám módszeres ember volt. Az ivásban s a verésben egyaránt. Ha inni nem tudott, hát verte anyámat, míg le nem csillapodott. Ilyenkor húgommal összekapaszkodva egy távoli sarokban meghúztuk magunk, és vártuk, hogy a vihar elüljön, apám lefeküdjön. Ha horkolt már a ház ura, mi is elnyugodtunk, és folytattuk a megkezdett boldog álmot a fehér abroszról, a békéről és a szeretetről.

Apám elitta minden keresetét, és én, aki akkor már nagyfiú voltam, segíteni akartam anyámon. Iskola után munkát vállaltam a pályaudvaron. Minden délután ott tébláboltam a peronon, és ha megláttam egy utazót nagy bőrönddel, lelkesen ajánlottam fel, hogy majd én viszem a csomagjait.

Jó pénzkeresés volt, mert hol húsz fillért, hol ötvenet adtak, és nagy forgalomban néha estére még három forint is összejött. Örömmel vittem anyámnak, hogy legyen lisztre, zsírra, meg cukorra. Szegény így is gyakran fordult az anyjához, aki soha nem mondta, hogy nem ad.

Egyszer aztán fejbe vágott a szerencse, de úgy eltalált, és olyan gyorsan jött, hogy azt hittem, ezt is csak álmodom.

Egy kék öltönyös öregúr bőrröndjét cipeltem hazáig, s mikor a fizetségért a tenyeremet nyújtottam, egy ropogós tízforintost nyomott a markomba:

– Tessék, fiam, megdolgoztál érte!

Nem akartam hinni a szememnek, csak álltam ott bambán, és néztem a pénzemet. Az öregúr már rég becsukta az ajtót, de én csak álltam ott némán, és szorítottam a bankjegyet. Sötét este volt már akkor, s egy lámpa alá léptem, hogy tüzetesen megvizsgáljam a tízforintos mindkét oldalát. Óvatosan nyitottam ki a tenyerem, mint aki attól fél, hogy a madárka elrepül, de a bankjegy ott virított hidegen.

Úgy látszik, neki mindegy, hogy kinek a kezében van! – gondoltam magamban. Neki tényleg mindegy volt, hagyta, hogy nézegessem, hogy gyengéden megsimogassam. Hagyta, hogy a zsebembe tegyem, majd kivegyem, hogy a másikba tegyem. Aztán hirtelen zavarba jöttem: mit is fogunk csinálni ennyi pénzzel? Nekünk ennyi pénz nem kell. Nekünk elég az a napi két-három forint. Ez meg tíz. Hisz ez rengeteg!

Átraktam a bankót a jobb zsebembe, mert a balt már égette nagyon. Elindultam hazafelé, s a gondolataim vadul kergették egymást: anyámnak három forint kell csak, ezt biztosan tudom. És akkor még mindig marad hét. Mit csináljunk hét egész forinttal? Eszembe jutott, hogy anyámnak elszakadt a harisnyája. Igen, ez jó lesz, harisnyát veszünk rajta. Bár a húgomnak is kellene egy sapka, mert jön a tél nemsokára. Jó lenne egy csomag selyemcukorkát is venni, mert az olyan finom lehet! Meg könyvet, vagy bármit, amit eddig nem kaphattunk meg.

Hirtelen félni kezdtem a pénztől. Istenem, milyen kevés is ez! Hiszen azt a sok mindent, ami kellene, ebből úgyse tudjunk megvenni.

A boldogság leszáradt az arcomról. Szomorúan mentem hazafelé, és amikor a húgom elé állt, én fáradtan vettem ki a tízforintost a zsebemből, s száraz hangon mondtam:

– Ezt kerestem ma.

A húgom – kivel még könnyen játszott bújócskát az értelem – örömmel csapta össze kezét:

– Te jó Isten! Ez nagyon sok pénz! Anyu, nézd csak, a bátyus mennyi pénzt hozott!

Anyám szeméből örömkönnyeket csalt ki a tíz forint. Nézte ő is áhítattal s gyönyörködve, mint ahogy én néztem fél órával azelőtt.

– Kisfiam, honnan van ez a tíz forint? – kérdezte, de nem azért, mert nem hitte el, hogy megdolgoztam érte, inkább csak hallani akarta ennek a nagy keresetnek a történetét.

Én elmeséltem mindent szépen sorjában, és éppen oda akartam adni anyámnak a bankjegyet, amikor meghallottam apám tántorgó lépéseit az ajtó előtt.

Gyorsan zsebre dugtam a pénzt, és a húgommal együtt siettünk apám elé. Ő lerázott bennünket magáról, mint ahogy fürdés után a kutya szokta a vizet:

– Hagyatok békén, átkozott kölykök! Anyátokkal akarok beszélni! Asszony, fáradt vagyok, és keveset ittam. Adjál bort, vagy egy kis pénzt!

Anyám széttárta a karját:

– Nincs pénzünk, és a bort is megittad már rég. Gyere, vacsorázzunk, s aztán lefekszünk csendesen.

– Szóval nem adsz? – mordult fel apám, és már emelte is a kezét.

– Megálljon édesapám! – léptem anyám elé ekkor – Ne bántsa anyámat, nincs neki pénze.

– No nézd, a taknyos! – rivallt rám apám – Csak nem akarsz kioktatni engem? Eredj az utamból, vagy rajtad kezdjem a verést?

Bennem ekkor már megérett, és tudatosult a szándék, s talán ez adott erőt, hogy még egyszer visszaszóljak neki:

– Nem! Nem kioktatni akarom, csak azt szeretném, ha nem bántaná az anyut. Ő nem tehet arról, hogy nincs pénzünk.

– Hát ki? Talán én? – ordított apám, s elcsattant az első pofon – Én tehetek talán róla? Én, aki nap-mint nap gürcölök, hogy nektek kenyér legyen az asztalon? Nélkülem már rég éhen döglöttetek volna!

Anyám a kezemet rángatta, és a szemével intett, hogy hagyjam már, ne ingereljem fel, mert akkor nagyobb baj jön.

Apám megint anyám felé fordult:

– Adsz pénzt, vagy szétverem a fejed!

– Apám, várjon egy kicsit! – ugrottam megint közéjük – Nézze ezt a pénzt! – és elővettem a tízest a zsebemből – Ma kerestem! Én odaadom magának, menjen, és igya el mind, de anyámat ne bántsa többet.

Ő mohón kapta ki a kezemből a tíz forintost, és vissza se pillantva megindult kifelé. Becsapta az ajtót maga után, és hirtelen ránk szakadt a csend.

Anyánk riadt fel elsőnek, és sírva fordult hozzám:

– Kisfiam, mit csináltál? Nem kellett volna odaadnod azt a pénzt, hiszen mennyi mindent vehettünk volna rajta!

Én azonban nem törődtem már a pénzzel. Ennél nagyobb vásárt úgysem csinálhattam volna. Vettem anyámnak mára egy csendes, veréstől mentes, nyugodt estét.

– Így a legjobb – zártam le magamban.

Apám kedvére ihat, mi meg álmodhatjuk tovább a boldogok álmát.



A FALU CIGÁNYA

Apró, jelentéktelen kis ember volt Gyurka, a falu cigánya. A vezetéknevét még az öregebbek sem tudták. Talán nem is volt neki. Mesélték, hogy egyszer régen egy vándor cigány család járt a faluban. A réten ütöttek sátrat, és amikor – egy pár nap múlva – odébb álltak, egyik barna bőrű kis porontyukat itt felejtették. A kaszás emberek találtak rá hajnalban. Úgy bégetett a zöld fűben a kis árva, mint valami apró bárány, ki nem leli az utat a többiek közé.

Három-négy éves lehetett a gyermek. Olyan apró termetű, hogy alig látszott ki a nagyra nőtt fű közül. Tóth gazda megsajnálta szegényt, s mivel neki nem volt gyereke, gondolta hazaviszi. Felneveli, és fia helyett fiaként szereti majd. Elnevezte Gyurkának, mert György napja volt asnap.

A kis Gyurkára akkor a jólét mosolygott rá: minden éjjel paplanos meleg ágyban aludt, minden reggel fehér zománcos lavórból mosakodott. De a legjobb mégis csak az volt, hogy ahányszor csak éhes volt, annyiszor ehetett.

Teltek-múltak az évek. Gyurka iskoláskorúra fejlődött.

Tóth gazda, ki nagy észet látott a gyerekekben, mondogatta is mindenkinek:

– Tanárt csinállok a cigányból, meglátjátok!

De hát a vér nem válik vízzé.

Erre rájött Tóth is, mert Gyurkát a sok-sok hiányzás miatt 16 évesen kicsapták.

– No, ha nem akarsz tanulni, akkor dolgozz a kenyérért! – mondta neki haragosan Tóth.

A fiú dolgozott is keményen. Hajnalban kelt, etette az állatokat, kijárt a mezőre, mindent megcsinált, ami munka a ház körül akadt. Aztán egy szép tavaszi hajnalon fogta a tarisznyáját és csendesen világgá ment.

– Ilyen a cigány! – morgolódott Tóth gazda – Rosszabb a kutyánál, nincs benne hűség.

Senki sem tudta, hogy hová ment. Az emberek kezdték elfelejteni őt.

Pár év múlva Tóthék meghaltak, és amikor Gyurka – rá tíz évre – hazajött, idegenül állt más portája előtt. Lesoványodva jött vissza, csontig lefogyva.

Senki sem akarta befogadni őt, ám ebédért, vacsoráért, no meg egy-egy üveg pálinkáért mindenkinél elvégzett mindenféle munkát. Fát vágott, szénát gyűjtött, takarította az istállókat. Tavasztól őszig kinn aludt a szabadban. Csak télire kéredezkedett be a lovak közé. Elaludt a friss szalmán, s közben vigyázott a jószágra. Lassan-lassan a falu cigánya lett.

Mi akkoriban már afféle suhancok voltunk, s kíváncsian kérdeztük tőle, hogy hol-merre járt olyan hosszú ideig.

– Kincset kerestem! – felelte ő ilyenkor.

– No, és megtaláltad?

– Meg bizony!

– Hát hol van, mutasd meg!

– Itt van – tárta ki komolyan a kezét, végigmutatgatva a falun – itt van a falutokban, itt van a fehér kis házikókban, a sáros utcákon, a zöld réteken, itt van körülöttünk.

– Bolondokat beszélsz! – feleltük mi nevetve, és nem is sejtettük, hogy milyen komolyan gondolja.

Máskor, ha fekete, hosszú kabátjával végigsöpörte az utca porát, kötekedve kérdeztük tőle:

– Miért nem nőszöl meg Gyurka? Család kéne neked!

– Van már nékem családom! – felelte ő ilyenkor – Az édesanyám, az a zöld rét ott a patak partján, ott hajtom álomra a fejem. Apám, a csillagos ég vigyáz rám és anyámra.

Bátyám, a büszke Hold ezüstszínű takaróval takar be minden éjjel. Nővérem, a nap meleget ad és fényt, hogy láthassak. Húgocskáim a kismadarak békét énekelnek a szívembe. Öcsém, a hús vizű patak a szomjamat csillapítja. Gyermekeim, az a sok tarka virág mindig felvidítanak.

Ilyen volt ő. Ilyen külön, mégis hozzátartozott a faluhoz, mint a templomtorony, vagy a romos falu kocsmá. Nem nagyon szeret-

tük őt, de nem is féltünk tőle. Elfogadtuk olyannak, amilyen. Ha találkozunk vele, örömmel hallgattuk meg, de ha hetekig nem láttuk, nem hiányoltuk.

Egyik hajnalban nagy riadalomra ébredtem. Sírt-jajveszékelt az öreg templomunk harangja. Nem úgy szólt, mint vasárnap, amikor misére hívogatja a falu népét. Nem is úgy, mint esténként, amikor a házak közé csalogatja a sötétséget, és az embereket nyugovóra inti. Most le akart ugrani a kötélről. Kétségbeesetten kiabált bele a szürke hajnalba, hogy valami nagy baj, valami nagy veszedelem van. Kiugrottam az ágyból, s mivel a szüleimet nem láttam sehol, odaléptem az ablakhoz. Ahogy elhúztam a függönyt, megértettem mindjárt a félrevert harang jajgatását.

A velünk szemben lévő házat – ahol a kis Kertész Zsuzsi lakott – rettenetes vörös lángok nyaldosták. Borzasztóan pusztító lehet a tűz. Csak addig jóságos és meleg, amíg bezárva tudjuk tartani. Mihelyt kiszabadul, ellenséges lesz, és vadul fölfal mindent, ami az útjába kerül. Most a Zsuzskáék házát lakmározza. Ronda, vörös ördög. Hatalmas, izzó karjaival egészen átöleli a kis fehér házikót. Hiába az emberek jó szándéka, a segíteni akarás, ha a tűz egyszer komolyan nekilát a zabálásnak, az a pár vödör víz – amit az emberek öntenek rá – nem veszi el roppant étvágyát. Pedig ott tolongott az egész falu. Hordták a vödrökben a vizet, adogatták kézről-kézre, és a bátrabb emberek egészen közel mentek, úgy öntötték nyakon a pirosló fergeteget. Ám a lángok csak nevettek rajtuk. Szemtelenül kikerülték azokat a helyeket, ahova a víz loccsant, és tovább pusztították a száraz felületeket. Néha mégis sikerült telibe találni egy-egy kakaskodó lángnyalábot, és olyankor az csendes füstölgéssel fulladt bele a vízbe. Ám hiába volt minden, – és ezt látták az emberek is – mert ha lent mégis fulladt egy-két rózsaszínű lánggyerek, de a nagyok, a hatalmasok már fent táncoltak a ház tetején. A falu népe kétségbeesve nézte a kis házikó vörösbe fulladó, utolsó éjszakáját.

Én is segíteni akartam valahogy, hát felöltöztem, és lerohantam a többiek közé. Nem mertem közel menni a tűzhöz, hiszen az erős férfiak sem bírtak vele. Inkább pajtásaimmal körbevettük a kis Zsuzskát, és amíg ő csendesen sírdogált, mi vigasztalni próbáltuk.

– Ne sírj Zsuzska, majd építünk másik házat!

– Összefog az egész falu! – mondta a szeplős Jani – Apám mesélte, hogy régen, ha tűz volt mindig így csinálták. Ennyi ember gyorsan felépít egy házat.

– Hallod Zsuzska? – mondtam én is – Új házatok lesz! Ne sirasd a régit.

– Nem azért sírok! – szepegte a lány.

– Hát miért?

– A Panni babám, az a szőke alvóbaba bent maradt a házban.

– Ha bent maradt, hát bent maradt. – mondtuk többen is – Nincs olyan bolond ember, aki bemegy ebbe a tűzbe.

– De van! – kiáltott Gyurka, akit csak most vettünk észre – Én bemegyek! Be én! Ne félj kicsi Zsuzska, és kihozom neked a Panni babát.

– Gyurka, bolond vagy? – kiáltottunk rá – Ne menj be, bent égsz te is a babával.

– Bemegyek! – mondta ő keményen – kihozom a Panni babát. Hátul megyek az ablaknál. Ott még nem olyan nagy a tűz.

Elindult, még mielőtt szólhattunk volna valamit.

– Úristen, ez bent fog égni! – mondta valamelyikünk.

Tanácstalanul néztünk egymásra, majd a kis Zsuzsira.

– Zsuzska, miattad fog megégni a Gyurka!

A kicsi lány megszeppent a szótól, kétségbeesve kereste az apját a tömegben. Amikor meglátta, jajveszékelve rohant hozzá:

– Apa, édesapa! A Gyurka bement a házba!

– Aztán minek ment be az a félbolond?

– A Panni babámat akarja kihozni.

– Az örült cigánya! Emberek, a Gyurka benn van a házban! – kiabálta Kertész a többieknek – Valaki szóljon az orvosnak, mi meg locsoljuk az ajtó környékét, hátha kijön még élve.

Újult erővel folytatták a tűz oltását. A tudat, hogy ember van a tűzben, erőt adott az emberfeletti munkához.

Mi körbevettük Zsuzskát, aki kiabálni kezdett az égő ház felé:

– Gyere ki Gyurka! Nem kell a baba, csak gyere ki!

A kiabálások szüneteiben jajgatva nyelte a könnyeit.

– Gyurka, gyere ki!

Megfogtuk Zsuzska kezét, és vigasztalni próbáltuk.

– Kijön, meglátod!
– Kihozza a Panni babát, és neki sem lesz semmi baja.
– Gyurka mindent kibír! – mondtam én, és szorongva figyeltük a lángokkal körülzárt ajtót.

Nem mentünk volna be semmi pénzért sem.

Jó tíz perc múlva jött ki. Fekete kabátja felégett a hátáig, a haja egyetlen üszkös szőrcsomó. Arcán és nyakán a tűz kegyetlen harapásai látszottak. Lábára ráégett a nadrág. A fekete, kormos szövetek közül élénkpirosan csordogált ki a vér. Alig állt a lábán, de azért odavánszorgott Zsuzska elé. Bal kezében ott szorította a szőke hajas babát. Amikor átnyújtotta a kislánynak, kormos és véres arcán sárga fényként ragyogott a mosoly:

– Látod, kihoztam neked. – mondta, és büszkén emelte fel a fejét.

Zsuzska elvette a babát, és nem tudta, minek örüljön jobban: annak, amit a kezében szorongat, vagy annak, hogy Gyurka élve jött ki a házból.

– Nagyon meleg volt ott bent! Még egyszer nem mennék vissza! Amikor kifelé jöttem, ráesett egy égő gerenda a jobb felemre, azt hiszem eltört a karom. Meg itt belül is ég valami...

Még akart valamit mondani, de a nyitott száján már csak a vér buggyant ki... Összeesett.

Az asszonyok siránkozva vették körül. Már senki sem törődött az égő házzal, csak Gyurkával. Körbeállták, fölpolcolták a fejét, tisztogatták az égett sebeket.

Amikor megérkezett az orvos, a tűz már befejezte fergeteges táncát. Fölzabálta a kis házat. A hatalmas lángok most egészen apróra zsugorodtak, egy-két pillanatig bólogattak egymásnak, majd jóllakottan kialudtak a kormos rom felett.

Valahogy így aludt ki Gyurkában is az élet.

Az orvos felhúzta a szemhéját, megtapogatta a már elcsendesedett pulzust, majd csöndesen csak ennyit mondott:

– Meghalt szegény.

Ez a két szó valami égető fájdalommal hasított a tudatunkig.

– Meghalt egy babáért! – mondta valaki.

– Ugyan már, egy jótettért! A jóságát tanítani kéne.

– Bolond volt! – csúszott ki a száján a nagy hasú Kovácsnak.
– Jó ember volt. – mondta csendesen Kertész – Áldott jó ember, magam temettetem el.

Harmadnap volt a temetés. Az egész falu eljött, feketébe öltözve, hisz Gyurka az egész falué volt.

Körbeálltuk komoran a koporsót, és mielőtt végleg lezárták volna a tetejét, a kis Zsuzska odalépett a halott cigányhoz. Kezében ott szorongatta a Panni babát. Magához ölelte, majd odafektette Gyurka mellé.

A mozdulat az asszonyokból hangos sírást csalt elő, és a férfiak közül is sokan törölgették a szemeiket.

Szegény Gyurka, amíg élet, mindig azt mondogatta, hogy a temető legszélére helyezték el majd őt. Oda, ahol azok a sudár nyárfák állnak. A sírjára ne rakjanak keresztet, hanem egy apró nyárfát ültessenek a feje fölé.

Oda temettük hát, a temető szélibe, a nyárfák mellé.

Ám a felnőttek hallani sem akartak a kis fa ültetéséről:

– A halottnak kereszt jár! – mondogatták ők.

Másnap, amikor mi suhancok kimentünk, hogy elültessük a sírjára a nyárfát, meglepődve láttuk, hogy a nagy hasú Kovács megelőzött bennünket.

Kiszedte a porhanyós földből a keresztet, és a helyére egy pici, zöld levelű nyárfát ültetett.

Amikor rajtakaptuk, zavartan ránk mordult:

– Mit néztek úgy? Végte is jó ember volt. Megérdemli, hogy úgy legyen, ahogyan akarta.

– Tudjuk, János bácsi. Mi is nyárfát hoztunk, de a magáé sokkal szebb. Gyurkának is jobban tetszene. Majd kijárunk minden nap, meglocsoljuk, hogy erősödjön, és nagyra nőjön a fa...

Húsz év telt el azóta. Mi suhancok emberekké fejlődtünk, s a pici fácska hatalmasra nőtt. Fölébe magasodik a többi nyárfának, óriási ágain fészket rak a vadgerle.

Ha idegen jár erre, mindig megcsodálja a terebélyes fát, nem is sejtí, hogy a fa alatt Gyurka, a falu cigánya alussza örök álmát.



SZERELMESEK

Egyszerre értek fel a tetőre. A sietségtől kissé kifulladásra, lihegve, ám a panorámától megrészezedve ültek le a selymes fűbe. Igen, itt a világ tetején minden gyönyörű.

Esteledett, s a májusi szellő kellemesen borzolta végig a testüket. A lebukó nap fáradt sugarai haláltáncot jártak a homlokukon, s amikor elköszöntek, már csak a szürkület maradt.

Nekik tetszett a naplemente is, de az igazi élmény a virradat volt. A pirkadat varázsát nagyon sokszor átélték már itt fenn a hegytetőn. Kiálltak erre a zöld-bársony teraszra, s nézték, hogyan ad a fény értelmet a világnak. Az aranyárga sugarak egyre erősödtek, s lassan az egész világ megtelt ragyogással. Ebben a tündöklésben még jobban érezték egymás közelségét. Egy illat, egy-egy apró gesztus, vagy mozdulat, mind-mind azt bizonyította nekik, hogy mennyire szükségük van egymásra.

Letelepedni a harmatos fű közé, egymás szemébe mélyedve hallgatni az ébredő erdő szimfóniáját, ez számukra maga volt a boldogság. Kifinomult hallásuk különválasztotta az erdő ezernyi neszt. Tudták és ismerték az apró rágcslók tompa motoszkálását. Felismerték az őz szökellését, a szarvas ugrását. És ezekbe a zajokba, mint valami kísérőzene, beleolvadt a madarak éneke, a rigók, pacsirták dalolása, a fakopács dobolása, a varjúk káromgása.

Ilyenkor úgy érezték, szép és megbonthatatlan ez a harmónia. Teljes és egész az élet, amely sosem múlhat el. Ha ilyenkor össze-összesimult a testük, ezer apró remegés futott végig rajtuk, s ők a reszkető vágyaiknak soha nem tudtak ellenállni...

Ám most a szürkületben egészen más volt az erdő. A nappali zajok lassan lefékvéshez készülődtek, s a csend egyre csak sűrűsödött körülöttük.

Holtidő volt ez, amikor a nappali hangok elcsitulnak, de az éjszakai neszek még nem ébredtek fel. Ez a holtidő zsibbadttá tette

őket. Amolyan mindent látó és halló, ám semmit sem érzékelővé váltak. A fáradtság, ami rájuk telepedett, nem is fáradtság volt, inkább valami varázslat. Varázslat, amely az ébrenlét és az álom között tartotta őket.

Egymáshoz bújva leheveredtek, és átengedték magukat ennek a súlytalan érzésnek.

Tudták, nem maradhatnak sokáig, hiszen mindjárt sötét este lesz, s nekik menni kell innen, de az érzések arzenálja közül ezt is ki akarták élvezni.

Ahogy egymáshoz simultak, érezték testük lüktetését, valami tompa, folytonos dobolást, mely megnyugtatta őket, álmosít és részegít egyszerre. Szinte egy testté olvadtak.

A külvilág már megszűnt számukra, csak a békés nyugalom, a csend, és ők léteztek. Fejüket összedugva, egymás illatát mélyen beszívva meleg bizsergéssel elaludtak.

Pár perc után léptek zajára ébredtek. Riadva néztek körül, és mielőtt még felállhattak volna, észrevették a puska csövét a fa mögött.

Szinte ugyanabban a pillanatban dördült el a fegyver is.

Két villanás, két durranás, és valami melegség ömlött rajtuk végig...

A következő héten a megyei vadászújságban a háromsoros cikk róluk szólt:

„Kovács János vadászmester szunyókáló ezüstróka párt kapott puskavégre. A két állat értékes prémje ezentúl a vadásztársaság vadászházát díszíti majd.”



SOHASE MINDEGY

A lány tekintete tele lett kérdőjellel.

– Miért, mit gondoltál? – folytatta a férfi – Felszedtelek az út széléről, százötven kilométert utaztattalak, szívod a cigarettámat. Szerinted mindezt szívességből tettem? Félúton vagyunk, s ha velem akarsz feljönni Pestre, akkor fizetned kell. Mindenért fizetni kell!

– Igaza lehet – gondolta a lány – mindenért fizetni kell. A bátyám is azt mondta, amikor elment harcolni: „Most megfizetünk nekik!”. És most véresen fekszik valahol... Ő már megfizetett!

– Látod? – mutatott a férfi a furgon belsejébe – azt a szivacsos fekpadot külön erre a célra csináltattam. Sok lány megfizette már rajta a pesti fuvart.

A lány összerezett.

– Meg akar erőszakolni? Mindent, csak azt ne! Inkább engedek, – gondolta – csak ne legyen durva. Elég volt a kegyetlenségből! Budapesten úgylis k.rva lesz belőlem. Mindegy, hogy mikor kezdem el. K.rva leszek, vagy koldus. Szép kilátások, de mindegy... Élni kell, és mindenért fizetni.

A férfi kiolvasta a gondolatait. Lassított, és megállt az út szélén. Rátette a kezét a lány vállára, és belenézett a fekete szemekbe.

– Na ne félj, nem foglak bántani – mondta szinte lágyan – sok nővel volt már dolgom, de még soha sem erőszakoskodtam, ha nem tetszik, kiszállhatsz nyugodtan. Ez a veszteség is benne van a pakliban. Pedig nagyon tudnálak szeretni, és ahogy elnézlek, rád is férne egy kis gyengédség.

Finoman megsimogatta a lány fejét, ujjai eljátszottak a selymes, barna hajszálakkal. Kis hurkokat csinált, majd amikor szorulni kezdett, elengedte. A férfi ujjai önálló életre keltek. Befurakodtak a haj alá, és körbesimogatták a lány nyakát. Sima, és forró volt a bőre, mint téli estéken a cserépkályha meleg csempéje...

– És most – szólt a férfi – döntened kell: kiszállsz, vagy fizetsz?

– Mindegy – mondta szomorúan a lány.

– Mindegy? – nevetett fel a férfi – Hát jó, akkor beleegyeztél! Pár kilométerre innen van egy csodás liget, oda megyünk. Szerintem nem fogod megbánni.

Indított, s a kezét a lány combján felejtette.

– Így azért valamivel jobb, – gondolta a lány – legalább érzései vannak.

Akkor se látszott rosszindulatúnak, amikor felvette. Pedig nem is stoppolt, csak ballagott az úton, amikor megállt mellette a furgon. Olyan barátságosnak tűnt, s Ő örült, hogy egészen Budapestig elviszi. Barcson jött át a határon, még hajnal volt, s a városon úgy lopakodott át, mint valami árnyék. A félelem akkor még nagyon erős volt benne. Nézte az alvó házakat, s a szíve összeszorult. Tegnap este még ők is lefeküdtek. Igaz rettegve, remegve, de amikor a lövöldözések csitulni kezdtek, ágyba bújtak. Apja még odament hozzá, és vigasztalta: „Ne félj, nem lesz semmi baj!” Ez volt az utolsó mondat, amit hallott tőle. Éjfél körül hatalmas robbanásra ébredt, a világosság vakító volt, a hőség elviselhetetlen.

– Bombázók – gondolta – s a szüleit kereste. Az apját hamar megtalálta. A kidőlt tűzfal alól csak a lábai lógtak ki. Érte jöhetett, amikor a detonáció rázúdította a téglafalat. Füst, tűz és szállongó por mindenütt, s Ő azt nézte, hogyan ég az apja lábán a papucs. Valahonnan az anyja kiabálását hallotta: „Istenem, Istenem!” jajveszékelt az asszony magyarul. Az anyja magyar lány volt, csak az apjával beszélt horvátul. Mindig büszke volt a magyarságára, s a gyerekeit is erre a nyelvre tanította. A lány megindult a hang irányába. Átbotorkált az összetört bútorokon, s meglátta az anyját a sarokban. A bal vállán hosszú vágott seb, valami éles tárgy eshetett rá. Az asszony megpróbált felállni, s ahogy nekidőlt a megmaradt falnak, furcsa, véres ábrákat rajzolt a füst – fehér vakolatra.

– Vér, és tűz! – gondolta a lány – Ezek az én szüleim!

Apára rádőlt a fal – akarta mondani – meg még azt is, hogy ég a papucs, aztán ránézett az anyjára, s csak annyit mondott:

– Mindegy.

– Gyerünk! – kiabálta az asszony – Gyorsan ki az udvarra!

Addigra már az egész ház lángolt. Kinn az udvaron elviselhető volt a hőség. A lány átkarolta az anyja derekát, s a hűvös szélben érezte, amint az anyja meleg vére végigcsorog a kezén... elindultak, s akkor jött a repülő. Egész alacsonyan szállt, és valami villogott belőle. Az anyja összerándult, lehúzta Őt is a földre. A fejére tette a kezét, csak akkor mozdult, amikor a gép hangja már nagyon messziről hallatszott. Az anyját nézte, és azt a három lyukat, amit a repülő csinált az anyja mellkasán. A lyukakból pirosan tűnt elő a már ismert folyadék, a vér.

– Vér és tűz! – sziszegte a lány – majd zokogni kezdett. Ráborult az anyjára, és átkozta a szerbeket, a horvátokat, a szlovéneket, az embereket.

A gép zúgása térítette magához. Felállt, ránézett az anyjára, és azt gondolta: Mindegy...

– Mindegy, mindegy – hajtogatta magában – s futni kezdett. Futott az életéért, vagy a haláláért... Mindegy.

Csak 20 kilométer a határ, ezt nagyon jól tudta, mégis meglepődött, amikor egy város fényeit látta. A Dráva – kanyarban van egy száraz határszakasz, itt jöhetett át, és észre sem vette.

Mindegy – gondolta magában – s besietett a városba. Egy sötétebb utcán megmosakodott egy artézi kútnál, majd elindult kifelé az út szélén.

– Hova is megyek? – kérdezte magától.

– Talán Budapestre... Mindegy – motyogta – és ment, ment, amíg ki nem világosodott...

...Az autó fékezett, és megállt a fák között.

– Megérkeztünk – szólt a férfi, s ránézett a lányra.

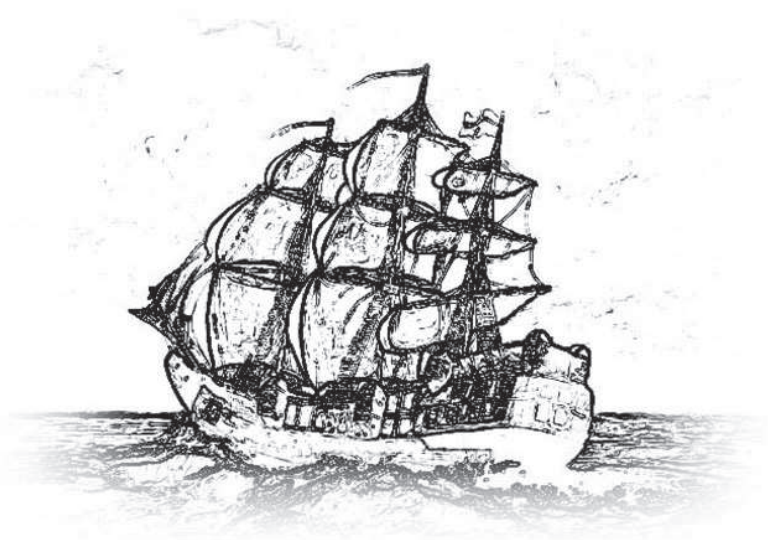
– Még meggondolhatod!

– Mindegy – mondta a lány, és megindult a furgon belsejébe.

A férfi mohón mászott utána, s amíg vetkőztette, be nem állt a szája.

– Meglátod, gyengéd leszek. Olyan szép vagy, nagyon kellesz nekem.

A lány hagyta magát, hiszen mindegy – gondolta magában – és nem is sejtette, hogy most fertőződött meg az AIDS vírussal.



MONDD BARÁTOM, MILYEN A TENGER?

Egy csattanást hallottam, s már össze is rogyott.

Amire a puska döreje is eljutott az agyamig, ő már ott feküdt véres mellkassal.

Rozsdabarna szemében meglepetés ült. Kérdőn nézett rám, mint aki nem hiszi az egészet.

– Ja, barátom, az életben maradáshoz szerencse is kell.

Neki nem volt szerencséje.

Aznap minket vezényeltek ki felderítő útra, és a golyó, amely bebizonyította neki, hogy az élet csak viszonylagos, és olykor nagyon rövid, engem is eltalálhatott volna.

De nem! Mert a golyó válogatós, akárkibe nem fúródik bele.

Úgy van ez, mint a vadászaton. Ott is csak a szebb, az értéke-
sebb vadakat lövik ki.

A szemében még mindig az értetlenség fénylett, de a szája – melyből élénkpirosan buggyant ki a vér – már lebiggyedt.

A belenyugvás első jele volt ez. Halkan, fájdalmasan mondta:

– Mindig meg akartam nézni a tengert... Azt hittem, addig nem halhatok meg... Mondd, milyen lehet a tenger? Én gyönyörűnek képzelem... A zöldeskék víz egyetlen tükörsima felület, melyen aransugárként korcsolyázik a lebukó nap fénye. A távolban fehér vitorlások siklanak, és a vitorlák fölött egybeolvad a zöld víz az ég kékjével... Nézd majd meg egyszer... Biztos, hogy ilyen...

Sok év telt el azóta, és békére vigyáznak már a fegyverek. Sok országban jártam. Sok tengert megnéztem, és mindegyik olyan... Milyen is?

A zöldeskék víz egyetlen tükörsima felület, melyen aransugárként korcsolyázik a lebukó nap fénye. A távolban fehér vitorlások siklanak, és a vitorlák fölött egybeolvad a zöld víz az ég kékjével...

Igazad volt, barátom.

ÖRÖK VESZTES

 – Mondtam ugye, hogy borotválkozzunk meg? – morgott Tibi, és elkente a habot az arcán Ezeknek sosem vagyunk elég rendesek. Mindig kitalálnak valamit, hogy lerövidíthessék a kimenőidejét. Azt mondta: „Túl szőrösek vagyunk”. Ő, akit három napos boros-ta takar. Neki szabad. Ő főhadnagy, neki nem kell naponta kétszer borotválkozni. Ő a parancsolásra termett, és arra, hogy minket megtörjön, megalázzon. Velem aztán nem sokra megy! Én eddig is csak röhögtem mindenben. Engem ugyan nem idegesítenek! Még hatvan nap, és vége az egésznek. Elfelejttem őket, akár egy rossz álmot. Ha ez az ára a kimenőnek, hát megborotválkozunk. Itt mindennek ára van. Minden egyes nappal a lelkünk lesz szegényebb. Minden egyes parancs az akaratomat töri le. Itt nincs saját gondolat, egyéni élet. Itt közösség van! Összeterelve, mint a birkák, várjuk a parancsot, s ha megkaptuk, némán teljesítjük. Őket nem érdekli, hogy mire gondolunk közben, vagy lehet, hogy azt hiszik, hogy mi nem is gondolkodunk. Mi a tömeg vagyunk, a katonaság, ahol nincsenek egyének, s így egyéni gondolat sem létezik. Védjük a hazánkat! Ezt szónokolják hangosan, de nem tudom, bennünket ki, vagy mi véd meg. Téged, engem, és a többi százezret. Nekünk jogaink vannak! Ezt hangoztatják állandóan, de csak együtt van jogunk, és csak arra, hogy végrehajtsuk az utasításait. Csak ahhoz van jogunk, hogy parancsra engedelmeskedjünk. Külön-külön már semmik sem vagyunk. Külön-külön már nincsenek jogaink.

Zoli nem figyelte a társa dörögését. Régóta együtt vannak már, és megszokta, hogy Tibi mindenért hőbörög. Nem kell nála ezt komolyan venni. Kidödögi magát, és minden megy tovább. Ezen úgyszem lehet változtatni. Ezek szabályok, amiket nem ők állítottak fel, és nekik joguk van a szabályokat elfogadni. Ha pedig nem akarnak a jogukkal élni, akkor kötelezik rá őket. Teljesen mindegy. Egy biztos: meg kell borotválkozni, mert különben nincs kimenő.

Belenézett a tükörbe, és elábrándozott egy kicsit. Hol van az a gyerekes arc, ami még nem is olyan rég visszanézett rá? Hol van az a naiv tekintet, az az ártatlanságról árulkodó mosoly, mely mindig ott bujkált a szája szegletén? Megfagyott az arca. Sima lett, mint télen a hófedte mező. Ott hó takar el mindent, itt pedig a közöny. Valamikor puha, meleg volt a szeme, olyan kedves, olyan jóságos, mint egy útszéli kis virág. Ma kemény, és kegyetlen. Rideg, mint az öntvény, amit megedzenek. Az öntött vas az edzés során szívósabb lesz, és a tűrőképessége többszörösére nő, de a hajlékonyságát, a rugalmasságát örökre elveszti. Az Ő szeme is ilyen rideg. Szúr, mint a konyhakés. Ha belenéz a tükörbe, az ijedtében megreped, és ezer apró szilánkra törve hull alá.

– Mi van, te még nem végeztél? – morgolódott megint Tibi. – Ne bámuld úgy azt a tükröt, attól nem lesz simább az arcod. Gyorsan kapard le magad, és induljunk! Egy fél óra már így is elveszett...

Kiléptek a kapunk, és lecsapott rájuk a hűvös őszi szellő. Belebújt a zubbonyukba, és végigzongorázva a csigolyáikat, a nyakuknál bukkant elő. Megbizsergette őket, s ez nagyon jól esett nekik. Ez nem az az őszi szél volt még, ki hidegen harap az emberek testébe. Nem, ez a szabadság lágy szele volt. A szabadságé, mely most csak látogatni jött a fiúkat, de két hónap múlva már minden nap simogatja őket.

– Hova megyünk? – kérdezte Zoli.

– Beülünk egy csendes kis presszóba, iszunk egy-két sört, és közben elmondhatod a bánatod. Tegnap valami fájdalmas hírt kaphattál abban a levélben. Rögtön észrevettem rajtad. Ezért is harcoltam ki ezt a kimenőt, mert ott bent nem lehet magánéletéről beszélni.

– Gondolod, ha elmondom, azzal megváltozik valami?

– Nem, megváltozni semmi sem fog, de könnyebbnek érzed majd magad, ebben biztos vagyok.

– Jól van, nem bánom. Ha a beszédetől nem is leszek könnyebb, de az a pár üveg sör biztosan feldob egy kicsit, és nekem most ez kell.

Több szó nem esett köztük. Ballagtak csendesen a cukrászda felé. Nézték a siető embereket, nézték az autókat. Beszívták magukba az utca lüktető illatát. A sarkon az újságárus túlkiabálva a buszok és autók okozta hangzavart, eladta az utolsó lapokat is. Az

emberek hazafelé igyekeztek. A békés, meleg családi otthon felé, ahonnan egy kis időre kirekeszthetik az élet okozta zajokat, a rohanást, az idegeskedést: magát az életet. Lassan besötétedett. A városra terítette fekete köpenyét az éjszaka. Az utcán sorra felvillantak a neonlámpák hideg fényei. Buzgón és naivan világosságot hazudtak a fekete aszfaltra. Bőkezűen ontották életük egyetlen elemét, a fényt, hogy ezzel a világosság illúzióját keltsék az emberekben. Hogy becsapva őket, lelkendezve dicsekedhessenek a sötétség felett aratott újabb győzelmükkel. Ám a látszat csal: az erőlködés hiábavaló. A sötétséget nem lehet elűzni. A sötétség ott van mindenhol, félig lehunytt pillái alól figyel. Ha kell, visszavonul egy kicsit, de sohasem adja meg magát. A sötétség verhetetlen, mert minden ember egyszer a sötétség örökös rabja lesz...

A presszóban kevesen voltak. Leültek az egyik asztalhoz, várták a pincért. A felszolgáló kérdés nélkül hozta a söröket. Sűrűn jönnek ide katonák, s a pincér tudja jól, hogy a fiúknak a zsoldból csak sörre telik. Egy-két üveg sör, pár szál cigaretta, s néhány dallamos lemez a zenegépből: ennyit ér egy kimenő.

– Hozzon még négy üveggel – mondta Zoli a pincérnek, és a társára emelte bánatos szemét.

– Vagy nem azért jöttünk, hogy leigyuk magunkat?

– Ha úgy gondolod, hogy csak ez segít...

– Igen, rajtam csak ez, vagy már ez se. Ki tudja.

A pincér kihozta az újabb söröket, lerakta az asztalra, és menni készült. Zoli kiszedte a bukszájából az utolsó ezresét.

– Tessék, itt van barátom, a többi a magáé! Mit nézel úgy? – emelte poharát a társa felé – Inkább igyál! A pénz nem boldogít... semmi sem boldogít. Nincs is boldogság. Aki azt hiszi, hogy van, az csak álmodik. De felébred egyszer Ő is, akárcsak én most, és akkor undorral veszi majd tudomásul, hogy a boldogság nem létezik. Egy tarka álom, mese az egész. Torz szüleménye az agynak, olyan könnyű, oly átlátszó, mint egy szappanbuborék. A buborék most kipukkadt... Ő meghalt, elment, nincs tovább. Az az átkozott teherautó! Érted te ezt? A múlt héten még csókkal várt a drága, simogatott a fehér kis keze. Most a kezét imára kulcsolták, testét koporsóba rakták. Szájára örökre ráfagyott a csók.

A fájdalom sárga foszlányokban tört elő a fiúból. Átrepült az üres üvegek felett, átkarolta Tibi fedetlen nyakát. Fojtogatni kezdte, majd megunva ezt, odébb állt. A bárpult fölött járta sápadt táncát. Szembenézett a polcon a tükörrel, majd új haragra gerjedt, és nekirohant a kocsma falának. A falon fájdalmas foltot hagyott maga után. Szétmállott teste millió vörös fényként csordogált le a barna padlóra.

Zoli sírással küszködve folytatta:

– Tudod, amikor vele voltam, örömömben mindig valami kis tárgy szerettem volna lenni. Egy fésű, mely az Ő keze érintésétől kel életre, és boldogan szántja a gyönyörű, fekete haját. Egy tükör, mely az ő két szép szeme csillogását adja vissza örömmel, mert tudja, hogy ennél szebbet úgysem tükrözhet vissza soha. Egy szájrúzs, mely vörös nyugalommal pihen pici pihe ajkán. Egy gyűrű, mely csillogva csilingelne a tudattól, hogy a leggyönyörűbb kézen hintázik. Most is, igen most is tárgy szeretnék lenni, egy hatalmas, rézből öntött öblös harang. A túlélő, az itt maradott szerelmes lelkék harangja, mely minden nap lágyan sírná a világba a veszteségek sápadt sóhaját. Hat hónap múlva esküvőnk lett volna.

– Most temetésre szól a távirat. Hat hónap múlva egy új életet akartunk kezdeni, de az új élet most, amikor még el sem kezdődött, már most véget ért. Tegnap még úgy éreztem, meghalok utánna. Ma már tudom, hogy az semmit sem ér. Nekem muszáj élni, és szenvedni, mert a szenvedés néha nagyon jól esik. Én azt akarom, hogy minden nap fájjon a hiánya, hogy égesse a lelkem az, hogy Ő nincs... Nézz rám, barátom! Egy olyan ember ül veled szemben, aki még soha sem nyert az életben. Egy vesztes ül melletted. Egy örök vesztes, aki nyerni még nem tudott... Na de elég a siránkozásból! Férfiember, úgy mondják, sohasem sír! Ha nekünk fáj valami, hát ordítunk nagyot, vagy egy sarokban, csendben leisszuk magunkat, de sírni sohasem sírunk. Én sem sírok tovább. A férfiak könnye nehéz, mint az ólom, szeretet helyett inkább szánalmat kelt másokban. Nekem nem kell senki szánakozása. Én férfi vagyok, vagy legalábbis az leszek.

Határozott mozdulattal kiitta megmaradt sörét, majd felállt a székre, és az üres poharát magasba emelve kiabálni kezdett:

– Én, Tatár Zoltán, férfi vagyok! Van itt valaki, aki ezt nem hiszi el? Igenis férfi vagyok, és ezennel ünnepélyesen kijelentem, hogy beállok a győztesek seregébe. Örök vesztesnek lenni szűgyen. Gyenge asszonyoknak való feladat. Én győzni fogok! Győzni, az Istenit! Mert győzni akarok!

A földhöz vágta a poharat, még mielőtt a társa megakadályozhatta volna. A pincér feléjük sietett. Tibi leszedte a barátját a székről.

– Gyere – mondta neki, s adott a pincérnek egy ötszázast – Gyere, jobb, ha most elmegyünk. Sokat ittál, megártott a sör. Gyere, a levegőn sétálunk egy kicsit.

Kiléptek az utcára, s tanácstalanul álldogáltak.

– Hová megyünk most? – kérdezte végül Zoli.

– Gyere öregem – karolt belé Tibi – lesétálunk a vasútállomásra. Míg leérünk, te egy kicsit kijózanodsz, ott lent mindig nagy a mozgás, sok az ember, jönnek-mennek a vonatok. Ott majd egy kicsit feldobódsz, elfelejted a fájó bánatod.

– Szamárság! – indult meg Zoli az állomás felé – Nincs nekem bánatom! Egy férfi, aki ezután győztes akar lenni, nem bánkódhat egy perzig sem...

Az állomáson nagy volt a sürgés-forgás. A két fiú kísétált a peronra, onnan figyelte az utazókat, meg a vonatok indulását. Zoli józanodni látszott. Kilépett a vágányok közé, onnan intett a barátjának. Tibi odasétált hozzá. Amikor melléért, rátette a kezét a vállára, úgy kérdezte tőle:

– Hogy érzed magad?

– Jól! Kitűnően! Már ki is józanodtam. Nézd csak!

Azzal rálépett az egyik sínre, kezét széttárta, mint a kötélátanco-sok, és úgy sétált a sín tetején, egyensúlyozva.

– Gyere te is! – szólt hátra a barátjának – Gyere ide a másik sínre, lássuk, melyikünk az ügyesebb! Az győz, aki később lép le a sínről.

Tibi belement a játékba. Fellépett ő is a sínre, és megindult a barátja után. Már jól elhagyták az állomást, amikor utolérte Zolit, szembefordult vele, de közben vigyázott, hogy a vágányról ne lépjen le:

– Mondd, meddig sétálunk még?
– Amíg az egyikünk le nem lép a sínről, elismerve, hogy ő a vesztes.

– Jó, jó, és mi lesz a győztes jutalma?

– A vesztes a hátára veszi majd, és visszacipel az állomásig a győztes bajnokot.

– Rendben – mondta Tibi – a feltételeket elfogadom.

– Jó, akkor innen éles már a játék, de figyelmeztetek, jobb, ha feladod, mert én fogok győzni! Ez lesz életem első győzelme!

Tibi nem szólt semmit sem, csak mosolygott. Gondolta mennek egy pár métert, és utána leugrik. Úgy csinálja majd, hogy véletlennek tűnjön. Zoli még most is elég jól imbolyog, nem sokáig tud már menni ezen a keskeny felületen. Meghagyja barátjának a győzelem mámorát, ennyit igazán megérdemel. Már vagy kétszáz métert mehettek, amikor Tibiben felülkerekedett a játékszenvedély, a győzni akarás. Egész idáig biztatgatta magát, hogy lelép, de most, hogy már tudta, hogy a küzdelem élesre fordult, nem akart veszíteni:

– Győzzön a jobb! – morogta magában.

Zoli minden figyelmét összeszedve csak a sínre koncentrált. Rakta a lábait szépen egymás után. Óatosan, vigyázva, hogy ne-hogy kibillenjen az egyensúlyából. Az állomásról kiinduló kandeláberek sárga fényében cirkuszi akrobatáknak tűnt a két katona. A játék izgalma pirosra festette az arcukat. Lopva átnéztek a másik sínre, figyelték, hogy a társuk meddig bírja még...

Tibi vette először észre a fényt. Három öklömnyi fénypont nézett velük farkasszemet. Ám ahogy múltak a másodpercek, a fény egyre nagyobb lett.

– Zoli! – szólt át a társának – Vonat jön!

– Na és? – felelte Zoli.

– Nem érted? Vonat jön! Le kell ugorni a sínekről.

– Tudom – felelte nyugodtan Zoli – de én csak te utánad ugrom le. Én győzni akarok!

– Ne hülyéskedj már! Én föladom a fenébe... Gyere, menjünk, mert elüt a vonat!

– Nem, barátom! Föladni nem lehet. Ugorj le, ha beijedtél, és utána majd én is leugrom, de akkor a győzelem az enyém.

– Hogy én bejeddtem? – mordult fel Tibi – Hát tudd meg, hogy én csak a legutolsó pillanatban fogok félreugrani!

– Rendben! Én meg majd egy pillanattal később.

Őrült elszántsággal lépkedtek a síneken. Fogaikat összeszorították, lesték, hogy melyikük adja fel előbb. Ez már nem volt játék. Ez már könyörtelen harc, véres küzdelem. Szívszorító, verejtékező birkózás az akarattal a tudat ellen. A vesztesnek itt már ára van. Amíg nem jött a vonat, bármelyikük leugorhatott volna. Most már nem. Most már mindenáron győzni kell. A szerelvénny egyre közelebb jött. Már csak száz méter... Már csak ötven... A vonat tehetetlenül feldudál. A mozdonyvezető vészfékezni kezd. A fékpofák által befogott acélkerekek dühösen felvisítanak. Hiába minden, s ezt a mozdonyvezető tudja jól, ha az a két alak idejében félre nem ugrik, a vonat átgázol rajtuk, mert ilyen rövid távon képtelen megállítani a hosszú szerelvényt.

A két legény szembenéz a fénnel. Már csak harminc méter... Már csak húsz... Már csak tíz...

Tibi nem bírja tovább: leugrik a sínről.

Zoli felnevet, és rögtön utána ugrik Ő is. Ám az ugrása nem jól sikerül. Bal lába megcsúszik azon az átkozott fémen, hasra vágódik, s a lába a sínen marad.

A vonat könyörtelenül szakítja le a lábát. Combjából piroosan ömlik a vér.

Zoli összeszedi magát:

– Akkor is én győztem! – mondja diadalmasan, majd elájul a fájdalomtól.



A SÍRÁS MAJD MEGSZŰNIK, UGYE?

Fájdalmas mozdulatokkal keverte a tejeskávét. A félliteres, zománcos bögre még otthonról való. Behozhatott magával egy pár személyes dolgot, hogy ne tűnjön annyira idegennek az itteni világ. A jó öreg vekker, a papucs, a pipája. Ezek mind vele öregedtek meg, a hiányuk jobban fájna, mint az éhezés. Bár a vekker dolgavégezetlenül gubbaszt a leltári éjjeliszekrényen. Nem kell már ébresztőt fújjon hajnali négykor. Miért is kelne fel? Nem várják már Őt az éhes állatok. A Talpas sem dörgölődzik a trágyától megszáradt gumicsizmájához, miközben két farkcsóválás között jókedvű nyüszítéssel üdvözlí. A pipa is hasznavehetetlen az itteni világban, akár csak Ő. Már az elején megmondták, az új törvények értelmében itt mindenfajta dohányzás tilos.

Honnan is tudnák űk, hogy a kis rózsafapipa a szája tartozéka volt. Akkor is ott lógott, ha éppen nem füstölt.

Csak a papucs bújt a lábára türelmesen, foltjaival, szakadásai-val. Értetlenül nézte az új világot, amelybe belekényszerűltek.

– Hej, pedig de jó is volt – gondolta – a pirkadattal kelni! Végigjárni az állatokat, megnézni, hogy éjszakáztak. Megsimogatni Sárát, a reggel-este friss tejet adó, öreg tehenet. Odabújni egy kicsit Szellő okos fejéhez. Rátenni a kezét a csillagos homlokára. A szelíd kancának olyankor az orrllyukai kétszeresre táglultak, és látható örömmel szippantotta be a jól ismert kéz illatát.

Aztán a disznókat ellenőrizte. Jól aludtak-e? Megették mind a moslékot a vályúból?

Kiengedte a tyúkokat, hadd kapirgáljanak a tanya zöld fűjében.

És ahogy a felkelő, sárgás nap fényében kárálvá szaladgáltak egy-egy új giliszta után, Őt mindig valami kellemes meleg megelégedés legyintette arcon.

De sokáig nem lehetett bámészkodni. Ahogy felébredt a tanya, már követelőzőtt is.

Kiszedte a trágyát a ló meg a tehén alól. Összesöpörte a disznók éjjeli mocskát. A tegnap esti zölddel keveredett disznóganét talicskába rakta, s miközben a trágyadombra tolta, azon gondolkodott, hogy ezek a mafla röfik sosem tanulják meg, hogy ne oda piszkítsanak, ahol esznek. Ahogy kiborította a talicska tartalmát, a trágyadombon a kakas vezetésével már meg is kezdték a tyúkok a guberálást. A természetes újrahasznosítás legősibb követői nagy szakértelemmel válogatták ki a még táplálkozásra alkalmas dolgokat.

Elkezdte az etetést. Először a ló meg a tehén kapott friss szénát, s egy-egy marék abrakot. Zöldet majd találnak eleget, ha kicsapja őket a legelőre. Friss vízzel kedveskedett nekik, és már ment is, hogy bekeverje a moslékot. A forró vizet óvatosan töltötte a darára. Kétszer-háromszor jól elkeverte, és amikor már kezdett dagadni, a disznók vályújába öntötte, miközben arra vigyázott, hogy ezek az „éhes ördögök” nehogy fellökjék. Ezek mindig veszekedve ettek! Egymást arrébb lökve igyekeztek a vályú több pontján is lakmározni. Miközben visítva habzsoltak, Ő mosolyogva nézte a tülekedést: ezek a buta süldők sosem értik meg, hogy ugyanaz van az etetőben mindenhol.

Mire végzett a disznókkal Sára már várta a fejéssel. Valamikor régen csak úgy hajolva, vagy guggolva préselte ki a tehén tőgyéből a tejet, de az utóbbi években bizony már le kellett ülni hozzá. A kis háromlábú szék az istálló sarkában árválkodott. Nem sok dolga volt: naponta kétszer használták egy-egy negyed órára. A többi időt az istállóság társaságában töltötte csendes belenyugvással.

A friss tejből öntött egy keveset az addigra fennhangon doromboló kandúrnak. Hogy milyen veleszületett, tehetséges érzékkel került elő addigra mindig Berci, azt sosem tudta megfeyteni, de az biztos, hogy a fejés végére ott hízelgett a lábánál.

Talpasnak is lötytyintett két-három decit a fehérén habzó italból. Hűsleges pajtása meglegedve lefetyelte a meleg tejet. Előleg volt ez neki a napi segítségért. Egy jól befektetett előleg, melyet estére mindig megszolgált.

Csak ezután ült le reggelizni. Megforralta a tejet, háromnegyedig töltötte a zománcos bögréjét, öntött rá egy kevés cikóriakávét,

és miközben fájdalmas mozdulatokkal kevergetni kezdte, kenyeret tördelt bele...

Most is kenyeret tördelt a tejeskávéba. Ösztönös, létfenntartó mozdulatokkal kanalazta a szájába, de nem ízlett neki. Olyan kényszer-ízű volt.

– Ez a tej meg sem közelíti az én Sárámét. – motyogta szomorúan – Itt minden mű, vagy utánzat. Az élet is.

Pedig Ő választotta ezt. Amikor elhatározta, hogy eladja a tanyát, és beköltözik az öregotthonba, nem gondolta, hogy ilyen semmit érő élete lesz itt. Olyan egyértelműnek látszott az egész: a fia házáat árveréssel fenyegette a bank. A felgyülemlett tartozást képtelenség volt kifizetni. A kilakoltatás rémes lehetősége már nem mint odatévedt vendég, hanem követelőző, számító lakótársként élt együtt a gyerekekkel.

Látta Ő rajtuk, amikor hétvégeken eljöttek hozzá. Amíg az unokák, mint a szabad teret érző kiscsikók, vidáman szaladgáltak a nyárfák között, meg a patakparton, addig Ő a szülőket próbálta kifaggatni.

A fia csak félszavakat mondott. Próbálta tartani magát, bízni akart a bizonytalanban. Ám a menyé mindent elárult: a mozdulatai segítségért kiabáltak, az ölelése könyörgés volt, a pillantása rémület. A tanácsalanság úgy borította rá nehéz köpenyét, hogy neki a szíve szakadt meg, ha ránézett.

– A jó Isten nem hagyja el az övéit.

– Azt hiszem, apuka, a bankok kivették a jó Isten kezéből az irányítást.

...Másnap magára hagyta egy kicsit a tanyát, és bement a bankba hogy maga győződjön meg erről.

A kezdeti idegen udvariasságot nyomban felváltotta a nyájas segíteni akarás, mihelyt meghallották, hogy miről is van szó.

Nem is tűnt olyan bonyolultnak az egész: a tanyáért és a földért cserébe a bank elengedi a fia összes tartozását, csak az állatokkal nem tud mit kezdeni.

Úgyhogy másnapra kihívta az egyik kupecet.

Egyenként állapította meg az állatok értékét, és Ő mindegyikre rábólintott.

Hogy is alkudhatna az ember azokról, akiket a családjának tekint.

Az összegyűjtött pénzecskéjéből kifizetett az öregotthonba egy éves tartózkodást, a többit majd a kevés nyugdíjából emelik le.

A fiához már a kész tényekkel és a papírokkal állított be.

A menyé sírva fakadt. A fia veszekedő szavait a hihetetlen megdöbbenés festette véresre.

– Apuka! Hát eldobtad az egész eddigi életed?

– Az életem egyik felét elvitte anyád, amikor meghalt. A másik felét mindig is neked tartogattam. Jól van ez így. Békélj meg velem, fiam.

Egy hét múlva már idegen ágyban mormolta az esti imádságot.

Mindig, minden változást összeszorított fogakkal túrt el. Volt már része bőven nehéz élethelyzetekben, és makacs elszántsággal mindig túlélte valahogy, de ez most más volt. Ezt maga választotta. Talán azért is tűnt nehezebbnek. A fájdalom úgy járt a testén ki-be, mint egy eleven cica a macskaajtón.

Ám a fájdalmat is meg lehet szokni, ha elég időnk van rá...

Most is ezen gondolkodott, ahogy kényszerrel kanalazta magába a reggelijét.

A döntése felől nem voltak kétségei, csak a döntésének a következményeit nehéz, nagyon nehéz most még elviselnie.

Észre sem vette, hogy a fia áll mellette. A bűnbánat-színű zakó, melyet pár napja magán hordott, sárgásra festette a szeme körül a ráncokat.

– Mióta állsz itt? – kérdezte, és szeretettel emelte fel a tekintetét.

– Ahhoz elég ideje, hogy lássam, nem ízlik a tejeskávéba aprított kenyér.

– Csak nincs étvágyam. A semmittevés nem a legjobb étvágygerjesztő, meg aztán az új ízek megszokásához idő kell.

– Apuka, látom, hogy szenvedsz! Én nem akartam ezt. Én...

– Tudom, fiam! Nincs semmi baj... Csak a sírást ne hallanám...

– Miféle sírást?

– Amióta itt vagyok, sír a fejemben a tanya. Sírnak a nyárfák a patak partján, ha fújja őket a déli szél. Halk pityergéssel csordogál a patak, miközben tétován keresi a helyét a két part között. Sára és

Szellő olyan fájdalmasan jajgat bennem, mint ahogy anyádat hal-
lottam, amikor itt hagyott. De lecsitítottam Őt is... Elbírok majd
ezekkel is... Az ember mindent kibír... Talpas nyűszítése is halkul
majd, tudom, csak teljen, múljon az idő.

Ne rágd magad miatta. A gyerekeiddel foglalkozz! Nekünk, szü-
lőknek az a mindenünk... Meglátod, egy fél év, és a sírás is meg-
szűnik majd...

EGYEDÜL

Két apró fénypont, messze az éjszakában. Két fényforrás, mely növekszik, mint rák a testben. Két tűzgolyó, mely megállíthatatlan, mint a halál.

Két elárvult láb, szembe vele az úton. Két ökölbe szorított kéz, mely erős akar lenni. Két megfáradt szem, mely szembenéz a fénynyel...

A fájdalom gyorsan jött, úgy tizenegy tájban. Sírni akart, vagy üvölni, de nem tudott. Ő nem! Kimászott az ágyból.

– Járok egyet – mondta a nejének, és felöltözött.

Visszanézett az ajtóból. Mit is hagy itt?

Pár gyűrött gyönyört a párnán. Az óra siralmas ketyegését. Száz felejthetetlen képet, s az ezerszer kimondott „Jó éjszakát”-ot. Egy lakást, amit sohasem szeretett, s egy otthont, melyért meghalt volna mindig...

Kinn az utcán még zúgott az élet. Villogó szemű autók rótták a kilométereket. A bárokból kihallatszott a zene, a lárma, és eleredt a májusi eső. Csendesen – mint kislány, ha sír – potyogtak az égből a szikrázó vízcseppek. És ami fent még szép, lent tócsában gyűlik össze, és az ember utálattal kerüli ki.

– El innen! – gondolta magában – Valami nyugalmas helyre, ahol én vagyok csak, és az országút...

A fény már vakította a szemét.

– Mindjárt, mindjárt. – nyugtatgatta magát.

Vakító világosság, felbőgő motorhang, s egy kiáltás, mely beleharap az éjszakába...

A kocsí távolodik, s neki a fülében dobog a szíve.

Letörli a vizet az arcáról, s megindul tovább.

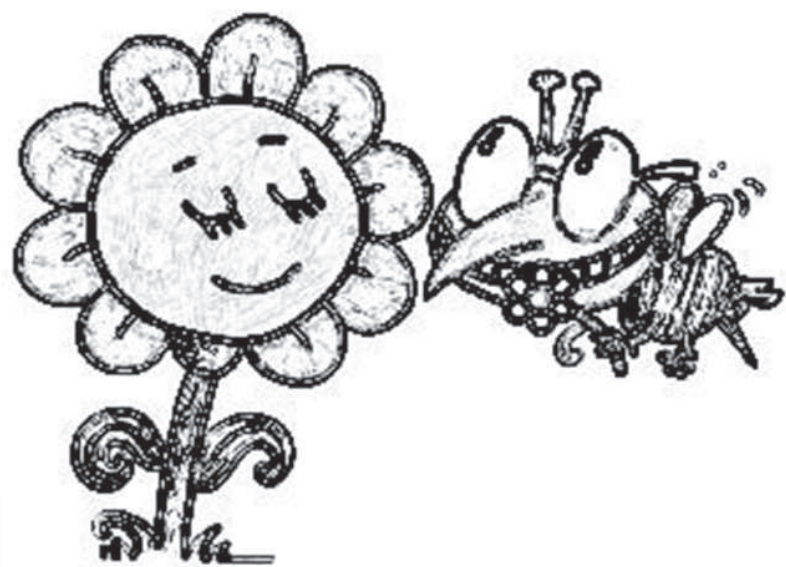
– Majd a következő – mondja, és erre megnyugszik egy kicsit...

És jön két apró fénypont messze az éjszakában. Két fényforrás, mely növekszik, mint rák a testben. Két tűzgolyó, mely megállíthatatlan, mint a halál.

Két elárvult láb, szembe vele az úton. Két ökölbe szorított kéz, mely erős akar lenni. Két megfáradt szem, mely szembenéz a fényvel...

— Majd a következő — suttogja reszketve.

Mindig lesz következő.



MESE A VADVIRÁGRÓL



A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,
A kis-virág, a vadvirág vidám volt és szép.

Mikor a májusi nap aransugarai csiklandozni kezdték szirma-
it, Ő felegyenesedett, és mosolyogva nézett szét a világban:

– Jó reggelt, napsugár! – mondta, és földig hajtotta rózsaszín
fejét – Jó reggelt, fák...virágok...fény... Jó reggelt, élet!

Mindig így ébredt, ilyen vidáman, frissen, üdén és harmatosan.
És miután tisztelettel köszöntötte az Őt körülvevőket, gyorsan le-
mosta magát a testen csillogó éjjeli harmattal. Sietett, mert tudta,
az éltető napkorong nem sok időt hagy neki, hisz percekben belül
felissza szirmáról a megmaradt harmatcseppeket.

– Hát te mit gubbasztasz? Miért szomorkodsz földre sújtva itt?
– kérdezett egy apró fűszál, mely mellette hasalt – Lásd, a bátyáid
már mind katonásdit játszanak, mind kiegyenesedve állják a vigyázst,
s te ily dologidőben aludni akarnál? Menj, igyekezz, kövesd példá-
jukat! Lustaságnak helye itten nincs! Siess, állj be te is katonának.
Úgy vigyázz, hogy társadalmunk hasznos tagja légy. Korhely, lusta,
léhűtő csak ember tud lenni. A természetben mindenkire vár feladat.
Helyed s szereped neked is van e világban, hát siess betölteni azt!
Most, hogy megmosdottam, és szépen süt a nap, én is várom drága
méheimet, hogy szorgos munkáikkal virágporom mézzé váljon át.

A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,
A kis-virág, a vadvirág okos volt és szép.

A kis fűszál hallgatott a szóra. Lustaságát lerázva kihúzta magát,
s mint délceg huszár, ment bátyjai után.

És jöttek a méhek százai. Döngve, döngicsélve zümmögtek a
szirmokon:

– Egyik virágkehely jobb, mint a másik! Ez mézédese, ez keser-
nyés, menta s áfonya íze itt. Ez savanykás, ez túl erős, ez kellemes.
De a legeslegjobb ez!

– Ugyan már! – pirult el a kis-virág – Vannak nálam szebb s jobb virágok is.

– Nem-nem. – zümmögtek a méhecskék – Te a virágok királynője vagy!

– Na jó, csak gyűjtsétek a porokat! Tudom, csak bókoltok most nekem, hisz vannak virágok, melyek ragyogása tündöklőbb, illatuk káprázatosabb, virágporuk édesebb, mint enyém. És vannak virágok, melyek alakja karcsúbb, színük pompásabb, és viselkedésük előkelőbb, mint enyém. Igen! Ők a házi virágok. Amiket gazdaszonyuk reggelenként tenyérből itat. Melyeket puha, bolyhos tollsöprű simogatással védenek a por elől. Ők más világba születtek, és kötelességük a csillogás, hogy elbűvöljenek mindenkit, ki rájuk néz. Ők biztos, hogy szebbek nálam.

– De nem! – zümmögték a méhek kórusban – Az aranyló napra esküszünk, hogy nem! Nincs nálad szebb, csodálatosabb kis-virág.

A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,
A kis-virág, a vadvirág szerény volt és szép.

– Hát te ki vagy? – szolt a kis-virág egy ismeretlen, ifjú méh után.

– Ó, bocsáss meg tündérnőm, hisz talán hozzád még szólnom is vétek. Ifjú méhecske vagyok, a nevem Varó. Ma az első napom, hogy gyűjtögetni jöhettem, s bejártam már az egész rétet, hogy a legszebb virágnál állapodjak meg. S mert ifjú vagyok és szókimondó, kimondom bátran: a földkerekség legszebb virága te vagy!

– Nono, kicsi Varó, hisz te udvarolsz nekem!

– Nem, királynőm, én csak hódolok neked. Nem udvarolhat árny a fénynek. Nem! Csak csodálhatja azt. Bennem sem lehet több, csak csodálat irántad. Hisz érzéseimet, ha nyíltan kimondanám, tán összetörném törekeny lelkedet. S én a világért sem akarnék ártani neked, ezért csak arra kérlek, hogy bűbájos virágod porából én is vehessek!

– Kicsi Varó, te kéreled, könyörögsz azért, mi más méhecskének természetes?

– Ó igen, gyönyörűm, mert a széphez nyúlni engedély nélkül bűn.

– Te különös méhecske vagy. Ily áldott, finom lélekkel nem találkoztam még. S most, hogy poromból kérni mertél, bátran mondd neked igent. Tudom, a világért sem sértenéd meg szirmaimat, mert azért tudnod kell, sok durva méhecske jár ide, s néha bizony fáj, amit művelnek velem, de tőled nem félek. Gyere kicsi Varó, szedd a poromat!

A méhecske boldogan repült a szirmok fölé. Apró szárnyait rezgetve pihekönnyedén rálibbent a virágkehely szélére, s mámorral nézett le a mélybe. Zuhanni kezdett, de még mielőtt leért volna, őrült sebességgel vibráltatta szárnyait, hogy pille-könnyen, mint egy porszem, úgy érkezzen le.

A kis-virág is bizsereggni kezdett, mert Varó oly finoman, oly gyengéden, oly sok érzéssel bánt vele. Nem tudtak betelni egymással, pedig a nap már jócskán lebukott.

Amikor már a szürkület selyemkendője lebegett a rét felett, a kis méhecske hirtelen észre tért:

– Ne haragudj, gyönyörű kis vadvirágom, de nekem most men-nem kell, mert ha beáll az éj, nem találok haza, és akkor meghalok. Ám nekem élnem kell, hisz holnap újra jönni szeretnék hozzád.

– Igen. – szólt a kis-virág – Siess haza drága Varó, holnap reggel várni foglak majd.

A kicsi méh felreppentette szárnyait, s mielőtt még teljesen eltávolodott volna, visszakialtott:

– Viszontlátásra vadvirág, reggel itt leszek megint!

Vadvirággal együtt a réten a fűszálak, akik lefeküdni készültek már, álmosan motyogták:

– Viszont... látásra...

A kis-virág magára maradt boldogságával. Mámoros fejjel intézte el az esti dolgait, becsukta szirmát, s édes, szerelmes álomba merült.

A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,

A kis-virág, a vadvirág szerelmes volt és szép.

Reggel a vadvirág előbb ébredt, mint szokott. Érzései nem hagyták még aludni sem: „Minél több idő telik el nélküle, annál nagyobb a vágy utána. Vajon Ő is így érezhet?” – gondolkodott

magában – „Vajon eljön megint? Vajon kedves lesz-e és gyengéd? Vajon szeret-e Ő is úgy, mint mondta azt tegnap nekem? Mert én szeretem!”

Különös gonddal mosakodott, és tovább szépítkezett, mint szokott. A körülötte lévő virágok észre is vették a nagy buzgólkodást, s nem állták meg szó nélkül:

– Vadvirág, ma még szebb vagy, mint máskor! Mondd, minek köszönhető e feltűnő tündöklés?

– Tudjátok, tegnap összeismerkedtem egy ifjú méhecskével, s nem titkolom, szerelmes lettem belé. Oly boldog vagyok, és szeretnék nagyon szép lenni ma.

– Nem kell félned, hisz csodálatosan tündökölsz, de mondd, a kis méhecske is szerelmes beléd?

– Ő igen, azt hajtogatta tegnap egész nap, s nem lehetett nem hinni neki.

– És ha becsapott? És ha csak egyszer kellesz neki? És ha már megunta porodat, s ma más virágra száll?

– Nem, azt biztosan nem teszi. Én megbízom benne. Én éreztem Őt tegnap, a bódulat igazán szívből jött. Ő nem csaphat be engem.

A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,
A kis-virág, a vadvirág boldog volt és szép.

A sárga tűzgolyó már melegen szórta sugarait, amikor az első méhecske megjelent a réten. És mily gyönyörű volt látni a kis-virágnak azt, hogy Varó volt a legelső, s hogy éppen Őhöz repül.

– Eljöttem, szívem virágszála, siettem, ahogy bírták szárnyaim, hisz oly hosszú volt az éj, s oly rövid lesz a nap, kevés az idő, mit veled tölthetek. Hadd nézzelek, hadd repüljelek körbe, hadd szípjantsak illatodból, s utána állapodjunk meg, de csak azért, hogy majd újra kezdjem, s a végtelenségig tehessem ezt.

– Hát eljöttél, kicsi Varó? Úgy örülök, hogy látlak! Képzeld, a társaim az előbb kételkedtek benned, s nem hitték, hogy ma újra itt leszel. De én tudtam, bíztam szerelmedben, s milyen jó, hogy nem kell csalódnom most.

– Ő tündérem, csak az enyém vagy! Más méhecske ugye közeledbe sem jöhet?

– Nem, édesem, senkit sem engedek közelembe, amíg te vagy nekem, s engem ölelsz.

Ám minden szép varázs véget ér egyszer, már megint alkonyodott, s a kis Varónak menni kellett.

– Ó, kis-virágom, úgy fáj a búcsú most! Maradni szeretnék, de sajnos nem lehet.

– Ne menj még kicsi Varó, hisz magasan jár a nap!

– Nem, édesem, tévedsz, az a hold. A nap már lebukott.

– Hát menj, de csak azért, hogy holnap újra jöhess.

– Úgy lesz, kedvesem.

A kicsi Varó összeszedte minden erejét, elindult, de boldogan, mert érezte: szíve örökre ott maradt.

A kis-virág egyedül maradt újra. Várnia kell a holnapra megint, és nincs bánatosabb dolog a várakozásnál.

A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,

A kis-virág, a vadvirág bánatos volt, de szép.

Megjelent az égen a nap bíbor sugara, s szinte ugyanabban a pillanatban feltűnt Varó alakja is:

– Hát itt vagyok szerelmem, alig tudtam kívánni, hogy múljon már a hosszú éj, s láthassalak megint! De mi van veled, mondd, téged milyen bánat emészt? Miért nem nyitod ki szirmaid, s engedsz oda, hol a szívemet hagytam az este?

– Szervusz kicsi Varó, nincs nekem bajom, csak töprengtem az éjjel, s nem szerethetlek, úgy gondolom. Nem lehetsz csak az enyém, hisz oly sok virág van itt, azokat is meg kell látogatnod, s nekem másoknak is ki kell nyitnom szirmaim.

– Szerelmem ne tedd ezt, ne küldj el magadtól! Tegnap még szerettél. Mondd, mi történt veled?

– Ma már nem szeretlek.

– De nem! Istenemre ez nem igaz! Mondd meg, mi történt, és aztán, ha akarod, elmegyek.

– Hát jó. Nem szerethetjük egymást, mert hozzám te túl fiatal vagy. Nem sajátíthatlak ki, s én sem várhatok csak rád örökké.

– Hát rúgjuk fel a szabályokat bátran! Mit számít, ki mennyi idő? A szerelem sajátít ki minket, a többivel azok törődjenek,

akik érzelem nélkül élnek. Hallgass a szívedre, s tagadd meg a józan eszed!

– Meggyőztél, kicsi Varó, s nem is volt ez olyan nehéz, hisz nem tudlak nem szeretni téged. Csapjuk be hát a világot, s azért is szeressük egymást! Nézd csak, szirmaimat kinyitom egy kisé, de csak annyira, hogy beférjél rajtuk, s hogy levegőt és fényt is kap-hass. Te repülj be oda, s ezentúl az lesz otthonod. Éjjel sem kell elmenned innen, mert szerelmes szirmaim boldogan ontják majd a meleget, hogy ne fázz a sötétbe, és nehogy megdermedj.

És a kicsi Varó berepült a szirmok varázsába, testüket-lelküket a boldogság járta át.

A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,
A kis-virág s a méhecske együtt milyen szép!

Sok gyönyörű nap telt el így, ám egyik reggelen szerelmespár jött a rétre. Kézen fogva sétálgattak, s a fiú, hogy tetsszen a lánynak, virágot szedni indult.

– Nézd csak! – kiabált a lány felé – Ez is milyen szép! Ezt is neked szakítom le. Ez is gyönyörű, de a legcsodálatosabb ez.

Odaért a vadvirághoz, és egyetlen kézmozdulattal eltépte a szárát. A kis-virág halálfájdalmában keserveset sóhajtott, de ezt csak Varó hallotta meg, ki éppen mámorosan szunyókált egy kisé.

– Jó Isten, mi történt? Letépték, megölték Őt! – szakadt ki szá-ján a szó – Meghalt, nincs többé. Nem maradt más, csak a bosszú, s fullánkom lesz most fegyverem.

Kirepült az édes szirmok közül, s mint a fenevad, rontott a fiúnak.

A fiú mérgesen csapott oda, ahol megszúrta őt a méh, s így a kis Varónak is vége lett.

– Átkozott méhecske! – kiabált a fiú, s mérgében földre szórt a rét virágait.

Lehullott a vadvirág is a fűre, két-három szirma kiszakadt, élete elfolyt, de arcán a báj örökre ott maradt.

A kis-virág, a vadvirág a réten éldegélt,
Meghalt Ő, de Ő olyan, ki holtában is szép.

EPILÓGUSFÉLE

Egyszer gyermekkoromban virágot szedtem egy réten. A csokrom mondhatni már majdnem teljes volt, amikor megláttam a legszebb kis-virágot. A felfedezés boldog érzésétől vidáman szaladtam a virág felé, hogy leszakítva Őt is a többiek közé helyezzem, s királynői koronaként ragyogjon a virágok között. Amikor odaléptem, és letéptem, egy megriadt kis méhecske röppent fel a szirmok közül. Megijedtünk mindketten, ám ez csak egy pillanatig tartott. A kis méhecske jogos felindultságában elkeseredett támadásba lendült, csúnya szúrást okozva a combomon. Ösztönösen ütöttem oda, s amikor a méhecske élettelenül a földre hullt, elkeseredett arcot vágva a virágokat is elhajítottam. Akkor csak a fájdalom rögzült belém, de ma már tudom, hogy az embernek nagyon kell vigyázni, mert néha egy kézmozdulattal szerelmeket, életeket tehet tönkre.

MEGTISZTULÁS

A vécésésze előtt térdelt és hányt... Előtte gondosan kulcsra zárta az ajtót, levette szmokingját, kigombolta fehér csokornyakkendő inggallérját, még a szemüvegét is felhelyezte a tükör alatti polcra. Mivel elfogytak az előkészületek, letérdelt a vécé elé, és várt. A hányinger, mint valami maximálisan alkalmazkodó jó barát, csak akkor jelentkezett. Karcsi megadta magát a gyomrában háborgó érzéseknek, s mint valami kis diák, aki a rossz felelet után minél előbb láttamozni szeretné az elégtelent a szülővel, szinte várta az első öklendezést:

– Minél előbb kezdődik, annál hamarabb vége lesz. – gondolta keményen.

A gyomra nem csapta be. Az egyre sűrűbb öklendezést hirtelen – mint valami gátszakadás – felváltotta a sugárban érkező hányás embert kínozó folyama.

Könnyező szemével barátságosan nézte az előbb elfogyasztott magyaros libamájfalatkákat, a vörös kaviárt, a francia pezsgőt és a desszertként felszolgált holland csokigolyókat... vagy azok péppé összerágott, gyomorsavval feldúsított maradványait. Az utolsó öklendezés már csak nyálát hozott, és Karcsi tudta, már túl van a nehezen.

Felállt, megtörölte a száját egy papírtörlővel, amit elegánsan rádobott a hányadékra, és egy „Vigyen a víz!” megjegyzéssel lehúzta a vécét.

Megmosta verejtékező arcát, kiöblítette a száját, és belenézett a tükörbe.

– Miért kell ez nekem? – kérdezte a rá bámuló alaktól – A héten ez már a második! Miért jövök el ezekre a fogadásokra, hogy utána menetrendszerűen rosszul legyek? Miért kínozom magam, mint egy mazochista? Hát nem jobb lenne otthon, a kivénhedt íróasztalomnál, ahol az üres, fehér papírlapok úgy hívogatnak min-

dig? Hát nem jobb lenne teleírogatni azokat az üres lapokat? És ahogy sokasodnának a fekete betűk a fehér alapon, úgy nyugodna meg a lelkem, úgy hatalmasodna el rajtam a szellemi jóllakottság mámorító érzése...

Aztán eszébe jutott Laci, a kiadójának az „Atyaúristene”. Már vagy ezerszer elmagyarázta neki:

– Öregem, ezekre a fogadásokra el kell menni! Tőlük függ minden. Ők adnak pénzt a nyomdára, a reklámra, a népszerűsítésre. A nevedet is már hányszor mondtam, hogy változtasd meg! Egy menő író nem hívhatnak Rétláb Károlynak. A Károllyal nincs baj, az elég előkelő. De a Rétláb... Legyél inkább Rétfalvi, vagy Rétvégi, ez az új arisztokrácia az ilyen nevekre bukik.

Karcsi ilyenkor általában megadja magát:

– Jó, jó... Elmegyek! Végigszenvedem a fogadásokat, ha más-képp nem tudod kiadni a könyveimet.

De minden alkalommal, amikor kiöltözött eleganciával üres fejű emberek között kell bájolognia, úgy érzi, a tűrőképesség határán van.

Hiányos tudását mindig is szégyellte a nála tanultabbak társaságában. Ám azt minden esetben alázatos méltósággal viselte el, kevesebb gondot okozott neki, mint az ilyen légfejű, pénzen felkapaszkodott, semmihez sem értő társaság, ahol Goethe-ről úgy tudják, hogy egy négylábú gyíkféle, vagy Schiller-ről azt hiszik, hogy egy osztrák váltópénz. A múltkori állófogadáson egy csupa-festék nő váltig bizonygatta, hogy Hemingway indiai maharadza volt. Dosztojevszkij, pedig egy hegység valahol Szibériában. Ezekről rendszeren hányingert kapott...

A folytatás mindig ugyanaz. Ő könnyít magán a mosdóban, és utána gladiátori elszántsággal megvárja a fogadás végét. Önuralma teljes tartalékait hadba vetve nevet a szellemesnek hitt beszéláson.

Most, hogy ez végigfutott az agyán, mintha nem csak a néhez gyomra, hanem az elnehezült szelleme is megkönnyebbült volna.

Akkurátusan felöltözött, feltette a szemüvegét, arcára biggyesztette a jól bevált színházi mosolyt, és kilépett a mosdóból.

A ház nagyasszonya állt előtte. Gróf Szobné, született Mindentudok Emília.

– Ó Károlyom! Már hiányoltuk! Merre járt?

– Bocsásson meg méltóságos asszony. Egy kis magányra volt szükségem. Egy tradicionális magyar őshagyományt gyakoroltam éppen a mosdóban.

– Valóban? És hogy hívják ezt az ősi tevékenységet?

– Jómagam szerényen megtisztulásnak nevezném, de a kimeríthetetlen magyar anyanyelv több tucat szóval is illeti ezt a „tevékenységet”, sőt, a szakzsargon ismer egy pár ide nem illő, trágár kifejezést is erre.

– Ó, ez milyen izgalmas! Avasson be a részletekbe!

– Sajnálom grófnő, de ez szigorúan bizalmas, mondhatni diszkrét cselekedet. Nem szívesen beszélnek róla a nagynyilvánosság előtt.

– Megértem, Károlyom, de legalább azt ígérje meg, ha legközelebb sort kerít egy ilyen eseményre, magával tarthatok! Csak én, tudja, diszkréten, csak mi ketten.

– Nézze Emília, ugye nem sértő a bizalmaskodásom, ha igazán óhajtja, legközelebb önre szabadítom megtisztulásom egész eredményét!

EGY MARÉK FÖLD

A nagyapám akkor már nagyon beteg volt. Kint lakott a tanyán, már tíz éve. Egyedül. Apám mindig mondogatta neki, hogy költözzön be hozzánk a faluba, de Ő hallani sem akart róla:

– Itt maradok a földem mellett! A halál mindenhol utolér, hiába is mennék el hozzátok.

Vasárnaponként szoktuk meglátogatni. Mindig vittünk friss kenyeret, húst, és egy liter bort is.

Akkor is vasárnap volt.

A hosszú gyaloglástól fáradtan nyitottam az ajtót, és bekiabáltam:

– Nagyapó, megjöttünk!

Nem jött válasz, csak halk nyögések, és öklendezések hallatszottak a tisztaszobából.

Apám sietve lépett be:

– Úristen! – kiáltotta falfehér arccal. Csak állt az ajtóban, és nem tudta, mihez kezdjen. Bekukucskáltam a lába mellett. Nagyapám ült az ágy szélén, előtte a fehér zománcos lavór, és hányt. Legalábbis minden olyan volt, csak amikor a lavórba néztem, akkor ijedtem meg én is. Vér volt benne. Sötétvörös, nyálkás, hánydékos vér.

Apám észbe kapott és lefektette az öreget. Egy vizes ruhával letörölgette az arcát, majd kivitte a lavórt, és kimosta.

Ott maradtam nagyapám mellett. Halott-fehér arca tűzpirosra váltott, mosolyogni próbált:

– Nincs semmi baj, csak elrontottam a gyomromat.

Bejött apám, az ágyhoz lépett:

– Mióta van ez így?

– Három hete... Amikor az a felhőszakadás volt... Nagyon megfáztam.

– Beviszünk a városba, a kórházba.

– Ne, fiam! Itt akarok maradni... anyád is itt halt meg, meg aztán itt a föld, az állatok. Nem megyek sehova.

– Nyugodjon meg! – biztatta apám – Gondom lesz mindenre, de most elmegyek egy lovas kocsióra, és beviszük a kórházba.

Apám elment, és amikor betette az ajtót, ráncsukódott a csend.

Ott ültem az ágy szélén, életemben először kerültem közel az elmúláshoz. Azelőtt azt hittem, a halál mindig csak másokért jöhet. A mi családukban senki sem halhat meg. De most világossá vált, hogy az én papám is meg fog halni, és egyszer majd az apám is. Hirtelen nagyot fájdukt a szívem, mert rájöttem, hogy én is meghalok majd. Sírva fakadtam, és nagyapó arcát simogattam:

– Papóka, ne halj meg!

Ő rám nézett, és vigasztalni kezdett:

– Ugyan Gergő, ne félj! Sokat játszunk mi még együtt. Ráültetek a pejkó hátára... amikor szántjuk majd a földet... elviszlek a patakhoz, ahol kézzel fogjuk majd a halat... Ne félj, nem lesz semmi baj.

Egy kissé megnyugodtam. Megfogtam nagyapám kezét, és arra gondoltam, milyen jó is lesz, ha majd együtt megyünk a patakhoz. A papóka mindig erős ember volt. Nagyon tudott dolgozni. Meggyógyul majd, és minden szép lesz megint.

Simogattam az arcát, és egyre türelmetlenebbül vártam, hogy visszatérjen apám. Félttem, mert valami azt súgta nekem, hogy nagy baj lesz. Hirtelen nagyon kicsinek éreztem magam. Elérhetetlenül távolinak tűnt a pejkó, meg a patak a halakkal.

Nagyapám megint öklendezni kezdett. Rohantam volna a lavórárt, de már késő volt. Sugárban hánnya a vért rá a ruhájára. Meg akartam keresni a vizes ruhát, hogy letörölgessem a vért, de Ő odaintett magához:

– Mond meg apádnak... hogy nem tudtam volna innen elmenni. Kis unokám, szeressétek a földet... ne adjátok el... A föld az élet...

Sírni kellett volna, de gombóc volt a torkomban, nem ment se le, se föl. Csak álltam ott, nagy, értetlen szemeket meresztve. Csak bámultam, és reszkettem.

Így talált rám az apám, jó fél óra múlva. Anyám is eljött, és amikor meglátta nagyapámat, jajgatva sírni kezdett. Bejött a kocsis is, csendben mondta apámnak:

– Fel kell öltöztetni, amíg ki nem hűl.

Anyám sorra szedte elő az ünneplőt a szekrényből. Amikor a zakóhoz ért, megállt a keze:

– Te! – fordult oda apámhoz – Ennek a zsebében dudorodik valami.

Apám kíváncsian nyúlt bele a zsebbe, és amikor a kezét kihúzta, csodálkozva mondta:

– Egy marék föld van benne! A fene se érti ezt! Más ember pénzt rak a zsebébe, Ő meg egy marék földet. Ki érti ezt?

Tényleg, ki érti ezt?



KARÁCSONY

Az anya meggyújtotta a fenyőfán a gyertyákat. Átszellemült arccal nézte, ahogy a pici, piros lángocskák életre kelnek.

Születés volt ez is, a lángok születése.

Először csak félénken, féhéren pislákolnak a gyertyák csúcsain, majd vörös fejüket bátorkodva felemelték. Óvatosan kukucskáltak ki a zöld tűlevelek közül, és amikor meggyőződtek róla, hogy érkezett az ő idejük, aransárga hajukat a magasba emelve, méltóságteljesen foglalták el a helyüket. A megszületettek naiv örömevel táncoltak a zöld fenyőn, hogy bíbor mosolyukkal, szertelen lobogásukkal meleget bocsássanak szerteszét.

A lángok hálások voltak az asszonynak, akitől az életet kapták.

A nő pedig boldog volt és elégedett. Boldog, mert a gyertyafény meghozta a karácsony mámoros hangulatát.

A kisfiú csak most jöhetett be a szobába. Sovány, barna szemével mohón itta a karácsonyfa pompáját. Tekintete felkúszott a fa csúcsára, ahol két kis angyalka ezüstösen mosolygott vissza rá.

– Nagyon szép! – szolt áhítattal az anyja felé.

– Ugye, hogy gyönyörű? – kérdezte az anyja, s közben megsimogatta a fiú szőke haját.

Az apa, ki egész idő alatt a fotelben újságot olvasott, most könnyösen megjegyezte:

– Egészen olyan, mint egy karácsonyfa.

– Ne törődj apáddal! – szolt az anyja még mindig mosolyogva – Gyere kisfiam, leülünk ide a fenyőfa alá, és mesélek neked a karácsonyról.

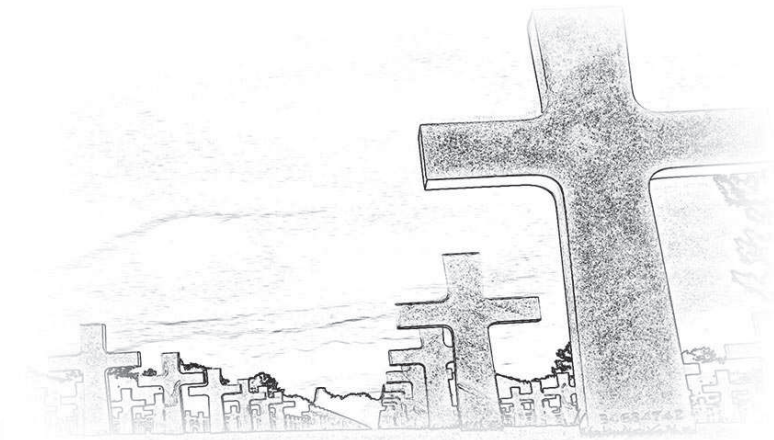
– Tudod, gyermekem, ma karácsony van. A béke, a szeretet ünnepe. Kint féhéren szitál a hó, s az éjszakában a Jézuska megrázza arany csengettyűjét. Ezzel adja tudtára a sok-sok angyalkának, hogy érkezett a karácsony. Az angyalkák lepkeszárnyukon leszállnak hozzánk. Ott vannak minden városban, ott vannak minden falu-

ban. Végigjárják az utcákat, bekukucskálnak minden ház ablakán, és ahol látják, hogy a család készen áll a karácsonyra, ahol látják, hogy a fenyőfán égnek a gyertyák, ahol látják, hogy az emberek szívébe szeretet költözött, ott áldást szórnak a ház népére. Erre a két napra minden emberből előbújik a jóság. Ezen a két napon mindenki gazdagabb lesz egy kicsit, mert a szeretet a lélek gazdagsága. Karácsonykor ajándékot adunk egymásnak, s az ajándékkal együtt a szívünket is kitárjuk. Ajándék van minden fa alatt, de a legnagyobb ajándékot ne a fa alatt keresd, a legnagyobb ajándék mindenkinek a szívében rejtőzik, és erre a két napra biztos, hogy előbújik. Ezen a két napon a gyerekek szót fogadnak a szüleiknek, s a szülők is jobban szeretik egymást. Ilyenkor senki sem lehet szomorú. Elég, ha arra gondol, hogy karácsony van. Az emberi jóság mindenki szívéhez eltalál. Nyugalom száll a földre, hogy együtt érezhessük az ünnep melegét, az emberek szeretetét.

— Badarság az egész! — kiáltott fel az apa — Ne is hallgass anyádra, mert elszédülsz ettől a beszéd-től. Karácsony van, mert itt az ideje. Feldíszítunk egy zöld fenyőt, mert ez a szokás. Körbeálljuk, és a szeretetről papolunk, de az élet nem ilyen. Az élet kegyetlen, és az emberek is azok. A tolvaj karácsony este is lopni megy. A koldus ma este is koldul. Békét mutatunk, de egész mást érzünk. Angyalok nincsenek! Az áldásuk meg nem ér semmit sem. Hazugság az egész! Szemfényvesztés! ...Két napig pihenünk, mert betartjuk a karácsony ünnepét, de utána dolgozni megyünk, és elfelejtjük egy egész évig, hogy létezik karácsony. A valóságban kell élni fiam! A valóság mi vagyunk: te meg én. Ha elmúlik a karácsony, a szeretet lángja kialszik majd, és nekünk dolgozni kell, hogy élni tudjunk. Az élet ilyen, fiam.... Most pedig elég a karácsonyból! Menj, fekjüdj le, mert késő van már.

— Menjél kisfiam — csókolta meg az anya a gyereket — menj, és aludj jól, álmodj szépeket.

A kisfiú elment lefeküdni. Belefúrta magát a puha párnák közé. Becsukta a szemét, és már álmodott is. A boldog álom mosolyt fakasztott az arcára: két úton, két karácsony közeledett felé. Az egyik az anya karácsonya, a másik az apáé. Ő az útelágazásnál némán várta őket. A két karácsony odaért hozzá, kézen fogták őt, és együtt indultak tovább.



RIDEG SZÍVVEL

Nóra felállt az asztaltól, tépelődése színhelyétől, és az ablakhoz lépett. Gondolatai szerencsétlen halmazát, mint nyüszítő, árva kutyakölyköket egy kézlegyintéssel otthagya lebámult a nyolcadikról. A rengeteg autó, mint megannyi kitinborítású óriásbogár föl-alá futkosott az úttesten. Az ezernyi, egyenként értelmes tevékenység innen fentről óriási káosz képzetét keltette. Egy közös volt csak bennük: mind siettek valahová. Hogy a közeledő sötétség elől, vagy afelé igyekeztek, azt nem lehetett megállapítani, de valamennyi ment valamerre. Hátukon cipelve szerencsés, vagy szerencsétlen sorsuk minden terhét mindannyian igyekeztek elérni azt a célt, amit még a mai nap tartogathat számukra.

– Milyen szájalmas is – gondolta Nóra – Bizonyára mind azt hiszi, meg van győződve róla, hogy rettenetesen fontos úgy befejezni a napot, ahogy eltervezték. Ha valaki ebből az ablakból száz év múlva letekintene az utcára, a mostani rohangászók közül már egyet sem találna, bár valószínű akkor is lennének ilyen fontoskodó, szorgoskodó, szaladgáló bogarak, és azoknak is mindennél halaszthatatlanabb lenne, hogy terv szerint fejezzék be a napot. Az igazi perpaetuum mobile. A bölcs természet saját játszadozására kitalálta az emberiséget, a világegyetem igazi örökmozgóját.

Lekuporodott a nyitott ablak alá. A külső zajok keveredve a nyüszítő kutyakölyök gondolataival, amik természetesen már megint rátaláltak, egészen körbeölelték...

...Lassan már két éve, hogy mindenhová követik őt. A szűkülő, szájalmas, szív-hideg gondolatok, melyek Tamás halála óta élik a fejében az ő mindennapjait.

Tamás a fia volt. Tizenhét évesen talált rá a halál. Valószínűleg nem sokat keresgélt, csak véletlenül kiválasztott egy alakot, aki épp át akart menni az úttesten. Egy szempillantás volt az egész. A hatalmas kamion nem hagyott időt az elmélkedésre, hogy vajon elvégez-

te-e már a dolgát itt a földön. Nem kérdezte, hogy a szülei miként élik ezt majd túl. Nem kérdezett semmit, csak jött, és gázolt. Tiszta munka volt, esély se volt a túlélésre. Az az átkozott álom, ami a sofőr pilláit akkor lecsukta, kioltott egy életet, a gazdáját pedig hosszú–hosszú évekre rács mögé juttatta.

Nóra férje, Tibor vette fel akkor a telefont.

– Jégerik Tibor?

– Az vagyok.

– Itt Balsó János rendőrtörzsőrmester beszél a baleseti osztályról. Uram, a fiát halálos közlekedési baleset érte a Vörösmarty úton. Fogadja őszinte részvétemet. A testet ezekben a percekben szállítják a Szent Mihály Kórházba. Ott kap további felvilágosítást a balesettel kapcsolatban. Még egyszer részvétem, viszonthallásra.

– Nem! Neeeeeeem! – ordította Tibor.

Nóra csak a kiáltásra kapta fel a fejét. Olyan hang jött ki az egyébként higgadt férje torkából, mint amikor egy láncfűrész teljes gázon túráztatnak. Hideg, fémes, rekedt hang, mely olyan erővel feszül neki a szoba falainak, hogy félő, kidönti a közfalakat, vagy megrepeszti az ablaküveget. Rekedt, és mégis éles, sikító hang, mely kettévág mindent, ami az útjába áll. Nóra pontosan emlékezett erre a hangra, mert utólag, ahogy a fejében ezerszer visszahallgatta, rádöbrent, hogy ez a hang vágta akkor el az egész addigi életüket.

A temetés után Tibort mintha kicserélték volna. Közömbös, életunt, egyhangú ember lett. Nagyon ritkán beszélt, s ha néha mégis megtette ezt, cinikus, gúnyos, vagy ironikus mondatai több fájdalmat okoztak, mint örömet. Szűkszavú beszéde mint valami szennyes sárfolyam, fröcsögött a szájából. Egy-egy ilyen társalgás után Nórának ellenállhatatlan vágya támadt, hogy zuhanyozni menjen.

– Időt kell neki adni – gondolta Nóra – Még nem dolgozta fel a fiuk elvesztését. Bár sokkal jobb lett volna, ha ketten birkóznak meg ezzel a feladattal, mert ő is sokszor érezte, hogy teljesen elfogyott az ereje, de látta, hogy a férjére nem támaszkodhat.

– Egyedül kell kimásznom ebből az örületből – mondogatta – és majd ha kint leszek, kihúzom Tibit is.

A fájdalmas élet szívszorító napokkal rakta tele a lakásukat. Csak az étkezések, vagy az elengedhetetlenül fontos beszélgetések

alatt érintkeztek. Egyébként Tibor szemmel láthatóan kerülte a feleségét. Egyik este Nóra nem bírta tovább, és nekiszegezte a kérdést:

– Miért nem mész ki hozzá? Én ma is kint voltam nála, mint ahogy az elmúlt öt hónap alatt minden nap. Tibi, miért nem mész ki hozzá? Abban a temetőben a fiúnk fekszik!

– Ja! Vagy ami maradt belőle!

– Hogy mondhatsz ilyet? Neked nem hiányzik?

– Ami nincs, az nem hiányozhat.

– Miket beszélsz? Az életünk volt! Mindent érte, miatta tettünk. Szeresd! Tiszteld az emléket, az mindig itt van, az örökre a miénk lesz.

– Volt, van, lesz. Ezek csak szavak. Pár torokból kitörő hang, vagy ákom-bákom betű, ha leírod. Mit akarsz tőlem? Hagyjál engem békén! Jó éjszakát!

Ez a kimért, nyugodt magatartás a végtelenségig felbosszantotta Nórá.

– Akkor inkább kiabálna – gondolta – vagy sírna! Jajveszékelné, vagy csapkodna, törne-zúzna, hogy lássam a szemében az életet! De nem. Ő hideg és kimért marad, mint egy gép.

Tibor, mintha az érzéseit a fiukkal együtt temette volna el.

Valami furcsaság mégiscsak történt a hatodik hónapban. Nóra, miután minden nap kijárt a temetőbe, észrevette, hogy alkalmanként friss virágcsokor van a vázában. Ez akkoriban kezdődött, amikor Tibor bejelentette, hogy állandó délutános műszakot vállal a taxi-társaságnál. Nóra nem értette a dolgot: a férje már több mint húsz éve van ennél a cégnél, és egy-két alkalmat, vagy helyettesítést leszámítva állandóan délelőtt dolgozott. Nagyon jól ki volt ez találva annak idején, mert így Tamást tudta vinni-hozni az óvodából, majd az iskolából, és a délutánt is együtt tölthették, amíg ő haza nem ért a hivatalból. Most meg egyszeriben délutános műszakra jelentkezett.

– Így még kevesebbet fogunk találkozni – gondolta kétségbeesetten – Gyakorlatilag csak a hétvégén látjuk egymást. Ám ha ilyen bezárt világban akarja leélni az életét, alaposan végig kell fontolnom, hogy kell-e, érdemes-e kitartanom mellette. Vajon meddig kell egy nőnek a férje mellett maradni? Vajon hol van az a határ,

ameddig túrni és engedni kell? Vajon hol van a kötelességteljesítés vége? És honnan kezdődik „a feladom, mert nincs értelme így tovább élni” című fejezet? Meddig segíték neki, és mikortól gátolom őt? Beszélnem kell vele, még akkor is, ha kínos, vagy fájdalmas lesz.

Az alkalmat az élet szolgáltatta, mint annyi más ebben a kutyaeette világban.

Egyik szombat este egy régen hallott, ismerős hang robbant bele telefonon a magányos csendjükbe. Laci és Zsuzska volt, az egykori baráti házaspár, akik másfél éve minden szó és értesítés nélkül egyszer csak eltűntek. Most újra a városban vannak, és holnap este eljönnek, hogy ennyi idő után láthassák egymást. Mint a telefonból kiderült, annak idején egy mesés örökség miatt utaztak el Ausztráliába. Nem szóltak senkinek sem, mert még maguk sem hiték el a váratlan szerencsét. Most azonban hazatértek a hatalmas vagyonnal, és az első dolguk, hogy őket meglátogassák.

Nóra mosolyogva rakta le a telefont.

– Hát nem csodálatos? Laciék előkerültek!

– De, tényleg az! Emlékszem, mennyit törtük a fejünket, hogy hova tűnhettek. Feltettük őket, kerestettük a rendőrséggel, és csak akkor nyugodtunk meg egy kissé, amikor azt mondta az a nyomozó, hogy elutaztak, de azt sajnos nem mondhatja meg, hogy hová. Ezek a gazemberek most meg eljönnek hozzánk, mint valami miliomások. Micsoda mesébe illő história.

Nóra ennyi összefüggő mondatot már egy éve nem hallott a férjétől. Egészen jókedvre derült.

– Lehet, hogy ez a fordulópon? – gondolta bizakodva – Lehet, hogy most kibillen végre a szürke egyhangúságból, és megpróbál érző emberként élni? De jó is lenne! De nagyon kellene, hogy újra társam legyen, hogy együtt osztozzunk a bánatunkban, és együtt örülhessünk egy pár apró örömnnek, amik talán várnak–várhatnak még ránk.

Mosolya, ami a telefonálás óta ott ragyogott az arcán, mintha még jobban élni kezdett volna. A reménytelenség halála, a bizakodás mintha teljesen felülkerekedett volna rajta. Örömtől csillogó szemmel nézett a férjére, és még mielőtt végiggondolta volna, egy mindent megértő és megbocsátó csókot nyomott a szájára. Aztán

megdöbbsent, és várta a reakciót. Tibor nem lökte el magától. Kissé hivatalosan, kissé barátian és egy cseppnyi szeretettel ölelte át a nőt. Majd mintha maga is meglepődött volna a viselkedésén, korrigálta a mozdulatait. Gyengéden, de határozottan elengedte az asszonyt, majd a jól ismert cinikus mosollyal, szárazon csak annyit mondott:

– Holnap jó nagy napunk lesz!

Tekintetét félig-meddig a mennyezet felé irányította, így nagyon nehéz volt eltalálni, hogy örül, vagy csak az égitestet dicséri.

Nem baj – gondolta Nóra – Ez akkor is az első lépés volt! Lehet, hogy kissé bizonytalan, vagy hátrafelé tekintető, de akkor is egy lépés előre. Megindult a szerkezet, és hogy a masina haladni tudjon, nekem kell szolgáltatnom az üzemanyagot.

Másnap egy éve nem látott lázban égett a lakás. Nóra úgy érezte, mintha a berendezési tárgyak és a használati eszközök életre kelnének. Minden dolognak hirtelen funkciója lett. Minden festmény, szőnyeg vagy fotel értelmet nyert a lakásban. Eddig csak úgy ott voltak, körülvették őket, de most mindegyik mintha valamit sugározna, valamit közvetítene, vagy valamire emlékeztetne. A tárgyakból áradó energia Nórára is átragadt. Körbeölelte őt, és mint valami puha géz, be-bepólyálta a sebektől és sebhelyektől tarkított lelkét.

Minden tökéletesnek tűnt, még Tibor is mosolygott a régi barátokra. Egymást ugratták a régi történetekkel, és felszabadultan, örömmel beszélgettek. Aztán egy ártatlannak tűnő kérdésnél robbant a bomba. Laci Tamásról érdeklődött:

– Tényleg, hol van a nagy legény?

– Be van zárva – mondta Tibor, de Nóra már megérezte az irónia keserű ízét.

– Valami rosszat csinált?

– A lehető legrosszabbat – válaszolta Tibor kissé gúnyosan, és Nórával forogni kezdett a szoba. – Fogta magát, és meghalt! Ezért is mondom, hogy be van zárva, vagy legalábbis az a marék hamu, ami a testéből megmaradt, most egy urnába zárva azon tűnődik, hol szúrta el.

A morbid mondatok, mint megannyi vértől ázott tör, döfködve törtek utat a szobában. Nem válogattak, nem nézelődtek, csak

szúrtak, és sebeztek mindenkit. Hirtelen jéggé fagyott a levegő. Ám Tibor ezzel mit sem törődve utolsó fegyverével, mint valami jégcsá-kánnyal hadonászott a szavaival:

– Úgyhogy feldughatjátok a millióitokat, még azzal sem tudjátok helyrehozni ezt a hibát!

Tibor, miután látta a rombolást, cinikusan jó éjszakát kívánt, és elment aludni.

Laciék olyan gyorsan távoztak, hogy Nórának még felocsúdni sem volt ideje. Megint egyedül maradt a tehetetlen kétségbeesésével. Megint jöttek az ezerszer felmerülő kérdések, és a szálnalmas, lelketlen napok.

Jó pár hónapig még csak esélye sem volt, hogy komolyabban beszélhessen a férjével. Ahányszor csak kezdeményezte a társalgást, Tibor mindannyiszor gúnnal szúrt, vagy cinizmusa pajzsa mögé állt.

A múlt héten viszont az egyik kollégája búcsúztatójáról kissé kaptatosan, a szemében némi fénnnyel jött haza. Nóra lecsapott:

– Ma is voltam a temetőben.

– Biztos volt rá időd.

– Nem tudod, ki visz mindig virágot Tamás sírjára? Ma is friss csokor fogadott.

– Voltak barátai, meg osztálytársai, azok még élnek!

– Két év után?! Tibi, azok már nem visznek virágot.

– Akkor visz neki az élet! Bocsánatkérésért, amiért ilyen hamar elhagyta.

– Tibi, ne csináld ezt! Nézz rám!

– Hagyjál békén! Halott dolgokkal nem foglalkozom. Jó éjszakát!

Jó éjszakát. Nóra fülében még most is ott csengtek a hideg szavak. Összerázkódott. Olyan volt, mintha egy álomból állna fel, hogy újra kinézzen az ablakon. Már egészen besötétedett. A városi fények, mint valami hivalkodó, kacér lányok, ezer színt festettek az öregedő város kissé ráncos arcára.

– Kimegyek Tamáshoz – döntötte el – még jó két óra, mire Tibi hazaér. Addigra meg is fordulok. Este még úgysem voltam nála.

A busz csupa fáradt arcú ember gondolatitól roskadozott. Nehezen akaródzott leülni közéjük. Mintha egyetlen masszív, „vége a napnak” tömbbé alakult volna a helyi járat belseje. Neki sosem volt vége, ő nem tartozott ide.

Langyos, májusi szél csapta arcon, ahogy leszállt. Nem volt tolakodó, de határozott, energiája talán abból a távolodó sötét felhőből származhatott. Összébb húzta a blézerét, és besietett a temetőkapun.

Már becsukott szemmel is ismerte a járást, a harmadik sornál balra, közvetlenül a ravatalozó mögött. A sárga neonfények lidérces táncot jártak a sírköveken.

Este azért mégsem olyan, mint világosban – gondolta – jobb csak nappal járni ide. Kilépett a halottasház mögül, és földbe gyökerezett a lába. Tibort látta a fiuk sírjánál. Egy virágcsokrot rakott éppen a vázába. Nóra visszalépett, hogy a fal árnyékából figyelhesse a férjét. Tibor, miközben a virágokkal bíbelődött, folyamatosan beszélt, hogy mit, azt nem lehetett érteni, de határozottan felismerte a hangját. Vagy öt percig folyt az egyoldalú beszélgetés, majd valami iszonyatos, mélyről jövő sóhajtás hallatszott. Nóra megdöbbenve látta, hogy a férje két kézzel öleli a sírkövet, és fuldokolva sír. Szívet tépő, embert emésztő zokogás volt ez, mely csak akkor csillapodott egy kissé, amikor levegő után kapkodott. Nóra egész testében remegni kezdett. Óriási fájdalom, és kielégített megkönnyebbülés fogta el. Ez az ő férje? Ez a rideg, karcos alak? Aki otthon úgy tud vágni, mint a penge?

Egészen elszégyellte magát. Úgy gondolta, bármennyire is szereti ezt az embert, nincs joga, hogy a legféltebb, legbensőbb érzelmeit ilyen sunyi módon kilesse. Csendben megfordult, és a temetőkapu felé igyekezett. Mire kiért a kapuig, olyan régen nem érzett békesség fogta el, hogy legszívesebben minden arra járó megölelt volna. A kapun kívül aztán megtorpant. Eszébe jutott, hogy a fiához mégsem jutott el, és nem akart dolgavégezetlenül hazamenni. Egy gyors mozdulattal megfordult, és beleütközött valakibe. Tibor volt.

Most az egyszer Nóra eszmélt fel korábban:

– Te mit keresel itt?

– Ja, egy öreg anyókat hoztam fuvarba. Bekísértem a vén cson-
tot, mert félt szegény. Te hogyhogy itt vagy?

– Valaki vagy valami azt súgta, hogy muszáj kijönnöm, mert
valami szépet fogok látni.

– Hát ha neked szép az esti temető...

– Tibi, nagyon vörösek a szemeid! Megfáztál talán?

– Nem, csak az esti vezetés, meg ezek az átkozott fények... Jól
van, még van egy fuvarom, utána megyek haza.

– Addigra én is hazaérek. De hol van az öreg néni, akit idehoz-
tál?

– Itt hagytam. Úgyis ide készült... Meg aztán itt már jó helyen
van! – mondta Tibor, a tőle megszokott, cinikus gúnnyal.



VIRÁGOT A SÍRJÁRA

Az autó hangtalanul fékezett. Mintha kiterjesztette volna láthatatlan szárnyait, hogy beleütközzön a levegőbe, a gumik pedig olyan ragaszkodóan tapadtak az aszfalthoz, mint mágnes a fémhez.

A letekert ablakból kiáramló jó illatokat szinte megerőszkolva törtetett a lány felé a kérdés:

– Mennyi egy menet, szépségem?

– Menet az nincs!

– Akkor mi van? Nem hiszem, hogy a naplementében gyönyörködsz itt az út szélén.

– Ötszázért megnézheted, ezerért megfoghatod.

– Ez minden?

– Ötezerért veled töltöm a délutánt, – csillant fel a lány szeme – sétálhatunk, beszélgethetünk. Kellemes partner vagyok, nem fogod megbánni.

– Máris megbántam! – morgolódott a férfi, de azért kinyitotta az ajtót – Más se hiányzik, mint hogy egy jó testű szőke üres locsogását hallgassam.

– Akkor miért mentél bele? – kérdezte a lány, miközben belelibbent az ülésbe.

– Érdekes a helyzet. Szeretem a szokatlan szituációkat.

A becsukódó ajtó közük zárta a tanácstalan feszültséget. A bent rekedt ismeretlenség, mint a falusi por apró szemcséi, finom réteggel borították be a műszerfalat.

A lány ösztönösen törölgetni kezdte az ismeretlenség porát körülöttük:

– Egész délutánra kellek?

– Még nem tudom, de az biztos, hogy szívesen megnéznélek ruha nélkül.

– Adj egy ötezeret, és néhány kellemes órát töltök veled, sőt, egyszer még le is vetkőzöm.

– Most vetkőzz!

– Előbb a pénzt!

A férfi hanyag nemtörődomséggel, mintha csak egy papír–zsebkendőt adna, nyújtotta oda az ötezrest.

– Szóval egész délutánra kellek?

– És sokat kell csacsognod, hogy elfeledjem, milyen balek vagyok.

– Nem fogsz csalódni! – szólta a lány, és rutinosan vetkőzni kezdett.

A pénzért vett erotika utat tört magának a kocsi belsejében. Céltudatos határozottsággal telepedett rá az ülésre, mindent eltakará ködként függönyözte be az ablaküvegeket, és mámorító izgalomhálóba burkolta a férfit, akinek a keze már simogató útra indult a beteljesedés reményében.

A férfi a lány combjai között felejtve a kezét, izgatottan lihegte:

– Adok egy tízezrest, ha lefekszel velem!

– Nem! – csattant a válasz, és oszolni kezdett a köd, kijózanodni látszott a mámor – Csak simogatásról volt szó!

Az alku törhetetlen üvegalitkába zárta az öltözködő lányt. A vágyak jeges vízzel való oltása sikeresnek látszott, mert a férfi kiábrándult arcán már nyoma sem volt a szenvedélynek.

– Mindig ezt csinálod? Megőrjíted a férfiakat, majd odaütsz, hogy fájjon?

– Megegyeztünk, nem? Az anyukám szerint semmi sem szentebb az adott szónál.

– Bölcs anyád lehet.

– Bölcs, és okos. Maradéktalanul felkészített erre a mocskos életre.

– Tudja, hogy mit művelsz?

– Nem, és nem is fogja megtudni. Az Ő tiszta életébe még ez sem férne bele.

Egy pár percig csak nézték egymást, mint a zsákmányáról lemondó vadász és a golyótól megmenekült vad.

A lány törte meg a csendet:

– Mivel foglalkozol?

– Figyelem az embereket, és a tőlük induló cselekmények hatásait.

- Valami újságíró vagy?
- Olyasféle.
- Van családod?
- Van, de ne beszéljünk róla. Neked van fiúd?
- Volt egy-kettő. Hamar kiismertem őket, mind birtokolni akar.
- Hát erre születünk!
- Az anyám szerint az emberiség kilencven százaléka csak arra született, hogy meghaljon.
- És a tíz százalék? Ők örökké élnek?
- Nem, de az életükkel a halhatatlanságukat készítik elő. Ha Ők nem lennének, nem sokban különböznénk az állatoktól. A fajfenntartásra, az élelem megszerzésére és a napi túlélésre az állatok is képesek.
- De ők nem tudnak házat építeni, vagy tanítani, életeket menteni és tönkretenni.
- Az állatok is készítenek fészkeket, odúkat. Van hol lakniuk. Minden állat megtanítja a kicsinyét arra, hogy hogyan tudjon boldogulni. Hát nem ez a legfontosabb? Számtalanszor megmentik csemetéik életét, és ha kell, ölnék is azért, hogy ők életben maradhassanak.
- Nézzenek oda! Egy filozófus prosti!
- Én nem vagyok k.rva! Az élet az, mert olyat kell csinálnom, amit utálok. Én nem fekszem le senkivel se pénzért, csak megmutatom, milyen meztelenül jövünk a világra. A simogatásokat pedig órákig sikálom utána.
- Az erkölcsösség takarója alól kilátszik a bugyid!
- Ne beszélj nekem erkölcsről, hiszen az olyan relatív. Mindig a nagyobb hatalom, a több pénz, a legtöbbet bíró befolyás dönti el, hogy mi erkölcsös, és mi nem. Más népeket évekig megszállni, tőlünk eltérő kultúrákat eltaposni, primitív, hiszékeny embereket kizsákmányolni a demokrácia nevében... az erkölcsös?! Csak azért, mert az erősebb társadalmak úgy gondolják?
- Mi vagy te? – kérdezte a férfi – valami jogi aktivista?
- Csak egy lány vagyok, akit értelemre tanított az anyja. Egy lány, aki megpróbál ebben a korlátok nélküli világban a legkevesebb szennyeződéssel élni, ugyanakkor elfogadja, hogy a mocskok a tisztaság előszobája lett.

– A végén még igazad lesz, és nem bánom meg, hogy csak a beszélgetőpartnerem vagy.

– Megdolgozom a pénzemért.

A forró vágy utáni hideg-zuhanyt már feledtette a férfival ez a kéz-meleg, bizsergető lelki pezsgőfürdő. Már-már élvezni kezdte a társalgással idecsempészett nagy igazságok ízét. Más körülmények között órákig csemegezték volna e szellem termékei közül. Bekötöztették volna a világ igazságtalanságából fakadó sebeket, de eszébe jutott, hogy csak egy gyors együttlétre akart megállni.

– Sajnálom, kislány, de mennem kell.

– Anyám arra tanított, hogy a tényeket fogadjam el, ha nem akarom, hogy megerőszakoljanak vele. Remélem, kaptál azért valamit a pénzedért.

– Hát nem azt, amire készültem, de nem vagyok elégedetlen. Ahogy megismertelek, szinte biztosra veszem, hogy ezt a félig-meddig talált pénzt nem alkoholra, vagy kence-fincére költöd majd.

– Nyugodt lehetsz, két-három hétig futja majd, hogy vegyek anyámnak virágot... a sírjára.

ÖSSZETARTOZÁS

A beszélőn ülnek egymással szemben. Ez a százszor százas sárga asztallap jelenti nekik minden hónap első szombatján a személyes kapcsolattartás beteljesülését.

Körülöttük vagy ötven ugyanilyen asztal, vagy ötven kettétört élet. Aggódó nagymamák, síró, elkeseredett szülők, reményvesztett gyerekek vagy unokák néznek szembe az előttük ülő családtagjuk tragédiájával.

Imre négy éve már minden hónapban egyszer szívdobogva megy át a detektoros kapun, viszolyogva viseli el a motozást, hogy másfél óráig elhitesse magával és Erikával: ezt a fájdalmas és viszonylagos állapotot túl lehet élni. Négy éve már havonta egyszer minden idegszálával arra összpontosít, hogy tárgyilagos arckifejezésével, szenvtelen magatartásával elviselhetőbbé tegye felesége rácsokkal körülvárt életét.

A nő pedig minden hónap első szombatján mosolyogni próbál, és reménykedni abban, hogy ennek a lidércnyomásnak egyszer vége lesz.

A szabályokat jól ismerik már, hozzáidomultak, mint az állatkerti ketrec a tigris életéhez. A látogatás elején és végén egy rövid összeölelkezés engedélyezett, egyébként pedig az asztal lapja fölött jól láthatóan megfoghatják egymás kezét.

Erika ujjai apró panaszköröket rajzolnak Imre kézfejére. Az amúgy hideg ujjak a bőrfelület érintésekor fájdalmasan forróvá válnak, szinte égetik a férfi kezét.

– Csodaszép vagy! – mondja a férfi, és gyengéden arrébb tolja Erika tűzforró ujjait.

– A mai nap a csodaszép, mert itt vagy velem! De miért nem azt mondod, hogy jól nézek ki?

– Mert nem jól nézel ki, mégis csodaszép vagy. Sőt, talán csoda, hogy szép vagy.

– Már megint játszol a szavakkal?

– Mindenki játszik valamivel. Én a szavakkal, te a szabadságoddal.

– Én szívesen befejezném ezt a játékot.

– Eljön annak is az ideje, csak türelem, a játékot nem szabad elkapkodni.

– Még akkor se, ha ezt a játékot nem én találtam ki?

– Még akkor se! Játszd végig becsülettel az élet játékait.

– Nagyon nehéz.

– Semmi sem könnyű, a lányunk temetése sem volt az, mégis végigjátszottuk. Rá két hónapra, pedig te belekezdte itt egy hosszú, nyolc éves játékba, amit talán még nehezebb, de végigjátsszuk, végigjátszod.

Erika nyakára szoruló sálként tekeredik a fájdalmas emlék: a négy évvel ezelőtti tragédia, mint valami végtelenített film, ezerszer lejátszódott már az agyában. A nyitott konyhaablakot mossa éppen egy székre felállva. Nórika ott sertepertél körülötte, s ha nincs nagyon elfoglalva a babáival, okos szemével az anyját nézi, miként varázsolja láthatatlanná az előbb még piszkos ablaküveget. Megcsörren a telefon, és az asszony ugrik, hogy felvegye azt az előszobában. Még egy percet sem beszélnek Imrével, amikor sikítást hall. Rohan a konyhába, és mellbe vágja őt a kislánya hiánya. Az ablakhoz fut, lenéz a hetedikről, és Nórit látja a betonon, valami piros pocsolában feküdni...

Az a legborzasztóbb, hogy a film mindig önmagától indul el, a legváratlanabb pillanatokban, s ha becsukja a szemét, a képsorok akkor sem tűnnek el, inkább még életszerűbbé, még élesebbé válnak.

– Ne emészd magad! – mondja a férfi, olvasva felesége gondolataiban. – Az már egy lejátszott játék.

– De miért nem az tartott tovább, és ennek miért nincs már vége?

– A miértekre sokszor nincs magyarázat. Ha az nem ért volna véget, ez el sem kezdődött volna.

– De jó is lenne! Azt boldogan játszanám.

– Tudom. – súgja Imre – Ám a jó játékok igazságtalanul hamar véget érnek.

– A rosszakba meg belehalok!
– Dehogy! Csak szívós legyél. Csak játszd végig ezt, hogy utána jöhessen egy jobb játék.

– Elfáradtam.

– Nem! Csak úgy érzed. Van még erőd, én tudom. Ismerlek, és hiszek benned.

– Néha nekem is az kellene.

– Csak rajtad áll.

Kezük újra összeér. Ujjaik egymásba kapaszkodva sírnak a sárga asztallapon. A férfi szorítása erősebb, biztatóbb. A nőé elfogadó, beletörődő és talán reménykedő.

– Jó, hogy vagy nekem! – mondja Erika remegő hangon.

– Jó, hogy vagy. Nekem ez számít.

– Mennyivel könnyebb, ha itt vagy, ha láthatlak.

– Mindig itt vagyok, mindig láthatsz, csak akarnod kell. A képzelet is egy játék. Sokat játsz vele!

– Nem tudok! Mindig elfogysz a következő hétre, csak Nórit látom a betonon. A napi egy telefon, és a havi egy láthatás soha sem tart ki a jövő hónapig.

– A szabályokat nem mi állítottuk fel. Mi csak végigjátsszuk. Megértetted?

– Igen, drágám! Nem nyafogok többet. Még van pár percünk, beszéljünk másról.

– Ez az! Ezt szeretem, ha keményen vagy nőies.

Erika belekapaszkodik férje akaraterejébe, mint egy szakadék fölött lógó biztonságos, erős kötélbe. Bár félig-meddig érzi, hogy nincs ereje felkapaszkodni, de szorítja erősen a kötelet, és ez egy pillanatnyi megnyugvást ad. A férfi úgyis felhúzza majd egyszer, csak ezt az időszakot vészelje át. A lelkiismeretével sosem fog megbékülni, az már a szakadékba zuhant, de élni akarásnak, éltető erőnek megkapta a férjétől azt, hogy soha egy szóval sem hibáztatta őt.

Hálásan néz Imre szemébe:

– Szeretem, ha a lelkünk összeér.

– Más nem nagyon érhet össze, arra vigyáznak.

A nő szája szélén egy halvány mosoly fut végig:

– Mi újság otthon? Rend van a lakásban?
– Rendet tartok, egy rendezetlen életben. A virágaidat becsülettel locsolom. A hiányoddal naponta megverekszem. Az emlékedet felelősséggel ápolom. Néha, ha nagyon nehéz, magam mellé képzellek, jókat beszélgetünk, vagy csak megszagolom a ruháidat, már az is segít.

– Drágám, ne csináld ezt! Egészen elgyöngülök.

– Pedig pont ez kellene, hogy erőt adjon. A belső világod független a helytől és az időtől. Senki és semmi sem szabhat határt. Csak belül élj, kívül csak vegetálj.

– A rácsok az ablakon, a cellatársak éjszakai sóhajtozásai, az érzelem nélküli parancsszavak mindig eltörlik a szárnyaimat. Nehéz kirekeszteni az életet, ami körülvesz.

– Senkinek sem könnyű, ami neked nehéz.

– Te mégis tartod magad.

– Miattad teszem, hogy legyen erőd játszani. Jobbak már az éjszakák?

– Még mindig hosszúak, de ébren álmodom, ahogy tanítottad. Ezer emlék segítő kezébe kapaszkodva várom a reggelt. Nélküled az emlékek már rég elhagytak volna.

– Hát itt vagyok, ezt sose feledd! Mindig itt leszek, amíg kellek. Most is, a jövő hónapban is, és végig, amíg szükséged van rám.

Erika kiszáradt, cserepes bőrére a szavak hűsítő záporként hatnak. Az elsárgult, szomjazó lénye mohón issza az éltető energiát, és valószínűleg pár napig megint egy kis oázist varázsol ennek a szélfúttá, homokos sivatagnak a közepére. A férje iránti hálája a kiviruló szemeiben nyilvánul meg. Imre megnyugodva bámulja, miként tárulnak ki az éjszakai sötétséget gondosan kívül rekesztő spaletták, s miként táncol az ablaküvegen az éltető napsugár.

A dudaszó, mint valami pallos vágja el az érzelmeket. Az eléltetek automatikusan állnak fel. Erika is mozdul, ölelésre nyújtja a karját. Pár másodperc, és utána megint azt érzi, hogy nagyon rövidre sikerült, és nagyon hosszú az az idő, amíg újra megteheti.

Imre nem mozdul. Nézi, amint a feleségét a többiekkel együtt elvezetik. Már sokszor végignézte távolodó alakját, és próbál közböbs lenni. Ki tudja, egyszer hátha sikerül...

Hazaérve bódító vacsoraillat járja át a lakást.

– Megjöttem! – kiabálja a férfi, amint leveszi a zakóját.

– De jó, hogy itthon vagy! – siet elé Klári, és csókot nyom a szájára.

– Mi volt bent? – kérdezi, miközben kibújik a szakácskötényéből.

– A szokásos. – mondja Imre – Megint próbáltam egy kis erőt önteni belé.

– És mikor mondod meg már végre a nővéremnek, hogy mi már összetartozunk?

– Majd. – sóhajt fel a férfi – Majd ha kint lesz, ott bent össze-
roppanna szegény.

MINDENNAPI KENYERÜNKET...

1.

Neonfénnyel bélelt, hatalmas hipermarket. Az élelmiszer részleg akkora, hogy szinte alig látni a végét. Az árukínálat felmérhetetlen. Több tízezer csillogón csomagolt termék csábít a vásárlásra. A beépített mennyezetből lágy muzsika szól, hogy varázslatosabbá tegye mindennapi tevékenységünket, a bevásárlást. Mégis, rohanó világunkban pár percet szentelünk csak arra, hogy megvegyük a minden napra szükséges, alapvető dolgainkat.

Nyolcvan éves bácsika totyog a sorok között. Jobb karján bevásárlókosár. Bal kezében hajlott hátú kampósbottal segíti a totyogást. Álmélkodva nézelődik, tetszik neki a hatalmas árubőség. A kenyérrészleg pultjánál rá kerül a sor. Az eladó már másodszor vágja oda neki – a nem túl kedves – „tessék” szócskát, ami nálunk sajnos az eladók udvariasságának legmagasabb szintjét jelenti.

– Hé papa! Figyeljen már, magára vár az egész sor! – förmed rá a háta mögül egy pocakos, bőrkabátos férfi.

A bácsika csak most eszmél fel.

– Elnézést – mondja, és körülnéz, majd az eladó felé, – kérek egy fél kiló kenyeret!

Egy liter tej, fél kiló kenyér. Ennyi van csak a kosarában. Ballag lassan a pénztárhoz.

– Kettőszázharminc forint – mondja a pénztárosnő.

A bácsika összerezzen.

– Kérem, – mondja csendesen – nekem csak kétszáz forintom van. Tudja, holnap kapok nyugdíjat... gyakran járok ide... majd holnap behozom a harminc forintot.

– Ugyan bácsi, – utasítja rendre a pénztárosnő – ez nem piac! Itt nem lehet alkudni! Ha nincs elég pénze, vagy a kenyeret, vagy a tejet vigye vissza.

Az öregúr arcára kiül a rémület:

– De kérem, azt nem lehet... kell a tej, meg a kenyér is.

– Mi van már megint, papa? – szól ki mögüle a bőrkabátos.

– Nincs neki elég pénze – mondja a pénztárosnő.

– Na mennyi kell, öreg?

– Kérem, harminc forint... holnap behozom... holnap kapok nyugdíjat.

– Fogja papa, tessék! – mondja a férfi, és egy százast nyom a markába.

A bácsika fizet, majd hálálkodni akar a bőrkabátosnak:

– Ugye holnap is ide jön? Visszaadom... ígérem.

– Jól van, öreg! Veszett már több is Mohácsnál.

Fizet a férfi is, és már menne, de a bácsi visszatartja:

– Tudja, nem nekem kell, én kibírom holnapig, de a kutyám... az nem tudja, szegény...

– Jól van! Mondtam, hogy rendben van, csak engedjen már, ezer a munkám! Sietek.

– De holnap... – kezdené megint az öreg.

– Ugyan már! – fordul vissza az ajtóból a férfi – Holnap... holnap majd lesz másik.

MINDENNAPI KENYERÜNKET...

2.

Külvárosi kiskocsmá. Vágni lehet a füstöt. Az egész helyiség nem nagyobb negyven négyzetméternél, mégis vagy hetvenen tolonganak benne. Beszélgetnek, vitatkoznak, mesélnek és figyelnek. Kezükben ott az elengedhetetlen söröskorsó, vagy a féldecis pohár. A sarokban négy-öt asztal, rajta nikotintól megsárgult, sörpecsétetes asztalterítő. A roskatag székeken egy-két ráérősebb férfi üldögél. Unottan fújják bele a füstöt a még nagyobb füstbe.

Jóska, a vécéajtó melletti asztalnál ül. Harmincnyolc éves, csupa csont és bőr. Szakadt munkáskabátja zsebéből kivigyorog a fáradtságosan töltött cigarettája. Egyik keze vagányan kopott farmernadrágja zsebében, a másikkal szorítja a félig kiürült söröskorsót.

Bambán néz körül, szájára torz vigyor telepszik. Szinte senkit sem ismer, pedig minden este ide jár.

Ő nem megy közéjük. Leül ide a székére, (itt legalább széke van) és megissza azt a pár sörét, amire futja a pénzéből.

Építkezésen dolgozik. Alkalmi segédmunkás. Az egész napi robot alatt csak azt várja, hogy bejöhessen ide, és szédüljön egy kicsit. „Nehéz az élet! Minden nap élni kell!”

Eleinte csak sört ivott, és a harmadik–negyedik korsó után már jól is érezte magát. Ma már tízet is meg tudna inni, de nincs annyi pénze. Mostanában úgy szokta, hogy iszik egy-két felest, meg utána Három-négy sört, az elég is neki. Attól már minden könnyebb lesz. A napi bérét egy óra alatt megissza, de az utolsó korsót jó sokáig szopogatja, rendszerint záróráig.

– Érdekes – gondolja magában – mindig az utolsó korsó a legfinomabb. Vajon megérzi a sör is, hogy több ma már nem lesz? Hogy neki kell tartani a frontot egészen holnap estig? Ő az „utolsó katona”, aki védi a várat! Biztos tudja ezt, hiszen a sör nagyon

okos, és igazi jó barát. Rohadt világ ez, ahol az ember csak a sörben bízhat. Rohadt élet ez! De azért a sör estére mindig kibékít mindenkivel. Én mondom: ha a sör nem lenne, már rég nem élnénk mi, emberek sem. Hisz kibén bízhat manapság az ember? Senkiben sem! Csak a sörben. A sör mindig finom, mindig habos, mindig erőt ad. Nagyon egyedül lennének az emberek, ha „Ő” nem lenne.

Bólint rá egyet, mint aki teljes mértékben egyetért magával, majd megissza a maradék sört a korsóból.

Rágyújt, feláll, és odatántorog a söntéshez.

– Lacikám, adjál még egy korsóval!

– Van még pénzed, Jóska?

– Van.

A csapos elveszi a korsót, teletölti a habzó itallal, és várja a pénzt.

Jóska összekotorássza a maradék aprót a nadrágjából.

– Tessék! – mondja a kocsmárosnak, és a markába önti a húszasokat.

– Te, Jóska, ebből még negyven forint visszajár!

– Minek? Azért már úgysem kapok semmit. Ma este ez az utolsó – mondja, és szeretettel veszi le a korsót a söntésről – de holnap... holnap majd lesz másik.

MINDENNAPI KENYERÜNKET...

3.



„2008. február 19. Kedd

Azt mondja az a lökött doki, hogy írok naplót. Hát ez megbugygyant! Hát mi vagyok én, egy Hamlet? ... Vagy hogy is hívták azt a híres meseíró. Én bizony nem! Mondtam is neki, hogy én nem írok, de azt mondta, akkor nem ad tablettát. Azt hittem, csak viccelődik. De tegnap tényleg nem adott. Azt mondta, mutassam a noteszom. Én mutattam, de abban egy deka írás se volt, hát nem adott tablettát.

Az éjjel lekapartam a falat az ágyam mellett. Rohadt disznó! Ő biztos csak röhög ezen. Ma már nem szúr ki velem! Nem szúrhat ki, hiszen írok, csak estére adja oda a tablettámat.

Tudtam én, hogy itt is csak átverik az embert. Tegnap jöttem ide be önként és dalolva, de lehet, hogy holnap sírva megszököm. Bejöttem, mert azt mondta a doki, hogy itt meggyógyítanak. Majd itt kapok olyan finom kis tablettákat, és akkor a szervezetem nem hirtelen áll le a szerről. De azt nem mondta az a lódoktor, hogy naplót kell írni, ha kell a tableta. Az meg kell! A rohadt életbe... a nagyon kell. Bár nem olyan jó, mint a kinti anyag, de azért egy kicsit feldob, és ez a lényeg. Szóval tegnap bejöttem, és reggel kaptam is három rózsaszínű tablettát. Aztán az a lökött doki meg behívott, és azt mondta, hogy a tableta előleg volt, mert holnaptól naplót kell írnom. Azt hittem, csak kamuzik, de nem, ez komolyan gondolja! Hát jó, én mindenre képes vagyok, csak adják azokat a nyamvadt tablettákat.

Ja, még azt is mondta, hogy nem kell megijedni, Ő nem fogja elolvasni, amit írok, (azt mondta, Ő körülbelül úgyis tudja, hogy mit írok. Hogy ez milyen okos, mi?) csak messziről meg kell mutatni neki, hogy írtam, és akkor már kapom is a tablettát.

Hát most már írtam, remélem, megtartja a szavát!

2008. február 20. Szerda

Azért belevaló ürge ez a doki! Tegnap este bejött, és én megmutattam neki a noteszt. És mindjárt kaptam is három szem tablettát. Az éjjel úgy aludtam, mint a sír. Marha jó volt! Bár gyengék ezek a vacakok, de azért azt hiszem, mégis itt maradok, hiszen ez nem kerül egy fillérembe se. Írok egy kicsit minden nap, és akkor megkapom az adagomat.

Azt hiszem, azért túljártam az eszén, hiszen abban nem állapodtunk meg, hogy mennyit kell írni. De nem baj, jobb is, ha nincs minden megszabva, hiszen jogállamban élünk, minden embernek van beleszólási és döntési joga. (Jó mi? Ezt tegnap hallottam itt a tévében. Érdekes, azelőtt kint ilyet sose figyeltem meg. Azt hiszem, itt nem csak meggyógyulok, hanem megokosodok is. Még miniszter is lehetek, ha kimegyek innen!)

Na jól van, most már eléggé elzsiabdadtam. Abba is hagyom, mert a végén még migrént, vagy mi az Istent kapok.

2008. február 21. Csütörtök

Hát ez disznóság! Tegnap csak két tablettát kaptam. Mondom a dokinak: „Mi van, kevés, amit írtam?” Azt mondja: „Nem, de az adagot csökkenteni kell.”

Na erre aztán kivertem a balhét. (Elmondtam neki is azt a jogi marhaságot, azt hiszem erre begyulladt, mert adott még egy tablettát, de az piros volt). Mindegy, gondoltam azért beveszem. Közben a doki már elment, és rám zárta az ajtót, csak a kémlelő ablakot hagyta nyitva. Hát bevettem, és jól kiszúrtak velem! Okádtam, mint a sarki róka! Az ápoló meg ott kukucskált az ablakon, szembe is köptem, bár azt hiszem, nem a legjobban sikerült. Szóval átvették a bűrámat. Még azt a rohadt két tablettát is kihányatták velem, úgyhogy az éjjel megint a falat kapartam. Most már jobb valamivel, de ha ma is ilyen disznó lesz ez a doki, én megfojtom, esküszöm!

2008. február 22. Péntek

Megint át akart verni az a rohadt disznó! Megint két rózsaszínűt, meg egy pirosat akart adni, de én a pofájába vágtam a gyógyszereket. Erre persze Ő mentegetőzött, meg azt mondta, hogy nem tudta, hogy hogyan reagál a szervezetem a piros tablettára. Mondtam neki, hogy oké, most az egyszer még hiszek neki, de ha

ma megint okádni fogok, akkor feldugok valamit a fenékén, és ott felejem. Ő csak nevetett, ez azt hiszi, hogy viccelek! Aztán a végén mégiscsak bevettem a pirosat is, de nem volt semmi se, úgyhogy lehet, hogy tényleg igaza volt neki. Azért, ha mindenbe belegondolok, itt mégiscsak jobb, mint kint. Kint nagyon sok lóvé kellett, és sokat kellett lopni, meg lejmolni. Itt mindent a fenékem alá raknak, csak lennének egy kicsit erősebbek azok a rohadt tabletták!

2008. Február 23. Szombat

Mi a jó frászt írnak már megint? Ma szombat van, de azt mondta a doki, hogy estére azért bejön, és csak akkor lesz tablettá, ha írok.

De mi az Istent írnak? Zsibbasztó dolog ez! Kint lopnom kellett, hogy legyen anyagom, itt meg véresre körmölhetem a kezem, ha azt akarom, hogy kapjak tablettát.

Rá is jöttem egy nagy igazságra (mondom, hogy eszesedek!): mindenhol sz.r, de a legsz.rabb ott, ahol éppen vagyok. Jó, mi? Esküszöm, ezen eddig nem is gondolkodtam. A doki is csak biztat, hogy javul az állapotom, meg hogy minden rendben van, de szerintem Ő is csak tojik az egészre. Talán Ő is a tablettákért csinálja az egészet, mint én. Talán Őneki is csak akkor ad a főnöke tablettát, ha engem először levizsgált, vagy hogy is kell mondani. Ilyen rohadt ez az egész élet. Mindannyian gürizünk azokért a nyamvadt tablettákért! Hajtjuk magunkat, kihozzuk magunkból a maximumot, vagy mi a fenét (ezt is itt hallottam), de csak azért, hogy minden nap meglegyen a tablettánk. Na de ennyi elég is lesz. A mai adagért már megdolgoztam.

És holnap... Holnap majd lesz másik.”



KEREKESSZÉKBE ZÁRVA

Zszusa kilépett az erkélyre, és beleütközött a május végi nap melegébe. Az égitest forró lehelete szinte perzselte a bőrét. Becsukott szemmel a fény felé fordulva engedte, hogy végigfusson testén a kellemes bizsergés. A csiklandozó lány sugarak sálként ölelték át fedetlen nyakát, majd bebújva a pólója alá kéjesen cirógatták a meg-megfeszülő melleit. Zszusa a lélegzetét is visszatartva engedte, hogy birtokba vegye testét az éltető napsugár. Bőrének minden négyzetcentimétere szomjazott e forró ölekezésre. Karján a pihe szőrszálak vigyázzállásban nézték, amint a libabőr vad versenyfutásba kezd a sárga fénysugárral. Felszaladtak a vállára, majd mintha a versengést lezárták tekintenék, megállapodtak a lány tarkóján. Zszusa euforikus, halk nyögéssel köszönte meg a természetnek, hogy ezt a mindennapos csodát újra átélhette. Egy pár másodpercig még hagyta, hogy remegő-vibráló teste kiélvezze a napfürdővel történő szeretkezés boldogító utójátékát, majd alapos asszonyi elszántsággal kinyitotta a szemét, és a férjére nézett. Belepirult a gondolatba, hogy az ember hány- és hányféleképpen képes megcsalni a párját.

Zoltán, mint rendesen, a székében ült. A szék két hátsó kereke gondosan befékezve, kissé a nap felé fordítva. A férfi mozdulatlan lábait könnyű takaró fedte. Ám az atlétába bújtatott felső teste a melegtől kissé pirosan és izzadtan, az életerő, az egészség félreérthetetlen pompájában feszült neki a kerekesszék háttámlájának.

– Mintha nem is egy ember lenne, – gondolta a lány – a lábai élettelen bábok, semmirekellő, mozdulatlan, munkát adó végtagok, ellentétben az erőtől duzzadó, óvó-oltalmazó karokkal, melyek megnyugtató ölelésére folyamatosan vágyakozik.

A négy év alatt, amióta a székéhez kötötte az élet a párját, nem volt olyan nap, hogy legalább egyszer ne gondoljon a balesetre...

Átlagos, nyár végi szombat volt. Bevásárolni indultak a belvárosból a legközelebbi üzletközponthoz. Ő ugyanúgy, mint máskor,

ha indultak valahova, most sem lett kész, és ezért a fésülködést már a kocsiban fejezte be. Egy erősebb döccenőnél kiejtette a kezéből a hajcsatot. Zoltán önkéntelen mozdulattal hajolt le érte, így nem láthatta az abban a pillanatban az útestre szaladó kislányt. Rémült kiáltozására a férje felnézett, fékezett, és egy erőteljes mozdulattal balra rántotta a kormányt. Ez a mozdulat megmentette a kislányt, de örökre tönkretette Zoltán életét. A kocsi felborult, a férje nem volt bekötve, és szerencsétlen módon a dereka az ülés alá szorult. A fékcsikorgás, kiabálás, és a fémfelületek bődületes csattanása után hirtelen elviselhetetlen csend szorult az összelapított fülkébe. Zsuzsának óráknak tűnt az a pár másodperc, amire meg tudott szólalni:

– Zoli, jól vagy?

A férje nem válaszolt. Valami félelmetesen kitekert pózban fektült az oldalára borult kocsi ajtajának szoruló felsőtesttel. A lábai az összenyomódott üléstől nem is látszottak. Ő félig a férjére ráfordulva a biztonsági öv szorításában várta meg, amíg a megálló autósok kiszabadítják. Irgalmatlanul hosszú időnek tűnt, amire meghallotta a mentőautó szirénáját. Neki szerencséje volt. Megúsza karcolásokkal, de a férjét a kerekesszék örök rabságába juttatta az az ügyetlen, suta mozdulat, ahogy kiejti a kezéből azt az átkozott hajcsatot. Valószínűleg soha nem fogja megbocsátani magának.

...Zsuzsa megrázta a fejét, mintha ezzel elkergethetné a fájó gondolatokat. Ránézett a szundikáló férjére, és örömmel üdvözölte a férfi arcán elterülő mosolyt.

– Biztosan szépet álmodik, – gondolta – ráfér a boldogság.

Négy éve szinte ki se mozdulnak ebből a betonrengetegből. A hetedik emeleti lakásuk olyan, mint egy ketrec. Néha úgy érzi, a falak összenyomják, szorítják a testét. Azelőtt rendszeresen futni jártak. Rengeteget kirándultak, túráztak, amikor csak tehették, járták a természet kacsaringós hegyi útjait. Milyen lélekemelő érzés is volt egy-egy túra után izzadtan, porosan, fáradtan hazaérkezni, és elmerülni a teleengedett kád meleg vizében. Sokszor egy-egy órát is bent ültek a lassan-lassan kihűlő vízben, és amíg újra- és újra átbeszélték a kirándulásuk egyes állomásait, a lábaik tapogatózva felfedezték, és simogatták egymás testét. Ó, azok az áldott, boldog

idők! Ma már a fürdés az Ő részéről egyszerű tisztálkodás, a férjénél meg a mindennapos gyötrellem. Az elkerülhetetlen szembenézés a tényekkel, hogy neki kell arrébb raknia Zoltán lábait, mert a férfi a saját akaratával ezt nem tudja megtenni. A baleset óta Zoli sehova sem hajlandó elmenni. Az egyetlen öröme jó időben ez a falatnyi erkély, ahova kitolja Őt, és ideig-óráig magára hagyja a gondolataival. Az életüket teljesen átrendezték. Ő otthonról végezhető munkát vállalt, és a határidőket pontosan betartva, interneten küldi el az elkészült könyveléseket. A bevásárlásokat a közeli boltokban végzi. Felületes gyorsasággal választja ki mindig az éppen szükséges dolgokat, és az erejét sokszor felülmúlva érkezik haza a férjéhez. Ami furcsa, hogy Zoli soha egy szóval sem hibáztatta Őt. Az azelőtt örökmozgó, izgága, lobbanékony, olykor ingerült férfi a baleset után csendes, mindig mosolygós, megértő és türelmes emberré alakult át. Zsuzsát ez az átváltozás sokszor még nagyobb lelkiismeret-furdalásra készíti. Gyakran érzi azt, hogy inkább kiabálna néha, vagy türelmetlenkedne, hogy neki még többet kelljen alkalmazkodni. Úgy talán nem égetné annyira a bűntudat.

A férfi köhintett egyet, és Zsuzsa újra visszalépett a valóságba.

– Hol jártál? – kérdezte a nő – Mert álmodban mosolyogtál.

– Ó kedvesem, bejártam a világot! – emelte Zoli a tekintetét a feleségére – Néha csak ámulok, hogy egy-egy fél óra alatt a világ mennyi csodáját láthatom. Ausztráliában voltam bozóttüzeket oltani, onnan elugrottam a Karib-tenger partjaihoz. A hófehér, homokos tengerparton a hasamat süttettem, amíg a langymeleg tengervíz nyaldosta a lábamat. Egy gyors elhatározással megmászta a Himaláját. A következő percben Párizsban, az Eiffel-torony tetején álltam. Rómában megnéztem a Colosseumot, és pénzt dobtam a Tervi-kút vizébe. Velencében gondolába ültem, és miközben hallgattam a gondolasok szomorúan szép énekét, a Szent Márk téri galambok röptében gyönyörködtem. Peruban a gyöngyhalászokkal együtt merültem a víz alá. Szibériában hóiharba kerültem, és majdnem lefagytak a lábaim...

Az asszony szeméből peregni kezdtek a könnyek. Először csak bátortalanul, mint a májusi eső, mely miután hullajtott egy-két cseppet, nem tudja, hogy lesz-e folytatás. Majd később rázendül, és

égdörgés, villámlás közepette megindul a vízözön. Zsuzsa egész testében rázkódott a sírástól. Zihálva, kapkodva, fájdalmasan szedte a levegőt. A férfi a kezét nyújtotta felé.

Nagy nehezen odalépett, és forró szerelemmel ölelte át a kinyújtott kezét. Ajkához emelte, és megszámolhatatlan csókot lehelt rá. Lassan-lassan csillapult a sírása.

Zoltán óvatosan törölgette a könnycseppeket, és vigasztalni próbálta:

— Na, nincs semmi baj, drága! Ne sírj! Ne legyél bánatos. Az élet megismételhetetlen, és csodaszép. Nézd, milyen gyönyörűen süt a nap. Gyere, élvezzük együtt napfény melegét...

AMIBŐL KEVÉS VAN

1.



– Anyu, mesélj nekem a télapóról! – kérlete az ötéves Zsuzsika édesanyját.

– Jaj, kislányom, most nem érek rá! Itt a rengeteg mosnivaló. Vasalni is kellene. A vacsora sincs még kész. Tudod mit? Majd ha megjön apád, szólj neki.

Az asztalnál ül a család. Anya, apa és a kis Zsuzsika. Az anya kapkodva eszik. Elsőnek eszi meg a vacsorát, hogy utána mindjárt neki tudjon állni az asztal leszedésének, majd a mosogatásnak.

Az apa is siet az evéssel. Munkát hozott haza. Egy egész estét betöltő munkát, úgyhogy jobb lesz minél előbb nekiállni. Csak a kis Zsuzskára nem ragadt át a sietség. Komótosan veszi a szájába az újabb falatokat, becsületesen megrágja, mielőtt lenyelne, és közben elábrándozik a télapóról.

– Apa, mesélj nekem a télapóról!

Az apa, ki gondolatban már a számításainál tartott, megütközve néz a kislányára:

– A télapóról?

– Igen, a télapóról! Tudod, holnapután jön a télapó. Az óvodában mindenki erről beszél. A Csillának a szülei minden este mesélnek a télapóról.

– Nézd csak, kicsi lányom, most nincs időm mesélni neked. Komoly munkát hoztam haza, és reggelre annak készen kell lenni. Szólj inkább anyádnak, Ő biztos jobban ráér.

– Á, az anyu se ér rá! Ő mondta, hogy te majd mesélsz nekem.

– Szóval így állunk! – morgott a bajsza alatt a férfi – most akkor sem tudok mesélni neked. Viszont megígérem, hogy a holnap estét veled töltöm. Holnap este majd mesélek a télapóról. Most pedig menj, anya megfürdet gyorsan, és bújj az ágyba.

Az ígéret a kislány arcára mosolyt varázsolt. Adott két csattanós puszit az apjának, és elment fürödni és lefeküdni.

Az apa éjjelre végzett a munkájával. Teljesen kimerült, de mielőtt lefeküdni mentek volna a feleségével, benyitottak Zsuzska szobájába.

A kislány édesen aludt, mosolygott álmában.

– Tündéri ez a gyerek! – mondta az anya, és átkarolta a férfit.

– Igen – szólalt meg az apa – neki még van ideje tündérinek lenni.

Másnap az óvodában Zsuzska fűnek-fának dicsekedett, hogy estére apukája mesél neki a télapóról. Az egész nap unalmasnak, lassúnak tűnt neki. Alig várta, hogy délután érte jöjjön az anyukája.

– Anyu, az apu még nincs otthon?

– Amikor eljöttem, még nem volt.

– De ugye siet haza? Megígérte, hogy mesél nekem a télapóról!

– Hát persze, csak menjünk mi is, mert lehet, hogy már hazaért.

A lakás még üresen várta őket. Az anya nekiállt a vacsorafőzésnek. Zsuzskát a szobájába küldte játszani.

A kislánynak nem tetszettek a játékok. Türelmetlenül rakosgatta a babáit egyik sarokból a másikba. Csak az ajtónyitásra figyelt, és amikor meghallotta, hogy csörren a kulcs a zárban, mindent eldobva rohant az apjához.

A férfi épp akkor rakta le az aktatáskáját.

– Megjöttél, apu? Ugye most mesélsz a télapóról?

A férfi bűnbánóan nézett a kislányra, majd a feleségére.

– Ne haragudj kislányom, halaszthatatlan munkám van, de hoztam neked valamit!

Azzal kézen fogta a kislányt, bevezette a szobájába, és berakott a lejátészóba egy vadonatúj CD-t.

És a kis Zsuzska egész este hallgatta a meselemezt a télapóról.

AMIBŐL KEVÉS VAN

2.

Belvárosi áruház. Az ünnepek előtti lázas vásárlótömeg úgy hömpölyög az áruházban, mint a megáradt folyó, s csillapulni csak akkor fog, ha már mindenki elköltötte az ajándékokra szánt pénzét.

Egy harminc éves barna hajú fiatalasszony vonszolja hét-nyolc éves kisfiát a mozgólépcső felé.

A gyerekeknek tetszik a forgalom. Okos, kék szemével élénken figyeli az embereket, és az árukat. Látszik rajta, hogy ritkán jön el ilyen bevásárlásokra, mert minden dolgot kíváncsian, és hosszasan megsejlel.

Az anyja nem győzi ráncigálni a kezét.

– Mondtam már, hogy ne nézelődj olyan sokat, sietnünk kell! Estére finom vacsorát akarok főzni.

– Mondd, anyu, merre vannak a játékok?

– Ott fön az emeleten, a jobb oldalon.

– Fölmegyünk?

Igen, de nem a játékosztályra, hanem a cipőkhöz. Nincs egy normális cipőm se már.

– Na, anyu, nézzünk be a játékokhoz is!

– Jól van, de csak egy percre – mondja az asszony, és rálép a fiával a mozgólépcsőre.

Az emeleten talán még nagyobb a tömeg. Egymást lökdösve, letaposva igyekeznek előrébb jutni.

A kisfiú kérlelni kezdi anyukáját:

– Anyu, menjünk előbb a játékokhoz! Nézd, ott sokkal kevesebben vannak!

– Jól van, de csak egy percre, mert a cipőt meg akarom venni.

A kisfiú csodálattal nézi a sok új játékot. Legszívesebben mind-egyiket a kezébe venné, hogy kipróbálhassa.

– Nézd anya! Ez ilyen tolólapos lánc talpas! De jól néz ki! Látnod, az meg versenyautó, az meg ott egy forgópisztoly. Anya! Figyeld csak, ez micsoda? – kérdi a kisgyerek, és rámutat egy villanyvasútra.

– Nem tudom, kisfiam, de nem is érdekes. Gyere, menjünk át a cipőkhöz.

– Na, anya, maradjunk még egy kicsit! Még körbe se néztem.

– Nem érünk rá! Értsd már meg, hogy sietnem kell.

– Csak még egy kicsit! Nézd, ott a sarokban biciklik is vannak. Hadd nézzem meg közelebbről.

– Na most már elég! Az én türelmemnek is van határa. Azt hittem, már elég nagy vagy ahhoz, hogy elhozhassalak egy áruházba, de úgy látom, tévedtem. Add ide a kezéd, megyünk a cipőkhöz!

– Anyucikám, kérlek szépen, hadd nézelődjek még egy kicsit!

– Lacika, ne idegesíts, mert megpofozlak! Add a kezéd, menjünk!

A kisfiú duzzogni kezd:

– Persze, sohasem hozol el ide! És most az egyszerű, amikor itt vagyok, még körül se nézhetek!

– Hát ide figyelj, fiam! Nem fogom órák hosszat hallgatni a nyavalygásodat. Add ide a kezéd, és örülj, hogy nem váglak képen!

A gyerek megint könyörgésre fogja:

– Anyucikám, hadd maradjak itt! Nem nyúlok semmihez se! Te menjél át a cipőkhöz, én meg majd itt megvárlak.

Az asszonynak tetszik a kompromisszum.

– Jól van, de a játékosztályról ne gyere ki! Ide visszajövök érte. Ne nyúlj semmihez se, még a végén összetörsz valami drága játékot!

– Oké, csak nézelődök. Ne félj, itt megvárlak.

A kisfiú, ahogy egyedül marad, a pult felé sétál. Egy ősz hajú bácsi áll a pultnál, az eladótól egy játékmozdonyt kér.

– Tudja, a kis unokámnak venném, de olyan legyen, amelyik csenget is.

– Tessék – mondja az eladónő – négy ceruzaelem kell bele, és itt kell bekapcsolni.

– És tessék mondani, csönget is?

– Persze... Várjon csak! Rakok bele elemeket, és akkor kipróbálhatja!

Az eladó felhelyezi a mozdonyt a pultra, és bekapcsolja.

– Jaj, de klassz! – szalad ki a kislány száján a csodálkozás.

– Na nézd csak – mondja az ős hajú bácsi – épp ekkora az én unokám is. Mondd csak kislány, hogy hívnak?

– Botos Lacinak.

– És hol vannak a szüleid? Vagy egyedül jöttél ide?

– Nem! Az anyukámmal vagyok, csak Ő átment a cipőosztályra, mert cipőt akar venni.

– És téged itt hagyott?

– Nem! Én kértem, hogy maradhassak, mert meg akarom nézni a játékokat.

– Kérem, kell a mozdony? – szól bele a beszélgetésbe az eladónő.

– Ja, igen! Megveszem. – mondja a bácsi, és visszafordul a gyerekekhez:

– Na és te mit kapsz az anyukádtól?

– Én semmit se, csak nézelődök.

– Na, akkor gyere kislány, kifizetem ezt a mozdonyt, és nézelődjünk együtt.

A kislány a legegyszerűbb természetességgel fogja meg a bácsi kezét. Ő pedig végigvezeti a sorok között. Minden egyes játéknál megállnak, a bácsi elmagyarázza, hogy az milyen játék, és hogyan kell használni. Az egyik háromkerekű biciklire még fel is ülteti.

Lacika boldogan „feszít” a biciklin, és hálás szemmel, fülig érő szájjal néz az ős hajú bácsira.

Ekkor ér vissza az anyukája.

– Nem megmondtam neked, hogy ne nyúlj semmihez se? Még a végén összetörsz valamit!

– Ugyan, asszonyom – próbálja menteni a helyzetet az öregúr – én ültettem rá a fiát. Nagyon okos kisgyerek, nem nyúl semmihez se.

– Na ebből elég! – mondja az anya – Már épp elég időt elvesztettem így is miattad. Add a kezéd, sietünk haza!

Lacika leugrik a bicikliről, megfogja az anyja kezét, és szó nélkül követi. Ám a mozgólépcső előtt azért visszafordul, és mosolyogva integet a bácsinak.

AMIBŐL KEVÉS VAN

3.

Vasárnap délelőtt. Apa kint van a garázsban, a kocsit bütyköli, anya a konyhában az ebédet főzi, a hétéves Klárika a szobájában játszik. Százszor végigjátszott, unalmas játékok. A babák nem szólnak vissza.

A kislány elunja, és kisomfordál a konyhába.

– Anyuci, ráérsz egy kicsit?

– Klárikám, látod, hogy az ebédet főzöm!

– De közben beszélgethetünk.

– Hallgatom a rádiót, épp a kívánságműsor megy. Menj, játszál a babáiddal.

– Azok olyan buták! Nem beszélnek velem, és nem is szeretnek engem! Engem senki se szeret!

– Ugyan már, ne beszélj szamárságokat! Apa is, meg én is szeretünk téged.

– Akkor játsszál velem!

– Most nem lehet, ebédet kell csinálnom.

– Sohasem lehet! Soha nem értek rá!

– Igen? Hát ha tudni akarod, miattad dolgozunk ilyen sokat, hogy neked meglegyen mindened. És akkor még hálátlan is vagy. Úgy látszik, szélmalomharcot folytatunk apáddal.

– Mi az, hogy szélmalomharc?

– Á, te ezt még nem érted.

– Anyuci, én nem vagyok hálátlan. Rakd félre az ebédet, menjünk be a szobába, és úgy, de úgy megszeretlek téged.

– Most nem lehet – mondja az asszony sietősen.

– De akkor mit csináljak?

– Mondtam már, hogy menj játszani! Nem hallom a locsogásodtól a rádiót!

- És mikor érsz rá, hogy megszerethesselek?
- Majd egy óra múlva – mondja az anya.
- Jól van – szól a kislány, és mint akinek valami jó ötlete támad, besiet a szobájába.

Megfogja a szőke járóbabáját, és kioktató hangnemben beszélni kezd hozzá:

- Tudod, most te vagy a kislányom, és játszani fogunk! Eljátszunk azt, hogy hogyan kell szeretni... Tudod, most van egy órám, úgyhogy gyakorolhatunk, hogy amire az anya is ráér, jól tudjam csinálni – mondja, és magához öleli a babát.



AMIBŐL KEVÉS VAN

4.

Krisztina belekockázta az utolsó három szem krumplit a levesbe.

– Na, ezt is kell venni! – motyogta magában – és odalépett a bevásárló listához, amit egy hűtőmágnas szorított akaratosan a fehér fémlemezhez. Sovány, panaszos betűkkel felírta: „krumpli 2-3 kg.”

Így csinálta ezt már évek óta. Ha valami kifogyott, felírta a listára. Aztán hétvégén, mielőtt bevásárolni mentek volna, szőrös szívvel és remegő kézzel húzta ki a listáról a kevésbé fontos dolgokat.

Valamikor jó hosszú volt a lista. Tele finomságokkal, gyümölcsökkel. Két-három éve azonban arra kényszerült, hogy egy-két dolgot feleslegesnek ítéljen meg, és vad satírozással spóroljon a konyhapénzen.

– Ez is hülyeség! – gondolta – Mi az, hogy konyhapénz?

Nekik Zsolttal csak egyfajta pénzük volt: a kettőjük keresete. Az volt az összes pénz, az volt a minden pénz. Abból kellett fizetni a lakás- és kocsitörlesztést, a különböző rezsiket, a kis Balázs iskolai kiadásait, esetleg egy-egy égetően szükséges ruhát vagy cipőt venni, és a maradékból éltek. Akkoriban még tűrhetően. Ám a következő fizetésig mindig elfogyott a minden pénzük.

Aztán jött a tanárok létszámleépítése. Ő munkanélküli lett. A maga részéről kétharmaddal kevesebbel járult hozzá az összes pénzhez. Ott fogta meg, ahol tudta. Először csak a fagyik, csokik kerültek le a listáról. Később már a joghurtok, pudingok, üdítők is száműzve lettek a papírról. Aztán lekerültek a sütemények, készételek. Olcsóbb, rosszabb minőségű mosóport használt, semmit érő tusfürdőt, és mosogatótablettát vásárolt. A fodrászhoz se járt többet. Két-háromhavonta, ha már nagyon hosszúnak tűnt izgága, fekete haja, mosás után maga vágott le belőle, próbált valami értel-

mes frizurát kreálni. Bár nagy értelme nem volt, hisz úgylát csak a négy fal vette észre a változást. Akkoriban egy jó darabig a fodrászon megspórolt pénzen banánt vett Balázskának.

Aztán a banán is eltűnt, kellett a pénz a húsrá, arra nagyobb szüksége van a gyerekeknek. Zsoltot abban az időben bocsátották el. A tönkrement építőipari cég jogutód nélkül szűnt meg. Nem kellene már a mérnökök se, hisz senki sem akar építeni ebben a világban.

– A túlélésre kell berendezkednünk! – mondta Zsolt akaratosan – Csak ki kell, húzzuk ezt a silány időszakot. Ha összehúzzuk magunkat, a munkanélkülikből elleszünk egy darabig.

– Az enyém három hónap múlva lejár – jegyezte meg feketén Krisztina – Tudod mi lesz utána? Kapom a szociális járadékot. Azzal a huszonpárezer forinttal aztán kint leszünk a vízből.

– Ne láss ilyen sötétet, kicsim! Biztos, hogy kapok állást előbb-utóbb. Jó szakember vagyok, sokáig nem lehet meg az ország jó szakemberek nélkül. Addig meg lemondunk egy-két dologról.

Úgyhogy lekerült a bevásárló listáról a mindennapi tej, elég abból egyszer inni egy héten. Elmaradtak a jóízű felvágottak, a margarinos kenyér teával majdnem olyan finom. Gyümölcs is csak egy hónapban egyszer került az asztalra. A zöltségek hiányát hamar megszokták. Olcsóbb alapanyagokból készültek az ebédek. Balázsnak megszüntették az iskolai menzáját, fölösleges neki a suliban enni, amikor itthon várja a meleg étel.

Krisztina mániákusan odafigyelt, hogy ne égjen a villany fölöslegesen sehol. Azelőtt főzés közben a konyhai kis tévét mindig bekapcsolta háttérzajnak, azt is elhagyta, úgylát csak telebeszélük az ember fejét mindig valamivel.

Szépen lassan, egyesével mentek lefelé a lépcsőn, úgy, hogy észre sem vették, mert nem akartak foglalkozni vele.

Esténként óriásit beszélgettek hárman, és a két felnőtt meglepődve vette észre, hogy még mindig tudnak jóízűen nevetni. Balázs jókat bohóckodott nekik. Meglehetősen jól tudott ismert embereket utánozni. Kilenc éves létére igazi kis tehetségnek ígérkezett.

Aztán beütött a krach: a devizaalapú kölcsönök brutálisan megemelkedtek. A kocsi- és lakásrészlet együtt több volt, mint a kettőjük összjövedelme.

– Eladjuk a kocsit! – mondta határozottan Zsolt – Úgysem igen megyünk vele sehová. Ilyen benzinárak mellett, meg a biztosítás, a műszaki csak mind-mind viszi a pénzt. Én mondom, a kocsi tulajdonosok lassú kínhalálra vannak ítélve.

A hitelkiegyenlítés után négyszázhuszezer forint maradt a hét éves Opelből.

– És még jól is jártunk! – dörzsölte a markát Zsolt – Tudod, hogy a volt kollégáim mind sorba állnak, de nem tudják eladni a méregdrága mercijüket, meg BMW-éjüket.

– Meddig lesz ez elég? – szaladt ki a száján a bánat Krisztinának – Mit kell még eladnunk, hogy felnevelhessük a gyereket?

– Nyugi kicsim, okosnak kell lenni! Ezt a pénzt átváltjuk euróra, romoljon másnál a forint, ebből fizetjük majd a lakástörlesztést, de csak minden harmadik hónapban utalunk. Három nem fizetett hónap után jön csak a felszólítás. Így kihúzzuk majdnem egy évig.

– A jövő hónaptól te is csak szociális járadékot kapsz. A havi bevételünk nem fogja elérni az ötven ezer forintot. Mit csináljunk? Együnk vagy fizessük a rezsit? – kérdezte csüggedten Krisztina.

– Most már biztos találok állást! Ha kell, elmegyek utcaseprőnek, a francba a diplomával.

Krisztina nem szólt, csak szép fokozatosan húzta ki a listáról a nélkülözhető dolgokat. Csontos húsokat vett egy héten kétszer. Egyszer csirkefarhátat, egyszer sertés húsoscsontot. Ezreket takarított meg, de mindjárt volt neki helye. Balázs úgy nőtte ki a ruháit, cipőit, hogy nem lehetett követni. Sokszor készült ragu, meg csontos pörkölt kenyérrel, utána két pohár tiszta víz, és a családi beszélgetések, bohóckodások. Még mindig szép volt élni. Volt egy lakásuk, amiben télen aránylag meleg volt. Gondosan ügyeltek arra, hogy minden harmadik hónapban törlesszenek. Eladták a számítógépet, meg a hálózobai plazma tévét. Felruházták Balázst és kifizettek kéthavi távfűtés díjat.

Balázs hamar hozzászokott, hogy csak a suliban tud a gép elé ülni. A gyerekek nagyon jó alkalmazkodók. A mindennapi margarinos kenyérért sem nyafogott soha. Megette tízóráira és kész, nem csinált belőle nagy ügyet.

Zsolt csak nem talált munkát, még mindig szeretett volna a szakmájában elhelyezkedni, de ez lassan-lassan lehetetlennek tűnt. Kudarcaiból, ha hazatért Krisztinának nem kellett kérdezni semmit se, az arcára volt írva a nélkülözöttség.

Most azok a dolgok következtek, amelyek nélkülözhetetlenek, de a minőségük lehet silányabb. Nagyon jó az egyrétegű WC-papír is, nem kell a szalvétának meg a papírtörlőnek sem háromrétegűnek lenni, úgylis eldobja az ember használat után. Abba a papírzacskóba csomagolta Balázsnak a tízórait, amelyekbe a kenyeret vette az üzletből. A kenyérszeletelőt már vagy fél éve száműzték, a konyhakés nem fogyaszt áramot. Leszoktak a kávéról is, minek a sok koffein. A fűtést is lejjebb tekerték, pulóverben is lehet a lakásban élni. Az étolaj is lekerült a listáról, azt a havi két rántott húst, ki lehet sütni zsírban is.

Egyik nap aztán Zsolt nem bírta összehúzni a száján a mosolyt, ahogy előszobában ledobta a kifakult kabátját:

– Képzeld drágám! Munkát kaptam!

Egy maszek zöldséges vette fel a közeli piacon, amolyan árurakodónak.

– Jó kis munka! Ötven a zsebbe feketén.

– És ha ellenőriznek?

– Vásárló leszek! Jól kitaláltuk az öreggel. Majd alaposan figyelem az embereket, ezek úgylis mindig jól öltözöttek. Az öreg is nyugtatott. Hozzá csak törzsvásárlók járnak, az idegeneket azonnal kiszűrja.

Hajnali háromkor kelt, délre ért haza. Fáradt volt és mocskos, de elégedett. Mégiscsak van haszna az életének. Esténként borotválkozás közben még fütyörészett is. Krisztina rég nem látta ilyen jó kedvűnek.

Három hétig tartott. Egy svájci sapkás, munkáskabátba bújt ellenőr buktatta le. A büntetés elvitte a mosogatógépet meg a faragott tölgyfa étkezőgarnitúrát. Lassan ürült a lakás és gyarapodott az adósság.

A lista már olyan nyúlfarknyira csökkent, hogy abból nem lehetett lehúzni semmit.

Ám Zsolt nem adta fel. Minden nap nyakába vette a várost, és mindennap bocsánatkérő üres kézzel tért haza.

Nem veszekedtek. Az nem old meg semmit. Viszont nem is igen beszéltek. Már rég elmaradtak az esti bohóckodások. Nem volt hozzá energiájuk. Balázs is ösztönösen vette fel a némaságot. Csak néha-néha vágott egy grimaszt, vagy eresztett el egy-egy jó beszélést, de hangos nevetést felváltotta a félmosoly, a félszeg „csináld, ha van még hozzá kedved” tekintet...

A gázon hangos lobogással forni kezdett a krumplileves.

Krisztina ámulva vette észre, hogy még mindig a hűtő előtt áll, és bámulja a cetlit: „2-3 kg krumpli”.

Odalépett a leveshez. Takarékra zárta a gázt és megrázta a fejét, mint aki szabadulni akar az előbbi gondolatoktól.

Ebben a pillanatban ért haza Zsolt. Krisztina csak ránézett a szeme sarkából és már tudta is az eredményt.

– Szia kicsim! Mi lesz ebédre?

– Krumplileves.

– Az jó. Mi lesz benne?

– Krumpli.

– Az is jó.

– Az utolsó három szem, hétvégén vennünk kell egy keveset.

– Hát veszünk – bólintott belegeyzően Zsolt.

Megcsörrent a kulcs a zárban. Balázs jött haza.

– Sziasztok! Éhes vagyok.

– Mindjárt kisfiam, csak moss előbb kezet.

– Jaj, tudjátok mi történt a suliban?

Zsolt és Krisztina kérdően néztek a gyerekre.

– Ákos, tudjátok a faterjának, van egy éjjel-nappali a sarkon, szóval Ákos megdobott egy szenyóval. Azt mondta, a muterja négyet csomagolt neki, és nem tudta megenni... Tudjátok mi volt a zsemlében? Pick szalámi, jó vastag szeletek. Nagyon finom volt... Mondtam neki, hogy holnap majd én hozok...

– Úgyhogy – fordult beszéd közben a gyerek az anyjához – holnap ne csomagolj... A margarinos kenyeret úgysem enné meg... Majd azt mondom, hogy itthon felejtettem a szenyókat.

Krisztinának két üvegszínű könnycsepp gördült le az arcára.

Zsolt nem szólt semmit, de fogta ütött-kopott kabátját és vihar-sebesen kiment a lakásból.

Már ettek, amikor visszatért. Az egyik kezében, egy zacskóban hat zsemlét lóbált, a másikban meg egy egész rúd Pick szalámi volt.

Ünnepélyesen rakta le az asztalra:

– Anya, holnap ebből készíts szendvicseket Balázsnak. Kezet mosok, és veletek eszem én is.

Vidáman ült le az asztalhoz. Feltúrte pulóvere ujját, és jó adag levest mert a tányérjába.

Krisztina azonnal észrevette a bal csuklóját körbeölelő fehér sávot.

Kérdően nézett a férjére.

– Ne is törődj vele – mondta Zsolt két kanál leves között – majd nyáron leburnul, és akkor nem látszik.



VAS-VARÁZS

Reggel hat óra. Munkakezdet. Felbúgó sziréna, ólomszürke esztergapadok. Mögöttük álom-szürke munkások. Elnyomott sóhaj, ásítás. Utolsó útbaigazítás a rajzról. Beindul az üzem. Hetven gép motorja morog lustán, türelmesen. Hetven munkás keze kapcsol serényen, türelmetlenül. Sikoltó esztergakés, hasadó vas. Életre kel a vas-varázs. Kígyózó acélgyűrű-forgács, pattogó krómlapok, bronz-barna bolhák.

A fehér neonfény elissza a csillogást, magába szívja a szikrákat. A kések keményfémlemezük beleharapnak az anyagba. Tejfehér emulzióban fürödve, ezerötszáz fordulatot okádják a salakot, a fémforgácsot.

A TOS-pad felnyög, megrázkódik, s a férfi kikapja a fogásból a kést.

– Túl nagy a fogás – dünyyögi magában, s a felére állítja be a keresztzánt.

– Pedig jó meló! Zsíros meló! Ötszázhetven perc, s egy műszak alatt ledarálom. A fogammal kirágom, ha kell!

Felpörgeti a tokmányt, s rákapcsolja az előtolást. Sír a kés, de engedelmeskedik. Apró kukacforgácsok repülnek az ágyra.

A férfi beállítja a hosszútöközt, és hagyja, hogy a gép automatikusan kikapcsoljon. Visszaáll a tengely elejére és a méretező fogásnál lenullazza a keresztzánt.

Pár milliméter után leállítja a padot, megméri a munkadarabot.

– Jó lesz – nyugtazza és rákapcsol.

Apró fémkarikák röpködnek szerteszét, amelyiket nem éri a hűtőfolyadék egészen lila, a többi acél-fehér. A kés éléről röpködnek az acélpöttyök, s a férfi belenyúl a ládába a következő tengelyért.

– Zsírci meló – morogja elégedetten – ötszáz darab! Két nagyoló, egy simító fogás és mind a két végére menet. Röhögve megcsinálom egy műszak alatt.

A hosszútűző megállítja a szánt. A férfi lekapcsolja a tokmányt, kiveszi a munkadarabot s egy újabb tengelyt tesz be. Indít, és a pad nyögve bár, de engedelmeskedik. Szalvétába csomagolt szendvicset tesz a fogaskerekre.

– Míg a kés a végére ér, megeszem a felét – mondja és nagyot harap a kenyérből. Olajos folt marad a szalvétán ahol megfogja.

– Ki tudja mitől híznak? – morogja, miközben visszatekeri a szánt a méretező fogáshoz.

Fölpörög a gép. Jönnek megint az acélkarikák. Szikrázva, szemet szúrva, homlokat égetve: ez a simító fogás.

Megjött az izzadtság is. Pedig még csak nyolc óra. Lassan bújik ki a haj közül, lecsordogál a homlokra.

– Átkozott hajtás – mondja a férfi és letörli a gyöngycseppeket.

– Új tengelyt fog be. A nyolcvanadik. Kezdődik minden előlről. Kígyózó acélgyűrűk, pattogó fém pontocskák és egy kattanas, mely jelzi, hogy végére ért a kés.

Fárad a munkás. Melegszik a gép. Lágyul a keményfémlapka a késen. Az emulzió a többszöri átszivattyúzástól meglangyosodik. Sercege bújik ki alóla a forgács.

Az esztergakés recsegve harap bele a következő munkadarabba, és egy idő után ledobja magáról a lapkát.

– Az istenit! – káromkodik a férfi – legalább tíz perc, míg újat köszörülök.

Morogva megy a köszörűhöz és hányja a vörös szikrákat a fehér falra.

Visszasiet a gépéhez befogja a kést. Beállítja a hosszútűzőt és lenullázza a keresztzsánt.

Még harminc darab. Utána jön a menet. Ezer menet! Még kimondani is sok.

Tizenegy óra. Most kezdi a menetvágást. Nyolcvan hosszon, mindkét végére.

– Gyerekjáték – mondja, törölgeti az arcát.

A kabát már lekerült róla. A menetvágókés nem dobálja szét a forgácsot, csak óvatosan köpködi maga köré, mint öreglegény a tökmagot. Ám figyelem ide kell a legjobban. Ezer menet. Egy menet négy fogás, az nyolcezer kapcsolás és kés kivétel.

– Akkor is megcsinálom – mondja miközben átkozódik, és átkozódik miközben kapcsol.

Nyolcvan milli előre, nyolcvan milli hátra. Megint előre, megint hátra. Zsibbad a lába, fáj a keze. Nem gondol rá. Nem szabad. Hazagondol. Otthon jó meleg húsleves, aranyárga zsírpárnákkal. Nokedli, pörkölt, két üveg sör és a meccs délután a tévében. Öblös fotel, puff a lába alatt. Gyöngyöző sör a kezében...

Beleszédül és kirántja a kést.

– Majdnem túlmentem – mondja és újra kapcsol. Nyirkos kézzel, remegő lábbal, vad elszántsággal, tovatűnt lendülettel újrapcsol.

Az izzadtságtól csomóba áll a haja. Rá-rá lóg a munkadarabra, majd fölemeli a fejét. Elsüllyedt magabiztosság, kényszeredett „csak azért is”. A nyál felforr a szájában. Köp egyet s újra kapcsol. Olajos lábrács, izzadó lábak, elcsúszó bakancs!

Féjjel esik rá a tokmányra. Nem kapcsol. Nem tud, messze a kar, rövid a keze.

Felsír a gép, vonyít a férfi. Ömlik a vér! Szakad a test, gurul a fej a salak közé.

Kígyózó acélgyűrű-forgácsok, pattogó krómlapkák, bronz-bar-na bolhák, parányi acélpöttyök, s köztük egy emberi fej.

Rohanó munkások, ideges művezetők és árva gyerek.

Piros olaj a lábrácson, fehér lepedő a testen.

Döbbenet. Iszonyat. Szorongó félelem...

Délután két óra Munkakezdet. Felbúgó sziréna, ólomszürke esztergapadok. Mögöttük... munkások.

Elnyomott sóhaj.

Utolsó útbaigazítás a rajzról. Beindul az üzem.

Sikoltó esztergakés, hasadó vas és újra életre kel a vas-varázs.

MÁS-MÁS VILÁG

Sándor kikapcsolta a monitort az íróasztalán. A gép halk kattannással vette tudomásul az utasítást. Egy pillanatra még felvilant, majd sértődötten feketébe öltöztette a képernyőt.

– Ennyi elég lesz mára! – gondolta Sándor – Még bő két óra, amire mehetek a gyerekért a kosárlabdaedzésre, de nem vagyok a munka megszállottja, ezért abbahagyom. Elmegyek autózni.

Szeretett a környéken kocsikázni. Ha beült a sportmercijébe, és gondtalanul falták a kilométereket, mindig valami felsőbbrendű érzés kerítette hatalmába: Íme az ember győzelme a gépek felett, oda visz, ahová akarom.!

Az utakon szabadnak érezte magát. A napi kötelességeket, mint valami nehéz, vizes esőköpenyt egy pillanat alatt ledobta magáról, és élvezte a táj ezer mozaikjából összerakott képet, melyet a suhanó kocsi a szélvédőre vetített.

Odalépett a hatalmas belső ablakhoz, ahonnan már sokszor figyelte az alatta elterülő óriási csarnokot. Az üzemben már sötét volt, így csak a saját sziluettjét látta megjelenni az üvegen.

– Harmincnyolc évesen az életem és a pályám teljében vagyok. – gondolta – Persze, teszek is érte, a reggeli kocogások, a sok tenisz, a fallabda, a pénteki bowlingozások, a vasárnapi golfozás mind-mind azt sugallják, hogy még sokáig elégedett leszek magammal. A karrierem építését pedig még álmomban sem hagyom abba.

Elégedetten nézte az alakot az ablakban: rövidre nyírt hollószínű haja – melyben azért már meg-megjelent egy-két ősz szál is – katonásan sorakozott a fejbőréen. Az erőteljes, akaratos arc, a kissé kiugró állkapoccsal és a feltűnően magas homlokkal olyan ember benyomását kelti, aki mindent elérhet az életben. Hófehér inggallérját jóasszony módjára körbeölelő, ízléses nyakkendője már messziről fennен hirdeti: „vigyázat, fontos ember közeledik”.

Szűkre szabott, hideg-kék szeme most is a hibákat kereste az üvegen. Elismerő megnyugvását egy leereszkedő, félszigorú mosollyal nyugtázta: „jól nézek ki”.

Nekifogott a szokásos műszakzárási procedúrának. Önelégült magabiztossággal nyúlt a villanykapcsolóhoz, mely az alatta elterülő üzemet világította meg. A csarnok lámpái mintha „te vagy a fogó, add tovább”-ot játszottak volna, egymás után felgyulladva, hidegen szórták kemény-fehér fényüket. Sándornak ez mindig a nap csúcspontja volt. Fentről nézni, ahogy világossággal töltődik fel a gyára. A gépsorok kék színű testét kötelességtudóan fonják körbe a neonfények. Hátrébb, a csomagolóban, példás sorban, ugrásra készen állnak a kis sárga villany-targoncák. A közlekedő utak szabadok és tiszták, a belső csempeburkolat tejfehéren várja a következő műszakot.

– Ez igen! – lágyult el Sándor – ez egy tökéletes világ, amit én teremtettem.

Amikor megtervezte az épületet, és az üzem fölé a belülré épített nagy-ablakos irodát, a mérnök azt mondta, hogy ez ma már nem divat. Ma már külön építik az irodaházat és a gyárat. Ez így az ötvenes évek Amerikáját idézi.

– Na és? – gondolta Sándor – Úgyis azt éljük! A vad kapitalizmust, hát nézzen is ki úgy. Aztán később rájött, hogy az építésznek igaza volt. A mai bürokratikus, adminisztratív világban kevés egy iroda, hát építtetett egy irodaházat is, de az ő továbbra is itt maradt a csarnok felett, hogy ha kitekint az ablakon, lássa munkásait, akik hangyaszorgalommal gyűjtögetik neki a profitot.

A villanykapcsoló felé nyúlva időszakos halálba kényszerítette a fényt, bezárta az iroda ajtaját, és elindult a kocsija felé.

Kilépve az utcára nyári esőszagot hozott a szél. A város egy távolabbi része – mint valami elcsempült szájú kisgyerek – apró, könnyű könnyeket hullatott nemrég. Ám a júniusi napsugár hamar mosolyt varázsolt erre az arcra, és most már csak a felszáradt könnyek illata úszott a levegőben.

Sándor beült a kocsijába, egy gombnyomással a csomagtartóba tessékelte a tetőt, majd finom gázzal elindult csak úgy céltalanul a városba.

A negyedik kereszteződésnél piros lámpát kapott. A megálló kocsid-játszója intelligensen halkabb üzemmódra utasította a nyolc hangszórót. Sándor élvezettel hallgatta a napsugárba csomagolt lány dal-lamokat, ám ebben a pillanatban egy kissé rongyos alak maszatolni kezdett a szélvédőjén. A nyilvánvaló igyekezetet, hogy az amúgy p-tyolat-tiszta üveget még fényesebbre dörzsöljék, már nem tudta elhá-rítani, úgyhogy rezignált arccal kotorászni kezdett az apró-tartóban.

– Adok neki egy kétszázast – gondolta – hadd legyen jó napja, bár a „tisztogatását” majd csak kétezerből tudom helyrehozni.

A férfi lendületes karmozdulatokkal terelte a szivacsból kifröcs-csenő habot, majd egy műanyag ablaklehúzóval félíg-meddig átlát-hatóvá tette a szélvédőt. Egyik keze még a hajlatokban matatott, ám a másik már abban a jellegzetes, „tartom a markom” pózban közeledett Sándor felé. Ő ránézett a férfira, és a felismerés döbbe-nete egy-két másodpercre megbénította.

Egy csupa-szőr arc vigyorgott rá. Sovány, naptól égett felső tes-tét egy valaha kékszínű, aszimmetrikusan lyukacsos, koszos póló takarta. A vézna felsőtest két pipaszár lábban folytatódott, amit az itt-ott szakadt rövidnadrág még feltűnőbbé tett. A megviselt tornacipőnek csak az egyik fele büszkélkedhetett cipőfűzővel. Az egész alak valami provokáltan szánalmas benyomást keltett, ám a makacs, szinte gögös fejtartás utalt rá, hogy tulajdonosa el is várja, hogy állandóan széllel szemben közlekedjen.

Sándor dadogva préselte ki a szájából a meglepetést:

– Ede! Tálnoki Ede! Hát te...te mit...te mit csinálsz itt?

– Szevasz Sanyikám! Gondoltam lemosom a csodakocsid szél-védőjét egy kis apróért. Már akkor kiszúrtaalak, amikor megálltál. Úgy éreztem, jó móka lesz egy valamikori évfolyamtársam ablakát pucolni.

A mögöttük lévő autók az időközben zöldre váltott lámpa ha-tására dudálni kezdtek. Sándor, miközben indult, odaszólt még a rég nem látott „barátjának”:

– Leteszem a kocsit abba a parkolóba. Gyere utánam! Van mi-ről beszélgetnünk.

Egy kis kávéház teraszára ültek ki. Sándor kávé-t rendelt és vára-kozóan nézett Edére:

– Mesélj, mi a jó Isten történt veled?

– Bekebelezett a kapitalizmus. Megrágott, aztán kiköpött! Kiköpött olyan ez, mint az amerikai filmekben. Húsz éve ezt még álmodni se mertük volna.

Sándor ismerősként üdvözölte Ede fanyar szóviccét. Annak idején a főiskolán rengeteget hallott belőlük. Tizenöt éve, amióta nem találkoztak, el is felejtette ezt a sajtóságos beszédstílust. Aztán észbe kapott, és újra kérdezett:

– De hát hogyan? A fősulin az elsők között voltál. Hogy csúszhattál ilyen mélyre?

– A Magaslat, aminek a te értékrended szerint a csúcán ülsz, nagyon viszonylagos. Csak nézőpont kérdése, hogy ki éppen hol csücsül. A te életednek is megvannak a maga börtönrácsai.

Elmondom, hogyan látlak, aztán beszélhetünk rólam is. Itt ülsz a százezer forintos öltönyödben, és elégedett vagy. Gyönyörűen felépítetted a karriered, valószínűleg egy banki nagykutya lehetsz. Jaj, nem, várjál csak! Te annál ambiciózusabb voltál, inkább egy saját vállalkozásod van. Biztos egy üzemet, vagy gyárat mondhatsz a magadénak. Egy gyereked van, mert ma az a divat. A sokgyerekes családkép a múlt rendszer építőeleme volt. Szóval a gyereked, rengeteg időt tölt tanulással és sporttal. Ennek így jó százjze van, csakhogy néha a szájvíz után kellene öblögetni. Ritkán látod őt, a feleségedet még ritkábban. A nejedtől már évekkel ezelőtt elhidegített az állandó távollét, a munkamánia. Valószínűleg a négyszáz négyzetméteres villádban külön hálószobában alusztok. A társadalmi rendezvényeken kívül alig találkoztok. Az amúgy is szűkre szabott idődből inkább a sportolásra szakítasz, mint a családi együttlétekre. A napod háromnegyed részében azzal foglalkozol, hogy a munkásaid minél több profitot töljenek a zsebedbe. Fordított arányban velem, te a társadalom csúcán állsz, ám a természet kitaszította vagy. Mondd meg őszintén, mikor csodálkoztál rá egy madárcsicsergésre, mikor szívtad tele a tüdődet érdekel nélkül egy jó adag erdei levegővel? Mikor bámultad utoljára az égen a felhőket, ahogy a szél mókásan alakokká fújja össze őket? Sanyikám, téged is bekebelezett a kapitalizmus, csak te emésztethető vagy, ezért a másik lyukon jössz ki. De ne emészd magad, hisz így kerék a világ! Fontos alkotóeleme vagy ennek a nagy emésztőgödörnek.

– Látom a támadásos védekezésed megmaradt – fortyant fel bosszúsan Sándor – Mindig is értettél hozzá, hogy a tényeket elferdítve, a magad szemszögéből tálald az eseményeket. Amit te olyan lekicsinylően semmit érőnek tartasz, az számomra egy egész világ. Más világ, mint a tied, de én építettem fel, és nekem fontos, hogy a részese legyek. De nem vitatkozni akarok, abban te mindig jobb voltál. Segíték, mert nem felejtettem el, hogy annak idején hányszor fizetted ki a közös albérletünket, hányszor vettél nekem vacsorát, hisz akkoriban még arra sem tellett. Segíték, csak mesélj magadról. Mi történt, hogy így kell viszontlássalak?

Ede fél-hetyke tartása mintha alkupozícióba került volna. Egyenes háta itt-ott már nekiért a szék támlájának. Fejét félig lehorgaszta, beletörődött szemmel nézte, amint a karja az eddig taszító mozdulatból hívó, ölelkező tartásba megy át. A szakállas arcán végiggördülő nagy, kövér könnycsepp nála az elérzékenyülés legmagasabb formáját jelentette. Egy darabig döbbenten tűrte a változást, majd egy erőltetett torokköszörüléssel szenvtelen hangon szólalt meg:

– A szokásos „sírhatnak” sztori. Nem nagy ügy, de azért elmondom. Jó állásom volt egy mérnöki csoportnál. Pici ház, aranyos, csicsergő feleség. Sárinak a belső berendezése nem engedte a gyerekszülést, ezért berendezkedtünk a harmonikus férj-feleség életre. Tisztán, salakmentesen szerettük egymást. Mindig örömmel mentem haza, és nehéz szívvel vettem búcsút. Aztán beteg lett. Csontrák! Eleinte, amíg tartotta magát, munka után ápoltam. A kocsink, a nyaralónk elúszott egy németországi műtét miatt. Később szabadságot vettem ki, majd fizetés nélküli szabit kértem. A külföldről hozatott gyógyszerek elvitték a házunkban lévő összes vagyontárgyat. Mivel nem fizettünk TB-t, a házunk ára az itthoni kórházi kezelésekre ment el. Az utolsó heteket bent töltöttem vele az elfekvőben. Mosolyogva, a szemében szeretettel halt meg. A temetés után hat hétig részeg voltam. Utána meg egy évig. Két éve lesz, hogy elment. Nem mentem vissza dolgozni. A fájdalmat elviselem, a szánakozást nem. Nincsenek terveim. Élek, mert kell. Egyik nap jön a másik után, nem foglalkozom vele.

Sándor szomorúan hallgatta a tragédiát. A segíteni akarás még jobban felerősödött benne.

– Edus, gyere hozzám dolgozni! Vezető állást kapsz kiemelt fizetéssel. Már holnap kezdhetsz. Sínre tesszük újra az életed.

– Minek? – mordult fel Ede – Dolgozzam nálad, hogy a megtermelt haszon negyven százalékát te befizesd az államnak, a másik negyven százalékot te teszed zsebre, és én örüljek annak az alamizsna húsz százalékának?

– De hát Ede, a világ így működik!

– A te világod igen! Az enyém egy más világ. Ezzel a munkával minden napra megvan a betevő falatom, jut még az ágybérletre is, ahol alszom, és ezen a profiton nem osztozom senkivel sem. A piáról is egyedül szoktam le. Ez a társadalom nem a segítségnyújtásáról híres. Itt hamar rájön az ember, hogy a mindennapi munka nem hozza el a Kánaánt. Ez a lecsúszott, egyre terebélyesedő réteg, melynek én is tagja vagyok, hamar beletörődik a kilátástalan sorsába. A fuldoklónak is, és a tó vizének is jobb, ha minél kevesebbet kapálózunk, úgy kevésbé zavarjuk fel az iszapot. Nem kell a mentőkoteled, mert hurok van a végén. Az én nyakam nem viseli el a hurkokat.

– De hát ahogy most élsz – csattant fel Sándor – azt is az úgynevezett „én-világomnak” köszönheted! Az én világomból gördülnek eléd az autók, hogy a szélvédőjüket megpucolva élni tudj! Az én világom ABC-jében veszed meg a kenyeret! Az én világom ágybérletében hajtod álomra a fejed!

– A kizsákmányolást tőletek tanultuk el. Csak mi nem igyekszünk a megszerzett javakat a még nagyobb haszon érdekében visszaforgatni. Nekünk elég minden napra az a kicsi, ami megterem.

– És mit gondolsz, meddig teremne, ha mindenki így gondolkodna? Hova jutnánk, ha nem eveznénk az árral, ha csak a lábunkat lóbálnánk az állóvízbe? A te világod körbe-körbe jár. Nincs célja, sőt, még iránya sem, ezért az ítéletnapig is csak helyben jártok.

– De legalább csak szelíden járunk. Nem tülekedünk, nyomulunk! Ti egymást letaposva, megalázva, elárulva törtettek a cél felé, amit soha nem értek el, mert mindig új és újabb célok tűnnek fel előttetek.

– Ede! Az Istenért, hát ez mozgatja előre a világ kerekét!

– Miféle világ az, ahol a kerékről naponta emberek százai potyognak le a sárba? Miféle világ az, ahol a segítő kéz csak a haszon reményében nyúl feléd? Miféle világ az, ahol az újgazdagok leereszkedő, felsőbbrendű eleganciával szónokolnak a társadalom peremére szorulókról? Miféle világ az, ahol csak úgy kapsz segítséget, ha utána kétszer annyit vesznek el tőled? Megmondom neked! Ez a te világod, és én nem akarok benne élni.

Sándor úgy érezte, felesleges tovább érvelni. Rég nem látott barátját úgysem tudja meggyőzni. Akkoriban is minden szócsatát Ede nyert meg, csak ott nem nézetbeli problémák voltak, inkább csak szemléleti, felületes eltéréseket igyekeztek közös nevezőre hozni. Most mondja el neki, hogy meggyőződése szerint jó irányba haladnak? Értesse meg vele, hogy ez a sok-sok gyűrődés egyszer majd kisimul a társadalom arcán? Hitesse el vele, hogy nehézségek és veszteségek nélkül nincs igazi győzelem? Hogyan bírjon győzni akarásra egy olyan embert, aki már beletörődött a vereségbe?

Felesleges – gondolta – A folyó még nem fog attól visszafelé folyni, mert arra hívják. Az értelmet vesztett embert nem lehet arról meggyőzni, hogy addig rakja a lábát gyorsan egymás után a mozsárban, amíg nem érez biztos talajt. Sőt, talán a biztos talajt még akkor sem érezné, ha rajta állna. A sakkban is mindig az a nyerő, aki a következő három vesztes lépés előtt magabiztosan látja a győzelmes negyediket. Az értelmet vesztett ember még elképzelni sem tudja, hogy jön egy negyedik lépés. Hirtelen mentőötlete támadt. Elégé kompromisszumigényes, de talán belemegy Ede.

– Edus! Nem akarlak, és nem is próbállak meggyőzni semmiről sem. Mindenki úgy éli az életét, ahogy tudja, vagy ahogy akarja, de segíteni szeretnék, mert rád fér.

Zakója zsebéből kivette a tárcáját. Egy aranyszínű bankkártyát emelt ki a sorból. Egy picit papírlapra felírt négy számot, és a kártyát meg a fecnit Ede felé nyújtotta.

– Edus, öreg cimborám, ezen a bankkártyán egy nyolc számjegű összeg van. Neked adom, hogy arra használd, amire akarod. Talán újra tudod még kezdeni az életet. Nem venném a lelkemre, hogy a régi barátságunk ilyen csúfos állapotban szakadjon meg. Szerintem te is megtennéd ezt fordított esetben.

Ede kissé viszolyogva vette el a kártyát. Koszos kezében tartva nézegette egy kicsit, majd valami konok mosollyal az arcán felállt, és odaintette a pincért.

— Uram, a kávékat én fizetem — mondta távozóban a felszolgálónak, majd a kezébe nyomta a bankkártyát — ja, és a borralalóbból vegye meg magának ezt a kávéházat!



EMBERSÉGBŐL JELES



– Szóval nem adod a felét? – bömbölte a Báró, és már ütött is.

A kérdés az éterben, és az ököl az arcon szinte egyszer csattant. Ám kérdés nem volt több, csak ütés, ütések. Báró módszeres természetű kibontakozni látszott. Felváltva használta a kezeit, ha az egyik elfáradt vagy fájni kezdett, elővette a másikat. A fejtől indult és fokozatosan ment lefelé. Jól irányzott emberes ütések voltak. Az öklök halkán induló suhogó hangjai mindannyiszor átváltoztak erőteljes puffanássá vagy csattanássá, attól függően, hogy hol értek célba. Aztán lassan párosultak hozzá a nyögések, jajgatások, a Báró részéről pedig, a szuszogások, zihálások.

A nemtörődöm álmos város szűk utcájának házfalairól magatehetetlenül csorgott le a járdára az erőszak.

– Báró, elég már! Még megölöd – kiabálta Töcsi, és megpróbálta a lendülő kezét megállítani.

Az lett a vége, hogy Ő maga is kapott egy pofont. Ja, aki tüzet akar oltani, húzzon védőruhát, vagy szenvedje el az égéseket.

A férfi, akit a Báró vert, már egy teljesen felperzselt területnek látszott. Saját tehetetlen súlyát az aszfaltra húzta a gravitáció. Hangtalanul rogyott össze. Kiterült a betonon, mint valami béka. Haldokló ösztönei még a feje elé emelték a kezét, egyébként pedig a teljes beletörődöttség mozdulatlaná dermedtette.

Báró befejezőképpen még hármat belerúgott. Előre eltervezett, jól irányzott rúgások voltak. A vese, a gyomor és az ágyék köthetett rövid, de fájdalmas ismeretséget a cipővel.

– Na menjünk Töcsi – lihegte a Báró – ez a sz. rházi többé már nem az én emberem.

Töcsi hangtalanul követte a Bárót. Nézte magabiztos, rendíthetetlen alakját és arra gondolt milyen jó, hogy öt hónapja éppen övele hozta össze az élet...

...Akkor lett elege a falusi szegénységből. Huszonnégy évesen még egyetlen munkahelye sem volt, pedig három szakmát is kita-

nult. Valahányszor jelentkezett valamelyik közeli városban, már az első kérdésnél elbukott:

– Vidéki? Nem, köszönjük, csak helybeliekkel dolgozunk.

Úgy élt a falujában, mint az öregedő poros házacsákák, kik arra várnak, hogy beléjük költözzön az élet. Ám az élet manapság nem szerette a falvakat. Régen igen, az apja mesélte, még a téeszék idejében mindenkinek volt munkája, összejárt a nép, együtt építettek házakat, és minden háznak volt gazdája. A munka után a háztájiakat csinálták. Szorgos összefogással igyekeztek, hogy mindenkinek időben bekerüljön a szénája, hogy mindenki időben learathassa a termését, mert az állatok nem szenvedhettek hiányt semmiben sem. Aztán megváltozott a világ. Egyszerre nem lett fontos a falusi munka. Egyszerre felrúgták az évszázados hagyományt, hogy a falu lássa el a várost. A város nagykorú akart lenni és maga kívánt gondoskodni magáról.

Ő már ebbe született bele. Az óvodát még otthon járta ki, ám iskolába már busszal járt. Mindennap harminc kilométert a legközelebbi kisvárosba.

– Központi iskolák! Ez a jövő.

Ezt hallotta mindig az okosoktól, és Ő el is hitte, hogy színvonalasabb az oktatás ott, ahová legalább két-háromszáz gyerek jár. Jó is volt ez így, a nyüzsgő, nagy létszámú osztályban mindenkitől mást és mást lehetett ellesni. Csak amikor esténként hazatért az üres lelkű falujába, és hallgatta apja beszámolóit a régi világról, az úttörőkről, meg az iskolai erdőjáró kirándulásokról, a teadélutánokról, az állami és családi ünnepélyekről, ahová a nyolc osztály minden tanulója lelkesen és örömmel ment. A különböző művészeti versenyekről, ahol a falusi tanító együtt izgult a gyerekekkel, csak akkor érezte úgy, hogy valamit mégis csak elvettek tőle.

– Tanulni kell! – mondogatta az apja – akkor talán lesz helyed ebben a káoszban.

Ő megfogadta, és gyakorlatilag nyolc évet a szüleitől távol, kolégiumban élt. Ha hétvégeken hazajárt maradt az egyhangú, üres rábámulás a haldokló falura, és a számítógépe által a szobájába varázsolt virtuális világ, mely biztos személytelenséget szavatolt.

Aztán lejárt a tanuló időszak is.

Hazatért, és rájött, hogy a frissen szerzett tudását sehol sem tudja érvényesíteni. Ez a társadalom nem építeni akar, hanem elvenni. A kicsiktől sokat, a nagyoktól nem eleget.

Egy évig élt a szülei nyakán. Az elszegényedett nyugdíjból csak a nincstelen életre jutott. A mindennapi túlélésért folytatott harc az elkeseredett falak közé zárta. Menekülni akart.

Feljött Pestre, és az állomáson a Báró volt az első ember, akin megakadt a szeme.

Az övéit oktatta:

– Nem elég, hogy szépen fel vagytok öltözve, választékosan kell beszélgetek is. Az urak nem szeretik a bumburnyákokat. Megmutatom!

Hirtelen odafordult hozzá:

– Jó napot Uram! Megengedi, hogy a segítségére siessek? Ha valamit látni szeretne ebben a városban, vagy valamit elintézne, én szívesen állok a rendelkezésére. Mindent és mindenkit ismerek itt. Engedje meg, hogy az idegenvezetője legyek.

– Hát, munka kellene! – buggyant ki Töcsi szájából a szó.

– Dugulj el tökök! Nem látod, hogy próbababa vagy?

Báró szúrós szeme szinte sebeket ejtett a bőrén, sunnyogva próbált arrébb kullogni, de a következő mondat az útját állta:

– Munka? Várjál csak! – fordult hozzá a Báró, most már sokkal lágyabban.

– Kaphatsz munkát, úgy sem bírom már egyedül az irányítást.

– Mit akarsz ettől a csikótól Báró? – szólt közbe valaki a társaságból – Nem látod, hogy zöldfülű? Semmire se jó!

– Azt bízd rám! – mordult fel szigorúan a Báró – Mit mondtál, hogy csikó? Majd én betöröm. Szeretem az ilyen tökök csikókat.

Igy lett a neve Töcsi. Hogy a Báró honnan kapta a nevét? Ezt Töcsi csak sejthette. Valamikor talán arisztokrata ősei voltak? Mindenesetre olyan felsőbbrendű eleganciával irányította a csapatát, hogy ez látszott a legkézenfekvőbbnek.

A Báró lassacskán mindent megmutatott neki. Elvitte a bevásárló központokba, ahol az emberei a kocsik százasaira hajtottak. Megmutatta a jól öltözött, disztíngvált úriembereket, akik különböző karitatív célokra gyűjtöttek. Megismerte a számos öltönyös,

nyájas-képű álügyvédet, akik a szegény nyugdíjasok lakásait lopják el előbb-utóbb. És ott voltak a szerencsétlen sorsú emberek is, akik olyan szívhez szóló mesét tudtak előadni, hogy a hallgatójuk biztos megszánta némi pénzzel őket.

Lassacskán megismerte a rendszert, mely a társadalommal párhuzamosan a kizsákmányolásra született.

A Báró közel száz embert mozgatott, és minden befolyt haszonnak a felét követelte.

Töcsi magatehetetlenül sodródott az erősebb akaratú Báró folyójában, és lassacskán abbahagyta a belülről sokszor kitörni készülő kapálózást.

– Visz az ár – gondolta –, de legalább tartok valamerre.

Pénze nemigen volt, csak ritkán kapott némi jutalékot, de öltönyben járt, flancos étteremben evett, és esténként a bárók meg a kurvák minden igényét kielégítették. A puccos szállodában, ahol laktak, egyszerre négyen-öten lesték minden sóhajukat.

A Báró fokozatosan szoktatta hozzá a szervezőmunkához, és a pénzbehajtáshoz. Mostanában már jóformán mindenhová egyedül járt, csak a rázósabb ügyekhez, mint a mostani is, csak ezekre kísérte el a Báró, aki rendszerint így vagy úgy, de mindig pontot tett az egyedül befejeződni nem tudó mondat végére.

...Lassan beérte az előtte haladót. A lelkéből kitörni készülő felháborodását is visszatuszkolta már, és csevegő stílusban kérdezte:

– Hová megyünk?

– Eszünk valamit, ebben a melóban egészen megéheztem.

Az aluljáró előtt egy melegszendvics árusnál állapodtak meg. A kövér ember fásult mosolya nyomban felismerte a leendő üzlet lehetőségét. Pavilonja mellett egy koszos, korcs kutya próbált jólakni a kiáramló szagokkal.

– Hármat kérek – szólta Báró az üvegablak felé.

Töcsi értetlenül vette el a magáét, és kérdező szemekkel nézte a Bárót, aki a megmaradt két szendvics egyikét a kutya elé dobta.

– Ja Töcsikém, – szólalt meg a Báró – nem vagyunk mi állatok. Hiszen emberség is van a világon!

SZÉRIA-ÉLET

Már a felszállók között kiszúrta.

„Ez ám a nő – gondolta – gyönyörű szőke hajzuhatag, kecses lábak, formás idomok. Minden, ahogy a nagykönyvben meg van írva. Kár, hogy két megálló múlva le kell szállnom. De addig is legalább gyönyörködöm benne.”

Nézte a nőt, ámuldozott és ábrándozott.

„Három hónap udvarlás elég lenne. Először mozi, színház, vacsora valamelyik remek vendéglőben, kis esti séták, kávé a lakásán, aztán hipp-hopp ott is állnánk az anyakönyvvezető előtt. Boldog ifjú pár! Elégedett szülők, gratuláló rokonság. Aztán a mézeshetek, csodaszép napok, tele gyengédséggel, szerelemmel. Felejthetetlen éjszakák, túlfűtött érzelmek, kicsordult boldogság.

De egyszer csak vége, vissza a hétköznapiak taposómalmába. Lakásra gyűjteni, fogcsikorgatva lemondani, egymást biztatni, hogy majd csak jobb lesz, és élni kevés pénzből, és sok-sok szerelemből. Aztán meglesz a lakás, és jön a gyerek is. Először csak egy, aztán majd a másik is. A pénz kevés, az igények magasak. Bölcsőde, óvoda, iskola. Apróbb veszekedések, de kitartó szeretet. Nőnek a gyerekek. Kirándulás, zsúr, bicikli. Kevés a fizetés! Hitel, törlesztés! Túlóra, hajtás. Este tíz után sörözés a haverokkal. Egy darabig vihar előtti csend, aztán az állandó veszekedések. Kevés a pénz! Magas a rezszi. Az asszony állandóan veszekszik. Békésebb a sörözés a haverokkal. Hajnali hazatérések. Kiadós cirkuszok. Különlávások. Másnapos undor, keserű tehetetlenség, semmi bizakodás. Munka, túlóra, sörözés, veszekedés. Munka, túlóra, sörözés... csend. Akkor már nem is beszélnek egymással.

Fizetésnap! Pici napsugár a zivataros égen. Aztán a padló! Munkanélküliség. Családi pótlék, munkanélküli segély, veszekedés. Egymás hibáztatása, egy pofon, kettő, örök harag, gyűlölet. Undor, közöny. Sokáig semmi, csak közöny, közöny... és végre

a megoldás: válás! Bírósági herce-hurca, gyerektartás. Szabadság. Fájdalmas szabadság.”

Besorolt a leszállók közé. Az autóbusz fékezett, és az ajtó kitarult. Mielőtt leszállt volna, még egyszer végignézte a gyönyörű szőke lányt, és félhangosan kérdezte:

– Hát kell ez nekem?

Lelépett a járdára, és majdnem beleütközött egy pocakos úrba.

– Elnézést – dadogta.

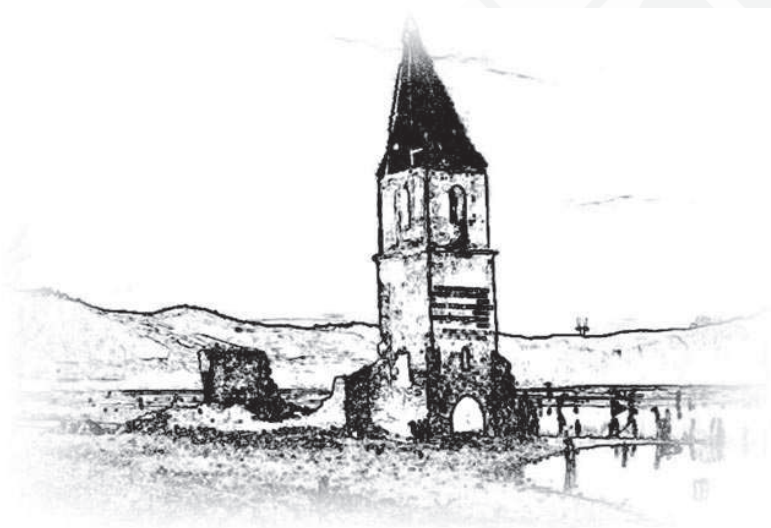
Negyven év körüli kopaszodó férfi nézett vissza rá.

– Semmi baj – hallatszott a sörszagú válasz – Hazafelé, csak ráérősen siessen fiam!

Visszafogta hát a lépteit. Nagyon csodálkozott volna, ha hallja az előtte bandukoló gondolatait:

„Holnap a srácoknak osztálykirándulás. Oda pénz kellene! Én meg sörözni mentem a haverokkal. Az asszony majd morog. Kinéz egy veszekedés! Kevés a pénz. Sok a hitel! Nagy a rezsi! Mi lesz ebből?”

...Széria-élet.



MÁR A HARANG SE KONDUL...

Az idős asszony szélesre tárta a falatnyi ablakot. A májusi fény úgy hömpölygött be a csöppnyi helyiségbe, mintha fel akarná dönteni azt a pár megkopott bútort, ami a berendezést képviselte. A roskatag lábú sparhelt feketére vikszolt platniján táncolt egy kicsit, majd jóleső ernyedtséggel végigheveredett a hatvan éves konyhaasztalon. Kellemes, meleg levegő iparkodott a fény nyomában. Az ötven centi vastag vályogfalak eddig remekül ellenálltak neki, de a nyitott ablak új, hódításra váró területekkel kecsegtette.

Odalibbent Ilonka néni fejkendője alá, és az asszony megadóan dobta rá a rojtos pamut holmit a komód tetejére. Megigazította inkább ősz, mint fekete haját, csak úgy tessék-lássék módon elgreblyézte az ujjával, majd kihúzta az asztalfiókot. Levélpapírt vett elő, kettőt is. A konyhakredenc polcáról leemelte megviselt szemüvegét, és az „örökké író” tollát, majd közelebb húzta a hokedlit az asztalhoz, elhelyezkedett, hogy levelet írjon.

Sovány, panaszos betűket kezdett rajzolni a kissé sárga papírra:
„Drága, egyetlen kisfiam!”

„Ez már a második levél, amit írok az idén, de legközelebb csak akkor várjál postát tőlem, ha az Úr-jézusnak születése napja lesz. Tudod, a szemem már nem akar igazodni az okuláremhoz, az egyik jobban öregszik, mint a másik, és én csak homályosan látom a betűk rendjét.

Anyák napja lesz a hétvégén, ezért gondutam, hogy csevegjünk egy kissé.

Remélem pirospozsgásan egészséges vagy abban a messzi Amerikában, és nem környékez semmiféle kórság. A te szerető szülőanyád is jól van, bár a múlt héten gyötört egy kis köhögő nyavalya. Be is kenytem a mellyemet jóféle körömvirág kenőccsel, talán még emlékszel rá, neked is szoktam volt csinálni.

A Bodri az egyik iccaka elhagyta a két fölső oroszlánfogát, úgy-hogy mán ű is csak nyámnyog az elemózsián, mint én is. Szegény, öreg négy lábúm, amikor tíz éve már, hogy elmentél, még olyan súldó kutya volt, biztosan emlékszől még reá, hát megöregedett ű is.

Apádat, jövő hónapban lesz húsz esztendeje, hogy megboldogult, látogatom ám gyakorta, kék nefelejcssek virágoznak a sírján. Igaz, februárban nem mentem ki hozzá, mert az Űr akkora havat küldött, hogy a gumicsizmám is elveszett vóna benne. A Tanácstúl gyűttek emberek, hogy kiássanak a nagy fehérségből.

Aztán meg az egyik tyúkkal vesződtem igen sokat. Nem akart a szerencsétlen az űlőre fölropülni. Két este is felraktam, de olyan hideg volt, hogy mérgemben reá ripakodtam, hogy az ördög bújjon a bőrébe, miért nem megy fel a helyére. Na, köllött nekem az ördögöt szólógnatnom, másnapra megtaláltam a tyúkól sarkában, megfagyott a vére. Sajnáltam szegény teremtményt, de mit lehetett tenni? Ez mán nem tojik nekem, úgyhogy megfőztem a Bodrinak, akkor még megvót neki a foga. Meg is ette emberesül, úgy csóválta a farkát, hogy szédűtem túle.

A Boris néni, tudod, a szembe szomszéd, akinél párszor olyan jó ízzel etted a bablevest metélttésztaival, hát fogta magát, és meghót. Alig vót idősebb nálam, talán csak öt esztendővel, de hát mindenkiért elgyün egyszer a kaszás.

Nem várjuk, nem futunk elejbe, de ránk talál az akkor is. Szép temetése vót, sokan ríttak, amikor a földbe rakták. A gyerekei hazagyűttek a városból, és olyan tort tartottak, hogy még ma is beszélük.

De neked nem kell emiatt aggodalmaskodnod, én mán régóta gyűjtögetem a pénzecském, hogy neked ne legyen ez majd teher. Minden hónapban rakok félre egy kicsinykét.

Apád öreg tarisznájába teszegetem bele, és nagy gondosan a vánkossom alá rejtem. Mikor reá fekszem, nyomja is a fejemet, de legalább tudom, hogy ott van.

A szomszéd faluból átgýűtt a Jóska a hírral, az is hogy megöregedett, pedig fiatalabb nálam. Szóval panaszoła a papunknak, akkor még vót papunk, most mán nincsen, elvitték máshová, ahol bőségesebb a nyáj, mert mi mán csak kevesen éldegélünk itt. Azóta

a városból gyün a pap temetni meg misézni, de nem ám az Úr napján, hanem előtte, mert vasárnap a városiakat várja a jó Isten. Na de a Jósát akartam beszélni. Szóval átgüött a papunkhoz újságot, hogy hanyatt feküdt a templomtornyuk. Rádűt a templomra, harangostul, mindenestül. Sírtak-ríttak, de megcsinálni nincsen pénz, csupa öreg lakik ottan is, hát hunnan lenne nekik?

Láttam én mán vagy két éve, mikor egyszer búcsúra átmentem, hogy ott nyeljem le a szentelt ostyát. Láttam én, hogy nagyon dülőre fogta a torony magát, de gondoltam a jó Isten majd vigyáz reá. Hát eddig tudta óvni, most mán rom az egész. Azóta a szomszéd faluban mán a harang se kondul. Misére se járnak, öregek mán, alig tudnak totyogni. Azért az úr biztos velük van, csak nagyon-nagyon csöndes lehet az életük, hogy még harangszó se hallatik.

Így van ez drága kisfiam, kiürültek az utcák a falukban. Aki fiatal, mind-mind a városba megyen, hogy jól tartsák a családjukat. Az öregek meg itt maradnak magnak. Nem panaszkodom, hisz oda kell menni, ahol kevesebbet bánt az élet. A boldogulás mán nem a földben rejtezik. Ahol sok ember van, ott könnyebb az élhetés. Csak azt nem tudom, hogy ismerik meg mind egymást? Mikor gyerek vótam, nekem lesült volna a bőr a képemről, ha nem köszönök reá egy szembejövőre. Ők pedig biztosan nem köszönnek, mert látom a tévében, ókor-ókor, amikor bekapcsolom, hogy azokban a városokban csak minduntalan rohannak az emberek. Nem is szeretem nézni, mert bántja a szemem az a sok ugráló fény. Inkább a rádiót kapcsolom be, de abban is egyre többet tudálékoskodnak. Olyan cifrán beszélnek, hogy az öreg papunk, aki mán nem lakik itten, az is megirigyelhetné prédikáláskor. De azért néhanapján, amikor felcsendül egy kedves magyar nóta, úgy ellágyul a szívem, hogy mán majdnem fáj.

Bizony így vagyunk, megöregedtünk a vén házainkba, de azért feltjük még a szépet.

Emlékszel-e a diófánkra a kert végiben? Jó nagyra nőtt ám, amióta elmentél, de tavaly ősszel a legszebb ágát elkapta a tűzhalál. Hiába gyűtt a tavasz, nem bújt belőle zöld levelecske, örökre megbarnult a bőre. Most ilyen fél-csámpásan virul a fa, az egyik fele él, leveledzik, a másik része meg barna a haláltúl.

Jaj, mán megint hosszú lére erisztettem a beszédemet. Kari-kádzik is a szemem, meg zsibbadásnak indult a kezem is, de annyi mindent el szerettem volna mondani.

Bizonyosan te is sokat gondolsz reám abban a nagy Amerikában. Én minden este imádkozom érted, és arra kérem a jó Istent, vigyázza az utadat, segíjjen neked mindenben, hogy könnyebb boldogulásod legyen, mint nekem.

De most azért csak abba köll hagynom, mert nemsokára jön visszafelé a postás, vele küldöm el a levelet, hogy ne fárasszam a lábamat.

Drága kisfiam! Vigyázz magadra nagyon ott a messzi földön, és adj meg a Szűzanya, hogy azt halljam egyszer mán felőled, hogy asszonyt vittél a házba. Család nélkül csak félemler az ember. Sokszor csókollak, és őrizlek szívemben.

Szerető anyád.”

A postás fáradtan nyitotta ki a hivatali ajtót. Gyöngyöző homloka elárulta a gondolatait a hirtelen jött melegtől. Betessékelte a kis két keréken guruló kocsiját, amiből nap-mint nap becsülettel adja át a küldeményeket a címzetteknek.

– Megjöttél, Angikám? – hallatszott bentről a postamester-né férfiasra öregedett hangja.

– Meg! De ez a meleg kivette a szuszt belőlem. Olyan, mintha kétszer jártam volna körbe a falut.

– Gyere, pihenj meg egy kicsit, aztán segíthetsz leveleket osztályozni.

– Ja, képzeld, Margitka, az Ilonka néni már megint levelet küldött velem. A fiának írta ezt is, odaadta a pénzt is a feladásra.

– Szegény Ilonka néni – motyogta a postamester-né, miközben elvette a levelet, kihúzta az íróasztala legalsó fiókját, é ráarkta a már ott porosodó vagy negyven borítékra ezt is.

– Jól van, Angikám! – fordult a kollégája felé – Majd a jövő héten visszaviszed neki a pénzt, és megint azt mondod, hogy a fia kifizette a postai szolgáltatást. Legalább a pénz ne vesszen el. Jó nyolc éve már, hogy meghalt a fia az Egyesült Államokban egy autóbalesetben. Senkije sincs szegénynek, csak a kutyája, meg az emléke a fiáról.



VALLOMÁS

A temetés után lesétáltak a tópartra. Nézték a vízen csillámló tükörvarázst, a napsugár játékát.

– Gyönyörű! – mondta a lány szomorúan, és belekarolt Tiborba.

– Tudod – fordult a fiú felé – nem akarom elhinni, hogy ezek után ugyanúgy süthet még a nap.

– Pedig sütni fog! – felelte Tibor kurtán.

– Nézd csak! – szólalt meg a lány – Mosolyog a tó! Anyám mindig azt mondta nekem, ha rásütött a nap a vízre, hogy a sugarak csiklandozzák, és ilyenkor a tó mosolyog.

– Butaság ez, Zsuzska, – szólott a fiú fásultan – a tó nem tud mosolyogni. A tóban víz van, meg halak és különböző egysejtűek. Azok élnek, mert életelemük a víz, de maga a tó nem él, és nem is mosolyog.

– Minden él körülöttünk! – vitázott a lány határozottan – Nézd csak! Élnek a virágok, a bokrok. A fák lelkesen játszanak a széllel, néha makacskodnak velük, ám legtöbbször megadják magukat, és engedelmesen hajolnak meg az erősebb előtt. Anyám mindig arra tanított, hogy tiszteljem, szeressem, csodáljam a természetet. Védjem a világát, és örüljek neki, mert e nélkül nagyon sivár és szomorú lenne az életünk.

– Azt hiszem túlzott egy kicsit. – mélázott el Tibor – A természetet védeni kell, ez igaz. De tisztelni? Tisztelni csak embereket lehet. Csodálni csak a szerelmünket szoktuk, vagy azokat, kik nagy dolgokra képesek. A természet van, a valóság része, semmi több. Érted ezt?

– Értem, amit mondasz, – szólott Zsuzska szomorúan – de nem értek vele egyet. Szerintem minden él, mozog, változik körülöttünk, s egy kis hangyának az élete éppoly csodálatos, mint egy forradalmáré, vagy tudósé, csak más az értéke. Az élet értelmét a tetteink értéke határozza meg. Ám az értéktelennek tűnő élet is lehet

csodálatos. Ezek anyám szavai, ezeket ő ültette belém még pici lány koromban, s ezek a gondolatok úgy nőttek fel bennem, hogy közben semmit sem veszítettek az értékük igazságából. Egyszer gyalog mentünk haza a szomszéd faluból, és az út mentén végigkísértek bennünket a telefonoszlopok. Anyám ránézett a telefondrótokra, és mosolyogva mondta nekem:

– Nézd csak, kicsi Zsuzskám, milyen szépek ezek a drótok! Hogy himbálózna a szélben! Ők is élnek. Életük, feladatuk, céljuk van. Üzenetek milliói futkosnak bennük. Vágyakat, álmokat, óhajokat továbbítanak egyik embertől a másikig. Az embereknek nagyon fontos, hogy „ők” legyenek, mégis, ha meglátják „őket” csak szerepük fontossága jut eszükbe, még véletlenül sem gondolnak a létezésük varázsára.

– Mesebeszéd ez! – mondta Tibor – A drótok nem élnek. Nem élhetnek. Az emberek megteremtették őket, mert szükség van rájuk. Nem élhetnek, mert nem éreznek, nem vágyakoznak, nem szenvednek. „ők” csak léteznek, de nem élnek.

– De igenis élhetnek! – mondta dacosan a lány – Élhetnek, mert mi emberek felruházhatjuk őket az élettel. Nekünk jogunk van, hogy életet adjunk nekik, és élni lássuk őket, ha úgy akarjuk. Anyám biztosan jobban elmagyarázná ezt neked. Ő csodálatos aszszony volt.

– Igen, – hagyta rá Tibor – ő csodálatos volt, de nem a földön élet. Ő mesevilágot teremtett maga köré, és mindenkit ebben a mesevilágban nevelt. Mindenkit, aki hagyta magát. Téged nagyon elbolondított, és ez talán baj is. Mert az élet nem ilyen rózsaszínű, az élet nehéz, mindenért küzdeni kell.

– Az élet olyan, amilyennek látni akarsz! – győzködött a lány – Te teszed rózsaszínűvé, vagy feketévé. Te teszed hangulatossá, vagy sivárrá. Amit anyámtól tanultam, az nem hazugság!

– De nem is az igazság! – mérgelődött keserűen Tibor.

– Nekem az! Mert én hiszek benne. Hiszek a szépben, amit magam alakítok ki magam körül.

– Egyszer nagyot fogsz csalódni – a fiú le akarta zárni a vitát.

– Nem! – mondta a lány – Sohasem fogok csalódni, mert a csalódást is ki lehet színezn.

- Ugyan, ez önámítás!
- Nem! Ez életfelfogás! Életfelfogás, más, mint a tiéd, és ezért nem érted.
- De Zsuzska, az ég szerelmére, ennek így nincs értelme!
- Neked nincs! Nekem van. Én legalább annyira meg vagyok győződve az én igazamról, mint te a tiedről.
- Nem látod, hogy ezek az ő szavai?
- Csak voltak. Most már az enyémek. Most már én viszem tovább az életben, és biztosan tudom, hogy átadom majd a gyerekeimnek, és ők tovább adják majd az ő gyerekeiknek. Ez is lehet egyfajta értelme az életnek.
- Ne haragudj Zsuzska, nem tudlak megérteni.
- Nem haragszom. Te más világ vagy, de ez nem jelenti azt, hogy rossz világ vagy.
- Igen, én más világ vagyok, nekem életszerűek a céljaim, és nem lebegek a föld és az ég között, mint te. Én két lábon járok, és élem az életet. Te csak álmodod azt.
- Lehet, de nekem így szép.
- Hosszan nézték egymást, a lánynak könnyes lett a szeme.
- Azért valamit mondanom kell: – bökte ki a fiú, és hosszú évek óta most érzékenyült el először a hangja – Bárhogy is alakul az életünk, bármi történik is velünk, én mindig a bátyád maradok, s te mindig a húgom leszel.
- Gyorsan mondta ki, és örült, hogy túl van rajta. Kissé elfordította a fejét, és már sokkal érzékletlenebb hangon szólt:
- Most pedig gyere húgocskám, hiszen anyánk halotti torán nekünk is jelen kell lenni.

ÁLMOMBAN NEM VOLTÁL!

 – Mi a baj? – ült fel az asszony az ágyban. Rutinos mozdulattal kattintotta fel az éjjeli lámpát. A sárgás fény kötelességtudóan világította be a szobát és a férje alakját. A halott-fehér arcból rémült szemek kandikáltak ki. Mintha ismerkedni akarna a külvilággal, a valósággal.

– Semmi, csak rosszat álmodtam – motyogta a férfi – a lidérces álmok ellen valamiféle gyógyszert kellene szedni.

– Elmeséled? – kérdezte a nő és odabújt férjéhez. Hűvös kezével óvatosan igazgatta a férfi csapzott hajszálait. Megsimogatta a homlokát, melynek érintése az augusztusi naptól meleget sugárzó kövekre emlékeztette.

– Álmomban nem voltál.

– Elbújtam?

– Nem.

– Meghaltam?

– Nem! Egyszerűen nem léteztél. Kérdeztem a gyerekeket, hogy merre vagy. Ők olyan értetlenül néztek rám, mint egy méhecske a művirágra. Nem tudták, hogy kit keresek. Nem voltak emlékeik rólad, mintha nem is léteztél volna soha.

– De hát én szültem őket. Én tanítottam meg beszélni, járni, én aggódtam értük, ha betegek voltak.

– Az álmomban erre nem emlékeztek. Semmilyen emlékük sem volt rólad.

– És te ezt honnan tudtad?

– Nem tudom. Csak láttam, éreztem, hogy az ő szemükben te sosem léteztél. Aztán, mint egy mentőötletként, anyádat kérdeztem meg, hogy merre lehetsz. Ugyanaz az értetlenség sugárzott az ő arcáról is, mint a gyerekekéről. Azt mondta, neki csak két fia van. Lassan rá kellett jönnöm, hogy csak én emlékszem rád. Valami hihetetlen ürességet éreztem. A lakás tele volt az emlékeiddel. A ruháid a szekrényben, a könyved a polcon, az esti vacsora a hűtőben,

amit te készítettél. A hajszálaid a fésűben, az illatod a hálóingeden, de ezeket mind-mind csak én láttam, és éreztem. Másoknak sosem léteztlél, és előlem is eltűntél, csak az emlékeid maradtak meg.

– Hihetetlen.

– Igen és mégis valóságosnak tűnt. De nem hagytam annyiban. Makacsul kerestelek. Tűvé tettem az egész házat, bejártam az udvart, a kertet. Mindenhol csak a jeleidet láttam, de te nem voltál.

– Furcsa egy álom.

– Furcsa? Nem! Kétségbeejtő, szívszorító, megsemmisítő. Akaratosan ragaszkodtam hozzád, az eddigi életünkhöz, a meghitt beszélgetésekhez, a segítő jó szándékodhoz. Hirtelen dühös lettem, törni-zúzni szerettem volna mindent. Bebizonyítani valahogy, hogy nem csak az én emlékeimben élsz. Azt gondoltam biztos segít valaki, de akárkinek említettem, a szomszédoknak, a barátoknak, mindenhol csak értetlen arcok néztek vissza rám.

– És aztán mi történt?

– Összeroskadtam. Beültem a szoba sarkába, a fejemet fogtam, és jajgattam. A fájdalom átjárta az egész testemet, csak reszkettem és jajgattam. Olyan hihető volt minden. A hiányod úgy fájt, hogy égette a bőrömet. A tehetetlenségem, mint valami óriási verem, magába zárt, és nem engedett szabadulni. Az Istent kértem, vagy valami földön túli erőt, hogy segítsen, hogy adjon vissza téged. Az nem lehet, hogy nélküled kell élnem. Minden, aminek értelme volt eddig, egy pillanat alatt semmivé foszlott.

– Szegénykém. Na, nincs semmi baj. Itt vagytok.

A férfi úgy ölelte át a feleségét, olyan túláradó szeretettel, hogy a nő majdnem felszisszent. Mint az oltalmat kereső kisgyermek, úgy bújt az asszony karjaiba. A lélegzése még mindig zaklatott volt, fel-fel sóhajtott valami remegő megkönnyebbüléssel, és szeméből megeredtek a könnyek.

– Tudom – mondta elakadó hangon – most már tudom, hogy itt vagy. Ne menj el tőlem soha. Belepusztulnék.

– Nem megyek. Mindig itt leszek.

A VÁROS, A LÁNYOK, A FÉNYEK

A nyolcadik emeleti lakás teraszára, a két öregedő beszélgetőtárs köré, lopakodva érkezett a sötétség. Észrevehetetlenül vette át a hatalmat a fény felett: egy ezerszer elgyakorolt hadműveletet hajtott végre. Felderítői az alkonyi szél hátán szálltak be a városba, és azonnal jelentették a főhadiszállásnak, hogy a Nap az utolsó erejét összeszedve már csak a magasabb objektumok felső kétharmadát birtokolja.

Elérkezett az idő a megszállásra.

Ezt az éjszaka is tudta.

Gyalogos seregét csatarendbe állítva a város legsőbb pontjáról indította a támadást. Mindent beborító, fekete sóhajukkal elindultak a még látható dolgok felé. Rutinosan, gyorsan és csendesen szálltak meg egy-egy területet, és ahová betették a lábukat, ott a még felismerhető szürkiségre is ráborult a fekete semmi.

A támadó sereg főhadiszállása, a sok éves tapasztalatot figyelembe véve, ellentámadásra számított.

Kiadta a parancsot: az elhagyatott helyeket, szűk sikátorokat, a városközponttól távol eső részeket végleg beborítani a koromszínű hálóval. A belváros forgalmasabb utcáin, a nagyobb közlekedési csomópontokon, a szállodák, áruházak és sétálóutcák környékén, pedig tegyenek meg, amit tudnak.

Ebben a pillanatban gyulladtak fel az esti kivilágítás fényei.

A nyolcadik emeleti teraszon Gyula és János, a két régi cimbora úgy belemerültek a társalgásba, hogy észre se vették eddig a körülöttük zajló „harcot”.

Gyula ámulva nézett körül:

– Nézd csak, bekapcsolt az érzékelő, mindenfelé sok ezer ponton kezdtek el világítani a lámpák.

– Ó, a fények! – kapcsolódott János is a témához – De szépek is tudtak lenni. Mint valami foszforeszkáló gyöngysorral kirakott

nyaklánc egy gyönyörű nő nyakán. Sejtelmesen világítanak meg tarkagatni való, szép helyeket. Valamikor fiatalkoromban heti rendszerességgel caplattam fel a kilátóhoz, hogy onnan gyönyörködjek az est varázsos látomásában. Óraműpontossággal ragyogtak fel a város szikrázó csillagai. A különálló pontocskák onnan felülről egybefüggő fényfolyosókká alakították az utcákat, a körutakat. A nappal elszabadult zaj is csitulni kezdett, álmosodó suttogássá szelídült a közlekedés robaja. A bárokból, zenés vendéglőkből lágy muzsika úszott a megkopott aszfaltra, és a tisztára söpört járdák fölött selymes lebegéssel vitorlázott a nyári szélben. Párok sétáltak kart-karólva, felvéve a lassuló ütemet, meg-megálltak a kirakatok előtt. A sarkon rendőr vigyázta az est nyugalma, és a fénytől elzsibbadt autók ráérősebbre vették a tempót. A sok millió szentjánosbogár belakta a tereket, fénymorzsákkal szórta fel a parkok harmatra éhes fűvét. Mint valami tündér írta mesekönyvben, a padok környékén világosságot ásítottak a kandeláberek, és a szerelmes párok önfeledten bújtak bele a párjuk árnyékába. Valahányszor a csodájára jártam ennek a lefekvéshez készülődő kolosszusnak, mindig elkapott a vágy, hogy onnan, a magasból átölleljem e pompás élményt. Akkoriban egy versikét mondogattam önfeledten: „a város, a lányok, a fények, esténként a szívemig érnek.” S míg önfeledten suttogtam a szavakat, hagytam, hogy a lábfejemtől induló borzongás befejezze az útját, és megállapodjon a szélfúttá hajszálaim között, a fejem tetején.

Ugye, Gyulám, most is ilyenek az esték?

A balesetem óta – és ennek már húsz éve – csak a képzeletemben él az esti fényfűzér színes csillogása.

Gyula lenézett a városra.

Az esti hazatérés sietős hatalma még egy „gyerünk már” dózist juttatott az emberekbe. Közönyös, nemtörődöm arccal igyekeztek a járókelők bevégezni a napi feladatokat. Fáradtan, küszködve trappoltak a végcéljuk felé. A körutak minden második lámpája becsukott szemmel, unalmasan hallgatta a dugókból szabadulni akaró autók fékevesztett csikorgásait. Az energiatakarékosság sötét foltokban nyomta rá a bélyegét a kátyúkkal tűzdelt utakra. A parkokban, a padokon a hajléktalanok készültek az éjszakai nyu-

galomra. A vendéglők jószerivel üresen a félhomályban, bizakodva várták az esetleg betérő egy-két vendéget. A járdák papír zsebken-dős, üdítő- és sörös dobozos koszába itt-ott egy-egy kóbor kutya kereste a vacsoráját. A szűkebb, világosságtól védettebb sikátorok sarkain rossz-arcú emberek és lengén öltözött, hosszú lábú lányok keresték a napi megélhetést. Az egész város valami káoszból induló és katasztrófába torkolló benyomást sugárzott magáról.

Gyula sebesen kapta fel a tekintetét, és inkább a biztonságot sugárzó teraszra nézett. Úgy érezte, a János által idevarázsolt nosztalgiónak, itt sohasem tudja kócosra fújni a haját, a változás szele.

A barátja még mindig a válaszra várt.

Szeretetteljes szorítással fogta meg János kezét. Belenézett barátja fénytelen, tágra nyíló szemébe, és mély meggyőződéssel mondta:

– Pontosan ilyenek, Jánosom. Semmi sem változott. A város fényvarázsa örök életű.

A KIVÁLASZTOTT

A szobában ült a tükör előtt. Mindig utált a tükörbe nézni, de most valahogy elengedhetetlennek érezte ezt. Úgy gondolta, ez is a ceremóniához tartozik. Végig akarta nézni a saját halálát.

Már hetek óta érlelgette magában az öngyilkosságot. Lassan bontakozott ki előtte ez a végső lehetőség, és Ő nem sürgette. Ízlelgette, kóstolgatta, milyen is lesz majd az az utolsó pár perc, amit a tükör előtt fog tölteni. Mert a tükör szükségességét már az első pillanatokban eldöntötte.

Nem félt a haláltól.

– Egy szerencsétlen élet szerencsés befejezése lesz – mondogatta magában.

Nem volt kiemelkedő egyéniség. Az iskolákban mindig közepes volt, s közepes maradt az életben is. Bár jöttek pillanatok, amikor hajlott az álmodozásra, s úgy érezte, egyszer még lesz valami belőle. Ám az álmok a valóság talaján hamar köddé váltak, s Ő visszacsöppenve a földre, tovább élte középszerű életét. Egyetlen esemény volt, amikor láthatóan különb volt másoknál.

Akkor erősnek, hatalmasnak gondolta magát. Bátor volt, hiszen szembe szállt apja akaratával, és feleségül vette azt a táncosnőt. Apja a házasság után levélben értesítette, hogy mindenéből kitagadja, és többé nem ismeri el fiának. Nem törődött vele. Ő szerelmes volt, és őrjöngésig imádta a világ legcsodálatosabb asszonyát, aki már az övé.

Gyönyörű időszak volt. Nem jártak sehová, nem érintkeztek senkivel. Magukra zárták az ajtót, és engedték, hogy a szerelem elhatalmasodjon a szobában. Három hónapig tartott. Aztán ahogy elfogyott a pénz, a felesége visszament táncolni, Ő meg egy irodában helyezkedett el. Időközben rájött, hogy minden ismerősét elvesztette. Csak egy gyerekkori barátja maradt, aki soha nem avatkozott bele a magánéletébe. Vele azért tartotta a kapcsolatot.

Ahogy az asszony újra táncolni kezdett, minden megváltozott. Rendszerint késő éjjel jött haza, fáradtan, kedvetlenül. Arcáról szinte mindig hiányzott a mosoly, nyoma sem volt a régi, varázsos bájának. Hazaért, és szó nélkül ágyba bújt.

A szerelem illatfelhője lassan-lassan szertefoszlott a kis szobában, és nem maradt utána más, csak valami furcsa, émelyítő szag.

Ő egy darabig védte magában az asszonyt, hiszen rengeteget dolgozik, és azért lehet ilyen fáradt, kedvetlen. De esténként, amikor mindig másik kocsi hozta haza, felülkerekedett benne a féltékenység. Véget nem érő éjszakai veszekedések, álmatlanság, rossz közérzet, és félelem. Ezek töltötték ki akkoriban a napjait.

Félt, hogy elveszíti a nőt, akit igazán talán soha nem kapott meg. A félelem, a tehetetlenség, haraggal párosult, és lassan úgy érezte, hogy képes ugyanúgy gyűlölni, mint szeretni a feleségét. Egy szép napon aztán elébe ment az eseményeknek. Miután megivott egy fél üveg konyakot, — egy fergeteges veszekedéssel egybekötve — elzavarta az asszonyt. Természetesen már másnap reggel megbánta, de nem akart gondolni rá. Még önmagának is szégyellte bevallani a vereségét.

Azóta egyedül élt, napról-napra rosszabbul. Az életkedve úgy olvadt szét, mint jégkocka a martinis pohárban.

Többször gondolt rá, hogy felkeresi gyerekkori barátját, de félt a találkozástól, félt attól, hogy a barátság, szánakozássá fajul. A szánakozásból, pedig nem kért.

Üres óráiban előszeretettel álmodozott a saját haláláról. Tudta, ez az utolsó kártyája, amit még becsületesen kijátszhat. Csak az időpontot volt nehéz megválasztani. Ám ma reggel, amikor egy összeszólalkozás után lehülyázte a főnökét és az szemrebbenés nélkül kirúgta, rájött, hogy eljött az idő.

Most ott ült a tükör előtt. Még egyszer átolvassa azt a tárgyilagossá búcsúlevelet, amit a barátjának írt. Jónak találta, és ezen kicsit elmosolyodott.

Felemelte a pisztolyt, és a halántékához szorította. A mosoly még mindig ott bujkált a szája szegletén, de Ő már nem törődött vele.

Meghúzta a ravaszt.

A fegyver csettent egyet, és Ő ettől ideges lett.

– Na, még egyszer – dünnyögte magában.

Újra a fejéhez nyomta a revolver csövét. Másik kezével megigazította a nyakkendőjét, és lőtt.

A pisztoly megint csettent egyet, és szembe röhögött vele.

– A francba – kiáltotta – hát nem igaz, hogy nekem még ez sem sikerül!

Elővett egy megkezdett üveg konyakot, és csendben inni kezdett.

– Rohadt dolog ez – gondolta magában – ha nem okoskodik ez a fránya pisztoly, már rég kész lennék. De rajtam aztán nem fog ki, csak azért is megpróbálom még egyszer!

Újra a halántékához illesztette a fegyvert. Belenézett a tükörbe. Egy neonfehér arc nézett vissza rá. A homlokán százezer apró izzadsággyöngy táncolt. A keze egy kissé remegett, amikor újra meghúzta a ravaszt.

Ugyanaz a félelmetes csettenés.

– Hát ez már sok! – kiáltotta, és a földhöz csapta a pisztolyt. Egy durranás hallatszott, és a golyó apró lyukat ütött a falban.

– Na nézd, most meg működik! – morogta és a revolver után nyúlt – Gyere kis barátom, teljesítsd a kötelességed – szólt a pisztolyhoz, miközben felemelte. Leült a tükör elé, és megint meghúzta a konyakos üveget.

– Mit bámulsz? – förmedt rá a tükörre – Akkor is végig csinálom! Másoknak elsőre szokott menni, úgy könnyebb, de azért én is megteszem!

Újra a fejéhez emelte a revolvért.

– Édes istenem, ne hagyj cserben – mormolta, és meghúzta a ravaszt.

Megint a megszokott csettenés, és utána a döbbenetes csend.

Letörtén nyúlt a konyakosüvegért. Valami motoszkált a fejében, és amire elfogyott a konyak, már szentül meg volt győződve az igazáról.

– Tehát – mondta hangosan – ez nem lehet egy sorozatos véletlen. Isten nem akarja, hogy meghaljak, bizonyára azért, mert valami küldetésem van itt a földön. A sok-millió ember közül én vagyok az egyetlen, én vagyok a kiválasztott, akinek rendet kell

tenni ebben a zűrzavarban. Nos jó, ha nem halhatok meg, akkor megtanítom élni az embereket. Elűzöm a félelmet, a gyűlölséget, a kapzsiságot, az irigységet, és helyette békét, szeretetet, és boldogságot varázsolok a szívekbe. Én, a kiválasztott, képes vagyok rá.

Valami jóleső, nyugalmas érzés kerítette hatalmába. Hónapok óta először pislákkolt benne az élniakarás. Úgy érezte, teste megtelt lendülettel, energiával, cselekvéssel. Valami hatalmas erő áramlott szét benne, és menni akart, hogy bebizonyítsa a világnak, hogy Őrá nagy szükség van.

— Először is a barátomhoz megyek — gondolta magában.

Fütyörészve csukta be maga mögött az ajtót, és a lépcsőházban kettesével ugrálva vette a lépcsőfokokat.

A negyedik lépcsőn megbotlott, beütötte a fejét, és amire leguult a fordulóig, már halott volt.



PÁR PERC

Esett az eső, és én siettem haza. A kocsí ablaktörlője monoton egyhangúsággal törölte a vizet. A kilométeróra kilencvenet mutatott, kezem a kormányon, de a gondolataim már otthon jártak. Épp előzni akartam, amikor megláttam. Fehér színű, fekete foltos kiskutyá volt. Ott ült az út szélén, és bámulta az elsuhanó autókat. Bundája csupa víz lehetett, de Ő nem törődött vele. A farkát csóválta mindegyik kocsira, és várta, hátha megáll majd valamelyik. Amikor elhajtottam mellette, szomorú szemével egy pillanatra rám nézett.

– Valaki biztos kirakta itt – gondoltam magamban – még mindig emberségesebb, mint elaltatni. Bár ebben a ronda időben nem hiszem, hogy nagyon örül az életnek.

Belenéztem a visszapillantó tükörbe, és amikor megláttam, hirtelen nagyon megsajnáltam.

– Haza kellett volna vinni – morfondíroztam – a fiam biztos örült volna egy kiskutyának. Nálunk jó helye lenne, nagy udvar van, ahol kedvére ugrándozhatna. Emlékszem nekem is volt kiskutyám, amikor gyerek voltam. Imádtuk egymást.

– Megfordulok! – határoztam el – és hazaviszem.

Öt-hat kilométert jöhettem közben, az a pár perc kiesés igazán nem sok azért az örömért, amit a fiamnak nyújthatok. Nem is beszélve a kutyusról.

Megfordultam, és már lassabban haladva figyeltem, hogy mikor tűnik fel a fekete foltos alakja.

– Valahol itt kell neki lenni – gondoltam türelmetlenül – ilyen rövid idő alatt nem tűnhetett el.

És valóban nem tűnt el. Ott volt az úton... ott feküdt szegény.

Fekete foltos bundája kiszakadt egy helyen, ahol az autó kereke átment rajta. A nyelve kilógott, és a szeme még mindig tele volt szomorúsággal.

A mögöttem jövő kocsi üthette el.

Rövid élete volt, de még rövidebb lehetett a halála. Csak pár perc.

MEMENTÓ

1.

A Jókai utcából jött.

Már messziről kiszúrtam a járókelők között. Valami vonzotta hozzá a figyelmemet, mint mágnes az apró vasreszeléket.

Én a vasútállomás peronján álltam. Vártam a győri gyorsot, ami – a hangosbemondó közlése szerint – 40 percet késni fog. Így hát volt időm bőven. Kiszúrtam a férfit, és örültem, hogy Ő is az állomás felé igyekszik. Most legalább közelebből is szemügyre vehetem.

Koszfoltos, sárga szédzsekije meg-meglibbent az áprilisi szélben. A járása kissé imbolygó, bizonytalan, mint aki a világ tudtára akarja adni, hogy Ő bizony érzi a Föld forgását. Csak amikor közelebb ért, csak akkor értettem meg, hogy a mozgása nem véletlenül ilyen dülöngélő. A kezében egy majdnem üres konyakos üveg himbálódzott. Az arca – amolyan tucat-arca – semmit sem árulkodott érzelmeiről. A sorozatgyártás tökéletes példánya lehetne, ha nem emberi arcról volna szó.

Odadülöngélt mellém, megkapaszkodott a peron vasoszlopában, és valamit dünnyögött az életről. Hogy mit, azt nem értettem pontosan, mert ebben a pillanatban felhangzott a hangszórókból a vasútállomásokon jól ismert szignál, majd mindjárt utána a figyelmeztetés: „Figyelem, figyelem! Az első vágányon tolatás történik. Kérjük, vigyázzanak az első vágány mellett!”

Amikor elhallgatott a hangosbemondó, tisztán hallottam a férfi káromkodását:

– Rohadt, mocskos világ!

Hirtelen felém fordult, és megkérdezte:

– Tudod, mi vagyok én?... Egy nagy légyszar az élet végécpapírján. Értetlenül bámultan rá, mire Ő csendesen megjegyezte:

– Persze, ezt te úgysem értheted.

Aztán, mint aki választ sem vár, elfordult tőlem, és kiitta a maradék konyakot. Elszédelt a kukáig, s miután bedobta az üveget, visszabóklászott az első vágány mellé. A peronon elhelyezett hangszórókból újra felhangzott a figyelmeztetés:

„Figyelem, figyelem! Az első vágányon tolatás történik. Kérjük, vigyázzanak az első vágány mellett!”

A hirtelen beállt csendet egy mozdony acélkerekeinek fémcsattogása törte meg. Önkéntelenül néztem a zaj irányába, közben észrevettem, hogy a férfi is a mozdonyt figyeli.

Már csak pár méterre lehetett tőlünk, amikor az emberből kirobant a szitkozódás:

– Te rohadt, mocskos élet, te!

Olyan izzón, olyan gyűlöletesen törtek fel belőle a szavak, hogy muszáj volt odafordulnom felé.

Az arca teljesen átváltozott. Homloka verítékezett, szeme tűzben égett, a szája félig nyitva, orrával fújtatott, mint valami megvadult bika. Sárga, nikotinos fogával rávicsorított a mozdonyra, és ugrott.

A több tonnás acéltest érzélem nélkül darabolta szét a férfit. Elválasztotta a fejet a törzstől, mindkét lábát térdből levágta a mozdonykerék, a jobb alkarját pedig jó négy-öt méterrel arrébb sodorta a lendület.

Elborzadva néztem: a férfi, aki az előbb még szitkozódott, most öt darabban feküdt, élettelenül. Közben szabályos tömeg gyűlt oda körém. Miután megállította a vasóriást, leszállt a mozdonyvezető is. Utat törve a nép között, sírva fakadt, amikor meglátta a darabokra szakadt embert:

– Én nem tehetek róla! – mondogatta, miközben remegő kezével törölgette a könnyeit.

Egy kismama, aki szintén közel állt az esethez, görcsös öklendezés közepette hányt ki a reggelijét. Két járókelő sietett segítségére, karon fogták, és elvezették őt.

Hangos szirénázással megérkezett a mentő. Az orvos csak ránézett a tetemdarabokra, és tudta: nekik itt már nincs mit tenni. Az állomásfőnök telefonált a hullaszállítóknak. Közben megérkezett a rendőrség is. Kemény hangon terelték el a tömeget az esettől:

– Menjenek, kérem, nincs itt semmi látnivaló!

Én is arrébb sétáltam pár méterrel. Megálltam a kuka mellett, néztem a konyakos üveget: talán még meleg az üveg fala a férfi szorításától.

Borzalmas, hogy milyen hirtelen válik függetlenné a halál az élettől.

Csukott, fekete kocsival kijöttek a hullaszállítók. A tömeg addigra teljesen szétszéledt. Köszönhető a rendőröknek, akik még most is biztosították a helyszínt. Két fiatalember ugrott ki a Toyotából, és kiemelték a tepsit. Egy emberméretű, cipzáros műanyagzsákot fektettek rá, és miután szétnyitották azt, egyesével belerakták a testrészeket. Már végeztek, amikor az egyikőjük észrevette az arrébb sodort jobb alkart. Tanakodva néztek a kéz felé, és nem tudták eldönteni: cipeljék odáig a testet, vagy csak egy kisebb zsákkal menjenek érte. Az utóbbi mellett döntöttek, a tepsit visszarakták a kocsi-
ba, és az egyikőjük egy nagyobb méretű műanyag zacskóval elindult a kéz felé. A halottnak végül is már mindegy, hogy egy, vagy két zsákban kerül be az autóba. A levágott kezét egy ügyes mozdulattal beletette, s miközben a terhét lóbálva elindult a kocsihoz, a kéz mintha búcsúzásképpen integetett volna felém.

Sokáig nem tudtam szabadulni ettől a nyomasztó képtől: egy levágott kéz, miközben himbálózik egy zsákban, elégedetten integet nekem.

Emlékezzünk hát: emlékezzünk egy emberre, aki az élettől talán semmit sem kapott, de a halál két nylonzsákkal is megajándékozta.

MEMENTÓ

2.

Este hét óra. Vacsoraidő. Négyen ülnek a családi ház asztalánál. Az apa negyvenkét éves, gépészmérnök. Régebben egy elismert állami vállalat osztályvezetője volt. Ma egy fellendülésben lévő „Fűtés-hűtés” nevű kisvállalkozás alapítója, igazgatója. Szerető férj, odaadó családapa. Az étellel elégedett, a problémákkal szembenéző típus. Azt vallja: amit nagyon akarunk, ha keservesen is, de elérhetjük. Az elért eredmények megtartásáért pedig mindennap szívesen küzdeni kell.

Az anya harmincnyolc éves, adminisztrátor. Valamikor az önkormányzatnál dolgozott. Ma a kisvállalkozásnál teszi rendbe a papírügyeket. Hűséges feleség, példás családanya. Igazi „elfogadom” típus. Az élettől még nem kapott akkora pofont, amit nem tudott volna elviselni, és nem érte még akkora csoda, ami beképzelten önzővé tette volna. Amit kap, azt megbecsüli. Amit adhat, azt örömmel teszi.

A fiú tizenhat éves. Fűtésszerelést tanul egy szakközépiskolában. Amolyan átlagos diák. Nincsenek nagy kiugrásai, se jó, se rossz irányban. A rábízott, egyre gyarapodó feladatokat különösebb ambíció nélkül, de mindig elvégzi. Szüleivel, tanáraival tisztelttudo, a haverokkal megértő. Ugyanolyan lendülettel jár bulizni, mint ahogy a munkáját végzi. A mértéktartás – lassan emberre éré – megtestesítője. Az Ő szemlélete szerint tartós sikert csak a tökéletességre törekvő, közepszerűek érhetnek el. Apja szeme fénye, akiből öt év múlva a vállalkozás egyik tartóoszlopa lesz. Anyja csak azt szeretné, ha mindig elégedetten boldog lenne.

A lány tizennégy éves. Most nyolcadikos. Kitűnő tanuló. Gimnáziumba, majd az állatorvosira fog járni. Imádja az állatokat. Az öreg német-juhászzal órákig beszélget, ha egyedül van. Cserfes, amolyan „mindenkit szeretek” jellem. Szófogadó, segítőkész. Elégedettségét anyjától, kitanartását apjától örökölte. Soha nem fekszik

le befeczegetlen házi feladattal. Szerinte az élet egyszerű, ha mindig azt tesszük, amit mondanak nekünk, vagy amit elvárnak tőlünk.

Az anya az asztalra teszi a vacsorát. Miközben szednek belőle, elmesélik a nap történéseit.

– Ma a termosztatikus szelepekről tanultunk – mondja a fiú, miközben egy jókora húst töm a szájába.

– Az a jó benne, hogy beá...

Az apa felkapja a fejét az indokolatlan csendre. Olyat lát, amit soha életében nem fog elfelejteni. A fiú, szájában a félig megrágott hússal megmerevedik. A szeme találkozik az apjáéval. Egy másodpercig a tanácstalanság tükröződik benne. A következő pillanatban a gyerek szeme elveszti a fényét. Üres, kifejezéstelen tekintettel bámul előre. Apjának görcsbe rándul a gyomra. A torkában dobog a szíve. Mozdulna, de valami bénító akarat a székhez szorítja. A fia üveges tekintettel bámul rá, majd hangos csörömpöléssel, arccal az asztalra borul.

– Szentséges Úristen! – üvölt fel a férfi. – Márta! Hívjál mentőt! Gyorsan, gyorsan!

Az apa egy mozdulattal lesöpri az asztalról a vacsorát. Miközben a szobából a felesége jajgatva telefonál, Ő felfekteti a fiút az asztalra. A lányuk rémült sírással húzódik az egyik sarokba. A férfi szétfeszíti a fia száját. Gyors mozdulatokkal távolítja el a húsdarabokat. Ujja kitapogatja a nyelvet. Odaszorítja a szájpadról. Mély levegőt vesz, és telefújja a gyereke tüdejét, majd erőteljes nyomással a mellkast masszírozza:

Egy, kettő, három, fújás. Egy, kettő, három, fújás. Három nyomás, egy fújás. A fiú nem reagál. A lány hangosan sír, az anya fájdalmas arccal tördeli kezét. Egy, kettő, három, fújás. Három nyomás, egy fújás. Az apa remeg tehetetlen dühében. Nem adja fel, olyan nincs! Egy, kettő, három. Jöhet a fújás.

– Gyerünk fiam! – ordítja – Az Istenért, ne add fel!

Izzadni kezd. Keze, válla zsibbad. Kapkodva veszi a levegőt és adja át a fiának. Egy-kettő, három, fújás. A gyermeke kétségbeesetten mozdulatlan. A lány odaszalad az anyjához. Hangosan zokog. Az apa izzadságcseppei a fiú arcába hullnak. A szemébe is jut. Olyan, mintha Ő is sírna. Egy, kettő, három, fújás.

– Gyerünk már! – zihálja, miközben lenyomja a mellkast – Is-
tenem, segíts!

Felsikolt a sziréna. Az asszony sietve tárja ki az ajtót. Segítséget remélve rohan a kapuhoz. A szomszédok kíváncsian bújnak elő otthonaikból. „Mi történt?”, kérdezi a tekintetük. A mentősök besietnek a házba. A sofőr és az ápoló erővel szedi le a férfit a fiúról. Az orvos bekapcsolja a gépet. Hétszer üti ki a gyereket. Eredménytelenül. Harminc perces megfeszített küzdelem, hiába. Anya és lánya jajveszékelve borulnak a holttestre. Az apa döbbsen áll, nézi a fiát. Az orvos elégedetlen szomorúsággal csomagol.

– Valamiféle szívmegeállás... A boncolás majd többet mond. Őszintén sajnálom, szinte még gyerek volt.

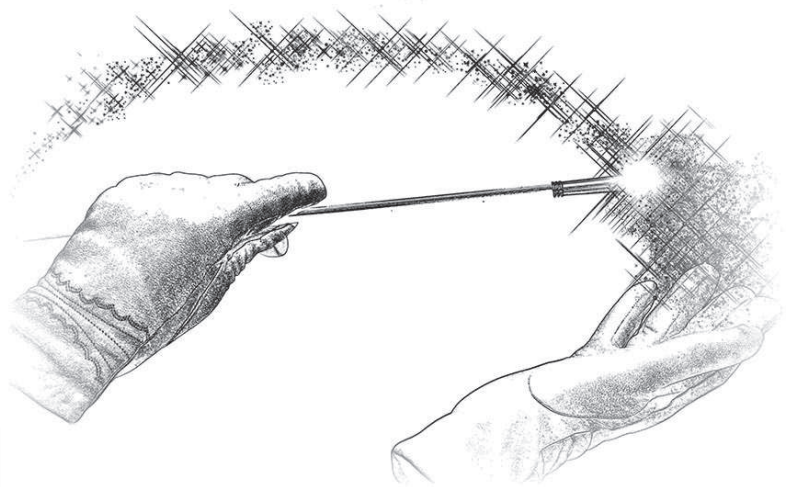
Az apa felüvölt a fájdalomtól:

– Miért? Miéért??

Kilenc év telt el azóta. A tragédiát követő három napon belül a férfi teljesen megöszült. Az anya inni kezdett, amolyan csendes alkoholista lett. Gyakran eltelik egy hét is, hogy szót váltanának a férjével. A lány végzős az egyetemen. Zárkózott ember, csak az állatokkal beszélget órákig. A családi vállalkozás tönkrement. Az apát mentális problémák miatt leszázalékolták. Az ötvenegy éves férfi egy emberi roncs. Görnyedt testtartással, néha céltalanul sétál az utcán, megállít idegen embereket, és mindegyiktől azt kérdezi:

– Miért? Miért?

Egy megtörtént eset feldolgozása. Emléket állítva egy embernek, aki befejezte az életét, mielőtt elkezdhetne volna.



VARÁZSLÁS

(Visszaemlékezés egy megtörtént eseményre)

Hosszú évek folyamán bontakozott ki bennem a varázslás tudománya. Eleinte csak játék volt, fájdalomcsillapító, fájdalomfelejtő hatással. Ma már komoly szertartás, ami mindig meghozza gyümölcsét.

Nagyobbik fiam két és fél éves korában lecsúszott a lépcsőről, és az érdes felületű beton csúnyán felhorzsolta rózsaszínű combocskáját. Feleségem különböző patikai szerekkel kezelte, és a seb valóban gyógyulni látszott, de a fájdalom mintha állandósult volna a kicsiben.

Volt, hogy óránként odajött hozzám, és kérte:

– Apa, puszild meg!

Valahányszor megpusziltam, égbék szeme mintha felderült volna, ám a gyógyító hatás hamarosan elmúlt, s Ő újra jött a kérésével.

Gondoltam megtoldom a puszt egy kis mesével, és meséltem neki szépet, tarka rétről, napsugárról, békéről és szeretetről.

A hatás lenyűgöző volt: kitágult szemem sarkában a könnyecsek szivárványszínnel teltek meg. Lefelé gördülő szájára mosolyt erőltetett a mesém. Lelkéből a fájdalmat kiűzte a képzelet, s Ő megnyugodva aludt el ölemben...

Még három este megismételtem, s Ő teljesen meggyógyult...

Azóta nagyobbik fiam hat évvé cseperedett. Valahányszor ütéssel, horzsolással tér haza az óvodából, előveszem varázslói tudományom, s a puszik között szépet mesélve kiűzöm belőle a fájdalmat.

Persze ahogy az évek múltak, gyarapodott a fiamban az értelem, a lelke is tágult, mindig új és szebb mesék kellettek a puszik mellé.

Szokását átvette a három éves öccse is. Ő is a szépet hallgatja, s a puszikat kapja, valahányszor fáj valamije...

A múlt vasárnap – kint rekkenő hőség – a gyerekek a hűs szobában játszottak, s én a feleségemnek segítettam az ebéd elkészítésében. Egyszer csak éles sírással telik meg a szoba, a kisebbik fiúnk jajgatott.

Mi – hagyva az ebédet – siettünk a szobába, s az ajtóból látjuk, hogy odacsípte szegényke az ujját a szekrényajtóhoz. Már futnánk is be, de észreveszem, hogy a nagyobbik fiam már a gyógyításhoz készül.

– Várjál, – mondom a feleségemnek – hisz úgy látszik, új varázslója van a családnak.

– Nagyon fáj! – könnyezi a kicsi, és mutatóujját a magasba emeli.

– Ne sírj, Kálmika, – szól a nagyobbik fiam – majd én meggyógyítom. Add ide az ujjad, most szépen megpusztilom. Aztán bekötjük, és mesélek neked. Látod, itt úszkál a napsugár a szobában. Tartsd a fény felé a kezed, én levágok a csillogásból egy darabot, látod, és bekötözöm vele az ujjadat... És most ülj le szépen, csukd be a szemed, és gondolj valami szépre... Sok virágra... Tarka rétre... Pillangókra... Na, ne sírj... ugye már nem is fáj?

ZSÍROS KENYÉR ÉS FACEBOOK

Valaha jó barátok voltunk. A gimnázium összeláncolt bennünket. Nem volt terhes e kötelék, nem szorítottak a bilincsek, hiszen más-más természetű fantáziánk óriási teret nyitott számunkra. Én egy-egy könyv elolvasása után tártam szélesre a gondolataim zsalugáterét. Miután Ő is elolvasta a regényt, én több tucat más-más jellemű szereplővel, számos helyszínen, különböző térben és időben meséltem el neki az elolvasott könyv tartalmát. Arra kértem, tegyen igazságot: döntse el, melyik a jobb, melyik az igazabb a regény szempontjából.

Olyankor érkezett el az Ő ideje. Ha bírálni, cáfolni, teóriákat elemezni és megbuktatni kellett, akkorára nyílt a képzelete, mint egy kék bálna szája, hogy egyetlen harapással a gondolataim száz-ezer planktonját semmisítse meg. Ha védtem az igazam, fölényesen oktatott ki, hogy az igazság relatív. Sok arca létezik, számtalan módon szolgálhatjuk fel, és ezerféleképpen ízesíthetjük.

Szinte soha nem jutottunk dűlőre. Mindketten fújtuk a magunk verzióját, egyikünk sem ismerte be, hogy zsákutcába tévedt. Mégis, közel negyven év után is lázba tud hozni az érzés, ha azokra a szócsatákra gondolok.

Aztán elveszítettük egymást. Ő gazdasági vonalon tanult tovább. Otthagytá a szülői házat. Jó kétszáz kilométerrel nyugatabbra telepedett le. A kilencvenes évek végén még hallottam az édesapjától, hogy jól menő vállalkozása van. Örültem a sikereinek, bár nem tartottuk egymással a kapcsolatot.

Négy éve – két nap különbséggel – egyszerre haltak meg a szülők. Az egyiket a rák vitte el, a másikat a bánat. Egyszerre temették Őket. A temetés után telefonszámot cseréltünk, de soha nem hívott fel. Igaz, hogy én sem kerestem, a lelkiismeretem megnyugtatósára ezer okot soroltam fel magamnak, így egyszerűbb volt.

A minap áramütésként ért a meglepetés, hogy a Facebook-on a gép kiadta a nevét, mint lehetséges ismerőst. Megjelöltem. Másnap

örömmel vettem tudomásul, hogy visszajelölt. Rákattintottam az adatlapjára: ámulattal szemléltem, hogy milyen sokra vitte az életben. Jól menő vállalkozása mellett rengeteg befolyásos ismerőssel dicsekedhetett. Az elmúlt tíz évben bejárta a Föld legtöbb luxus üdülőhelyét, amit gyönyörű képekkel igazolt. Házassága ugyan zátonyra futott, de a két – mára már felnőtt – lányának remek egzisztenciát teremtett. Csupa fény, derű, és pompa jellemezte az adatlapját. Érdeklődve vettem észre, hogy lakóhelyének a szülővárosunkat adta meg. Milyen nemes ember, – gondoltam én – bőkezűen otthagytá a családi fészket az elvált feleségének.

Elhatároztam, hogy másnap felkeresem a szülői házat, hátha ott lelt otthonra. Amúgy is lenne arrafelé dolgom.

Délidőtájt érkeztem oda. Az első benyomásom kissé lehangolt: elhanyagolt udvar, romos kerítés, málladozó vakolat a falakon. Becsengettem. Több napos borostával, kialvatlan, gyanakvó szemmel nyitott ajtót. A szobába tessékelt, amelyben az ütött-kopott ágyon és egy rozszant íróasztalon kívül semmi sem volt. Az íróasztalon egy újszerű laptop, mellette egy papírszalvétán egy szelet zsíros kenyér.

Az ágyon ülve egy pillanat alatt lepott el a panaszáradat. Elmondta, hogy totálisan tönkrement, mind a magánéletében, mind a közéletben nullára futott. Fél éve költözött ide, végső megoldásként. Lassan már az összes berendezési tárgyat eladta a házból, hogy enni tudjon, mégis csak zsíros kenyérre telik már. A laptop az utolsó emlékeztető a régi életéből, nem akar megválni tőle. A jövő hónapban az internetet is kikötik, mert nem tudja fizetni. A maradék időt arra használja fel, hogy valami pénzes asszonykát szerezzen magának. Maradt még egy előkelő öltönye régről, abban megy a találkozókra, de még nem lelte meg a főnyereményt. Kérte, hogy ne vessem meg ezért. Szerinte ez a legkézenfekvőbb lehetőség egy esetleges felemelkedésre. Hiszi, hogy még mindent újra lehet kezdeni, de saját erőből már nem megy.

Letaglózva ballagtam hazafelé. A fejemben ezer gondolat cikázott. A tényleges segítség mellett mit is lehetne tenni még? Egy jó novellát kellene írni belőle, hogy kiderüljön az igazság. Vagy mégsem? Hiszen az igazság relatív. Sok arca létezik, számtalan módon szorgálhatjuk fel, és ezerféleképpen ízesíthetjük.

ÍRÓ VAGYOK (Interjúrészlet)

Iró vagyok! Ez a szó, ennek a szónak a három betűje teljes mértékben kitölti az életemet.

Betűzzük csak: Í... R... Ó...

...Igen, az I betűvel kezdtem a pályafutásom. „I”, mint IVA-DÉK. Egy a sok közül. Vékony, szerencsétlen, a lábán alig megállni tudó betű... ez voltam én. Egy betű, mely egyetlen kézmozdulattal leírható, mely alig kér helyet a lapon... az életben.

Egy betű, mely szerény, félrehúzódó, és mégis magasra törő... Az „I” betű csúcsa már a magasba kukucskál. Felfelé néz a keskeny fejével, és az ózondús szférában mámorosan nyeli a levegőt...

Ekkor már „IVARÉRETT IVADÉK”.

Később jött az „R” betűs korszakom... „R” mint REMÉNYKEDŐ. Itt már támasztékot kapott a lábam, segítséget, hogy ne az útvesszők bizonytalan, lápos talajára tévedjek. Az „R” betű felső, gömbölyödő formája a kibontakozásról tanúskodik. Az „R” RETTENETESEN erős betű. Az „R” RETTENETESEN erős korszak, tele energiával, lendülettel és győzni akarással. Biztos lábakon állva „RIDEGEN”, megcáfolva a negatív kritikákat: ezt jelentette az „R” betűs korszak. Az „R” betű lassan „RANGOT” jelentett, és „REPÜLÉST” az ózondús szférában. Az „R” betű „RÉSZT” adott a „RINGBEN”, ahol „RITKÁN” szerepeltem „ROSSZUL”. Ekkor már a „REMÉNYKEDŐ” „R”-ből „ROBUSZTUS ROBBANÓSZER” lett, mely hatalmasat „ROBBANT”.

Az „Ó” betűs korszak az, amiben most vagyok. „ÓRIÁSI ÓCEÁN”. Az „Ó” betű formája a korszak végkifejletét jelenti. Ezt a betűt már nem lehet feldönteni, legfeljebb arrébb gurítani. De hogy tudjuk, az „Ó” mikor van a helyén, kapott egy csodálatos ékezetet. Olyan ez, mint egy babérkoszorú az író fejére. Az ékezet

mindig figyelmezteti a körülöttünk lévőket, hogy most áll jól, mert az ékezet fölül van.

Az Ó már egy befejezett korszak, nem hoz nagy és új változásokat, de a helyét és szerepét „ÓHATATLANUL” megőrzi. Az „Ó” már nem szerény, de nem is hivalkodó. Egyszerűen kerek és teljes! Tisztában van az értékeivel, és soha nem lesz hajlandó „I” betűvé vékonyodni. Az „Ó” „OKTATJA” az „I”-t, hogyan lehet ilyen kerekké és naggyá lenni. Az „Ó” egy „OPTIMÁLIS” betű... egy „OPTIMÁLIS” korszak.

Az „Ó” már maga az „ÓZON” abban a szférában, amelybe az „I” és az „R” betű igyekszik.

PÁR GONDOLAT A TEHETSÉGRŐL

A tehetség csendben születik. Szülőanyjának vajúdását nem kísérik harsonák, s miután kibújt e világra, évekig csak táplálkozik. Az igazi tehetség – ha úgy érzi eléggé hatalmasra terebélyesedett már – fejest ugrik a társadalom néha haragos hullámokat verő kultúrájába, és magával hozott ösztön alapján lebeg e vízen. Nem kell, hogy szülője – másokat letaposva – helyet csináljon neki. Az igazi tehetség elfogadja a neki felajánlott helyet, de nem kérkedik vele. Az igazi tehetség nem birtokol, nem úgy érvényesíti létezésének jogosultságát, hogy leigázza a körülötte lévőket. Az igazi tehetség nem áll be a vásári magamutogatók üresfejű táborába. Az igazi tehetség fénnel hinti be a sötétedő poros utcákat, és soha nincs meglegedve a sugárzó fény erejével. Éppen ezért keresi, gyűjti, gúlába rakja a körülötte lévő tehetségek apró szentjánosbogár-izzóit, hogy minél nagyobb világosságot és meleget tudjanak biztosítani az erre éhezőknek.

Gyakran előfordul, hogy a tehetség alulról tör a felszínre, mint a tenger mélyéről felfelé igyekvő légbuborék, ám neki sincs szüksége a helycsinálásra. Gondoljunk csak bele: ha valami emberfeletti erő szétnyitná előtte az összefüggő vízfelületet, a légbuborék egybeolvadna az őt körülvevő levegővel, és egy pillanat alatt szertefoszlana.

A buborék addig végez áldásos, maradandó tevékenységet, míg a víz alól igyekszik a felszínre jutni. Aztán, hogy a légkörbe jutva tud-e valamivel több oxigént adni a környezetének, az csak azon múlik, hogy a víz alatt mennyire markáns, mennyire a fenti légkört befolyásoló oxigénatomokkal rendelkezik.

Lehet, hogy messze vagyok az igazságtól, lehet, hogy csak egy falusi „hülyegyerek” okoskodását olvasod most, de akkor is le kellett ezt írnom, mert tudod, az idealisták akkor is nekimennek

fejjel a falnak, ha előre tudják, hogy az fájni fog, vagy esetleg betörik a fejük.

Úgyhogy most, ha kell, betört fejjel, de megbékélt lélekkel hagyom abba az okfejtéseimet.

europrint



VIGYÉL MAGADDAL

Judit mosolyogni próbált, amikor meglátta, hogy az orvos felé közeledik. Minden erejét összeszedve arra koncentrált, hogy az agya parancsainak engedelmeskedve ránduljanak már össze azok a fránya, elhasznált izmok a ráncosodó szája szélén. Nem látta magát, de érezte: aki ezt a torzult, erőlködő grimaszt mosolygásnak véli, nagyon nagylelkű ember lehet. Valamiképpen ellensúlyozni szerette volna kudarcba fulladt vállalkozását, ezért előre köszönt az eléje igyekvő fehér-köpenyes férfinak.

– Jó estét, doktor úr!

– Jó estét asszonyom! A férje állapotáról szeretnék pár szót mondani.

– Hallgatom. – mondta Judit, de közben egyre csak az zakatolt a fejében: „csak nehogy a legrosszabbat, csak ne véglegest. Ó, kérlek Uram, engedd, hogy legyen remény a szavaiban!”

– Az infarktus kiszámíthatatlan heveségű és lefolyású betegség. A férje korában, pedig még bonyolultabbá válik az orvos számára a gyógyítás. Az ilyen idős korban bekövetkezett szívproblémák másodlagos, harmadlagos betegségeket gerjesztenek. Ennek a diagnosztizálása időigényes, a betegség kezelésére tett kísérletek, pedig gyakran kudarcra végződnek. A férje szervei a természetes elhasználódás végső stádiumában vannak.

– De nem halt meg, ugye?

– Nem, nem halt meg. Jelenleg lélegeztetjük, és folynak a vizsgálatok, hogy megállapítsuk, milyen hosszú ideig nem kapott oxigént az agya.

– Akkor nincs is eszméleténél?

– Asszonyom, a férje kómában van, ami a lehető legjobb ilyenkor. Mély altatással mi is ilyen állapotba hoztuk volna, mert így tudjuk legjobban megvédeni a szerveit.

– Miben tudok segíteni? Mit tehetek érte? Bemehetek hozzá? A jelenlétem nagyon fontos neki.

– Bemehet hozzá. Beszéljen neki. A férje nem tud válaszolni, de valószínűleg megérti magát, és sok mindent felfog a körülötte zajló dolgokból. Próbálja megkönnyíteni őt a rázúduló nehézségektől, amelyek sajnos lehet, hogy az utolsó benyomásai lesznek.

Judit óvatosan, mintha egy kalitka ajtaját tárná ki, úgy nyitott be az ajtón. A gépek egyhangú zümmögését semmilyen emberi zaj sem nyomta el.

Laci kisimult arccal feküdt a kisimított lepedő alatt. A szeme csukva, az arcvonásai rendezettek: mintha csak aludna.

Judit közelebb húzott egy széket az ágyhoz, leült és megfogta a férje sárgára fonnyadt kezét. Meleg volt, és ez olyan bizakodós boldogsággal öntötte el, hogy egy darabig észre sem vette az ura testéből kiálló, kígyó módjára tekerőző csövek és drótok kuszaságát.

– Hát itt vagyok, drágám! – szólalt meg természetesen, mert az utóbbi időben képes volt egy-egy nagymonológot is elmondani, mire a férje válaszolt volna, de mindig érezte a feléje irányuló figyelmet.

– Itt vagyok, nem sokáig hagyta magadra. Úgy megszoktuk mi már, hogy ahová a fény megy, oda követi az árnyék. Csak az első pár hónapban szerettem volna fény lenni én is, veled együtt. Aztán be kellett lássam, a Te ragyogásod káprázatosabb, elnyomná ugyanis az enyémet, inkább árnyék leszek, mert néha vakító tudtál lenni, kellett valami, ami szűri ezt, és mégis melletted van, egy jelenséggé forr össze veled. Azt mondják, nagy útra készülsz, tudom nem jó szántadból, mert szerettél annyira itt, mert szerettél annyira engem, hogy ne egyedül menjél el. De mindenkinek menni kell egyszer, és ha a jó Isten úgy gondolja, hogy most, akkor nem tehetünk ellene. Menj, ha menned kell, csak ne egyedül. Kérlek, vigyél magaddal, mint amikor húsz évesen az első bálra vittél! Táncoljuk még egyszer együtt azt a csodaszép keringőt! Hozzad simulnék megint, mint akkor, a kezedbe olvadna a kezem, és újra engedném, hogy a zene ütemére repíts a mennyekebe.

Judit félbehagyta a monológot. Valami gombócféle kaparászott a torkában. Muszáj volt egyet-kettőt nyelni, hogy érthetően tudja megfogalmazni a kikíváncozó gondolatokat.

– Drágám, vigyél magaddal, mint ahogy magaddal vittél harminc évesen az első kitüntetésed ünnepségére! Nagyon okos emberek, és gyönyörű nők között fogyasztottuk el a vacsorát. A jövő nagy ígéretének neveztek téged, és én olyan büszke voltam, és egy kicsit szomorú is, ahogy elnéztem azokat az okos, csodaszép női kolégáidat. Te észrevetted, mert a fülemből súgtad, hogy a legnagyobb ajándék én vagyok, a többi csak szánalmas kísérlet, mely az eredeti másolására törekszik. A vallomásod nyugtatóként hatott a fel-feltörő feltékenységemre és, hogy rárepültél-e valaha is idegen virágra, azt sosem tudtam meg, a viselkedésedből sohasem vettem észre. Akkor már örültem, hogy az árnyékok lehettek, mindig melletted.

Judit valami sóhajfélét hallott. Meg volt róla győződve, hogy nem gépi zörej, és mohón nézett a férfitra. Az arc szabályos, és merev volt. Egyetlen eltévedt mimika se látszódott rajta. Ez lehangolta kissé, de a kéz, melyet egy pillanatra sem engedett el, meleg volt, élni akaróan meleg, és ez beszédre ösztönözte a nőt:

– Ne hagyj itt, mint ahogy akkor se hagytál otthon, amikor negyven évesen a vadásztagságod belépését ünnepelték meg. Én ellenkeztem, hogy csupa férfi lesz majd ott, erre te elintézted, hogy feleséges-től jöjjenek. Mindent meg tudtál szervezni, mindenki hallgatott rád, és nekem olyan jól esett, hogy Te jóformán csak rám hallgattál. Az én véleményem volt a legfontosabb. Addigra már kiheverted a nagy traumát, hogy nem lehet gyerekünk, és azt a sok energiát, szeretetet, figyelmességet, amit nekik szántál, mind-mind én kaptam meg. A lekifurdalásom megkönnyítésére nagyon jó balzsam volt ez akkoriban. Elfogadtad, és tényként kezelte a sors apróbb, és nagyobb csapásait. Mindenből a lehető legjobbat, leghízelgetőbbet próbáltad kihozni.

Juditnak két könnycsepp buggyant ki a szeméből egy elfojtott, halk szipogás kíséretében. Erős akart maradni, ezért fogcsikorgatva küzdött, hogy az arcára legördülő két hírnököt ne kövesse a sereg. Nem akart vénasszony módjára siránkozó búcsúbeszédet tartani. Úgy, ahogy a hosszú, tartalmas életük során mindig, most is próbálta a szellemet előnyhöz juttatni az érzellemmel vívott harcban. Kissé megnyugodva folytatta:

– Vigyél magaddal, drágám! Mint amikor ötven évesen magaddal vittél a főigazgatói kinevezésed estélyére. Érett, erős legyőzhe-

tetlen férfit karoltam akkor át. Hiába mondtad, hogy nekem köszönheted, nem hittem el. A nap sem a báránnyelknek köszönheti, hogy tündököl az égen, legfeljebb hálás neki, hogy nem folyamatosan takarja el. Árnyékol, amikor túl erősen süt, de tovább lebeg mindjárt, mihelyt szüksége van az éltető fényre. Így lebegtem én is körülötted, de mindig közel hozzád, mert akkora vonzerőd volt, hogy ha akartam volna, akkor sem tudtam volna tőled elszakadni. Te pedig két tündöklés közötti szünetben erőt gyűjteni, boldogan ejtőztél a puha báránnyelkődön. Olyankor, a feltöltődések idején, elernyedve lógtattad a lábadat, és kissé hitetlenkedve nézted, miként virul minden a sugárzásod által.

Judit eleresztette a férje kezét, mert a beszéde alatt annyira elszibbadt a sajátja, hogy már nem érezte, mit szorít ilyen szeretetteljesen. Párszor megrázta, ütemesen a combjához paskolta, és várta, hogy a vérkeringés tegye a dolgát. Ránézett férje szoborszerű arcára, és arra gondolt: ha az lenne, számára a legcsodálatosabb alkotás lenne. Újra megfogta a mindent jelentő kezét, és folytatta:

– Magaddal vittél hatvan évesen is, bár nem is tudtál volna otthon tartani, mert kettőnknek szólt a meghívó az ünnepélyes nyugdíjazásodra. Csupa elismert, nagy-tekintélyű emberrel foghattam ott kezét, és igazán felemelő volt, de a felém irányuló pillantásodért gondolkodás nélkül odaadtam volna. Hála Istennek nem kellett ezen tépelődnöm, mert elárastottál a figyelmeddel. Minden beszélgetést úgy irányítottál, hogy a végére én kerültem a középpontba. Mondd, hogy voltál képes erre? Hogyan tudtál ennyire hatni az emberekre? Mert engem bekebeleztél, és ez természetes, hisz az évek alatt egymáshoz formálódtunk, mint a folyó meg a partja, de hogy a munkatársaid megnyilvánulásait is te terelgetted, az számomra mindig meglepetést jelentett. Azt ígérték, hogy sohasem felejtene el, Te arra kérted őket, csak harminc évig emlékezzenek rád, az már egy óriási teljesítmény. Bölcs előrelátással mondtad meg akkor is az igazat.

Az asszony felállt, megmozgatta egy kicsit a lábát. Úgy érezte, valaminek a vége felé közeledik, és nem akarta siettetni. Ha tehetne volna, inkább lassításra állítja az élet nagy lejátszóját, mert azt szeretete volna, ha minél később ér véget. Kiszáradni készülő torkát

egy pohár vízzel frissítette fel, majd leült újra a férje mellé. Mint valami kincset, fogta meg megint a drága kezét, és tovább mondta:

– Hetven évesen nem vittél. Magam mentem boldogan a templomba, hogy az ötven éves házassági évfordulónkat Isten színe előtt új fogadalommal erősítsük meg. Azt is te szervezted. Fekete szmokingban vártál az oltár előtt, és mielőtt a pap misézni kezdett volna, letérdeltél elé, és hangosan, hogy a barátok és a rokonok is jól hallják, megkérdezted, hogy a tiéd leszek-e még ötven évre. Én örömkönnyek között feleltem igent. Utána viszont már vittél. Megint csak magaddal vittél a házunkba, ahol az első ötven év oly gyorsan elrepült, mint egy álom. És mert a szép álmok hamar véget érnek, Te gondoskodtál arról, hogy ki tudja, meddig, de folytathassuk még az álmainkat.

Judit zajokat hallott kintről, az ébredő város zajait. Csodálkozva nézett az ablakra, ahol a hajnal kopogtatta serényen az üveget. Fel sem tűnt neki, hogy elszállt az éjszaka. Az ő érzéseiben, és abban a világban, ahová a férje készül, nincs nappal és nincs éjszaka. Nem fontos, hogy mi volt reggel, és mi lesz este. A világ örök egyenlőséget biztosít. A város ébredő mocorgására ügyet sem vetve egy nagy sóhajlás után megint beszélni kezdett:

– És most, nyolcvan évesen, hatvanévi együttlét után azt hiszed, hogy önző módra elmehetsz, egyedül? Nem, kedvesem. Te nem járatsz egyedül ismeretlen utakat. Neked kell az árnyékod, szükséged van a báránnyelldre, nélküle üres lesz minden, akárhová is mész. Vigyél magaddal, mert mindig megóvtál attól, hogy egyedül nézek szembe fájdalmas dolgokkal. Vigyél magaddal, mert gyötörni fog a bűntudat téged, ha engem most itt hagysz, egyedül. Vigyél magaddal, mert bárhová mész is, nekem az a boldogság, ha veled lehetek. Vigyél magaddal, mert nem tehetsz mást, mint amit egy életen keresztül tettél. Vigyél magaddal... Vigyél magaddal.

Az asszony, mint egy megakadt lemezjátszó, csak mondogatta a szavakat. Először követelve, később kérően, aztán könnyölgve.

Érezte, szakad a húr, törik a gát, dúl a vihar. Nem tudott már uralkodni magán, lelkéből süvítve tört elő az éjszaka folyamán felgyülemlett félelem, keserűség, fájdalom.

Ráborult a férje lábára, és fuldokló sírással még akkor is ezt a két szót mondogatta, amikor a reggeli vizitre benyitott az orvos.

A FÉLELEM ÉVE

(Részlet egy mellrákos naplójából)

Kipattan a szemem, és automatikusan az óra számlapjára téved. Öt óra huszonnyolc. Megnyugodva nyugtázom.

Évek óta már ennek sem veszem hasznát – gondolom magamban – akárcsak Ignácnak, az öreg házörzönknek. Neki is minden reggel elmondom, hogy:

– Vigyázz a házra! – amit talán ért, talán nem, de hogy megnyugtasson, engesztelve megcsóválja a farkát, majd lefekszik, és úgy is marad egész addig, míg haza nem jövök. Mégis minden este jó szívvel adom oda a vacsoráját, mintha megdolgozott volna érte.

Így vagyok az órával is. Minden este beállítom, hogy szóljon reggel, ha ébredni kell, ám mielőtt megszólalna, én már fent vagyok, és sietve akadályozom meg, hogy ébresztőt fújjon. Ma sincs másképp. Lenyomom az órát, és mosolyogva gondolkodok arra, hogy dolgozni megyek. Egészséges vagyok! Vannak, akik szeretnek, és vannak, akiket szerethettek...

Egy évvel ezelőtt is ilyen gondolatokkal ébredtem. Akkor még nem tudtam, hogy milyen év áll előttem: a rettegés, a kétségbeesés, a félelem éve.

Bár előző este, amikor a gyerekeket ágyba dugtam, a hét éves Fecó, a kicsik naiv őszinteségével mondta: – Anyuci, vastagszik a nyakad!

Éreztem már délután én is, hogy nehezen megy a nyelés. Megfázhattam – gondoltam – talán begyulladt a mandulám. Majd elmúlik.

Ám reggel, amikor a sárga pizsamám álmosan nézett vissza rám a fürdőszobatükörből, megijedve látom, hogy a nyakam jobb oldalán egy fél öklömnyi dudor csúfolódik.

Ennek a felem sem tréfa. Gyors mosakodás, öltözködés, rá a kétkerekűre, és irány a húsbolt. Szólok Panni anyunak. Mutatom a nyakam.

– Menj! – mondja Ő – irány a sebészet, én majd tartom itt a frontot.

Üvegajtó, üvegterasz, üvegkalitka, benne üvegszemüveges disz-pécsernő. Adom a taj-kártyám.

– A sebészet az emeleten van, – mondja Ő – majd szólítják.

Sokan vannak. Bekötött kezű, mankóhoz láncolt, tolószékbe kényszerült emberek. Elszégyellem magam. Nekem csak a nyakamon van egy dudor. Leülök, várok. Lassan telik az idő, lassan fogy-nak a betegek. Végre szólítanak. Az asszisztens betessékel a doktor-nőhöz.

Kellemes, mosolygós arcú, ötven körüli, őszes angyal.

Vizsgál, és nyugtat: – Ez egy strumma. Kiszedjük onnan. Egy év múlva csak az emléke, és egy pici heg marad. – Elhiszem neki, mert érzem, hogy őszintén mondja.

– Vizsgálatok kellene. Szépen, sorban. Labor, EKG, röntgen, ultrahang. Nem sürgős a műtét. Nem életmentő. Pár hónapot vár-ni kell. Addig lesz idő a vizsgálatokra.

Másnap a boltban Pannika szeretettel heccelődik:

– Mi van kis-köcsög, dudorodik a nyakad? Csak nehogy eltör-jön! Mit kezdjek egy törött nyakú köcsöggel?

– Menj a francha, Panni anyu! – mondom én, és nevetünk.

Ám a tizenegy éves lányom már felfogja, hogy kés alá kerülök.

– Ugye ebbe nem lehet belehalni? – kérdezi Noémi.

Én sietve nyugtatgatom: – Nem lesz semmi baj.

A férjem egész más véleményen van: – Hagyd csak a nyakadon, úgy legalább nem kellesz senki másnak!

– Ne hülyéskedj, Feri, ezt operálni kell.

– Aztán minek? Engem nem zavar, más meg ne nézzon rád! Ez is csak egy jó ürügy, hogy eljárjálj! Ki tudja, kivel találkozgatsz!?

– Te már megint ittál? – kérdezem.

– Ittam! Na és? A munka után jár nekem! Dolgozom eleget, eltartom a porontyaidat. Ki tudja, kitől szedted össze őket!?

– Te hülye vagy? Rajtad kívül nem ért hozzám senki sem. Az örületbe kergetsz a féltékenységeddel.

– Én, kergetlek!? Inkább te kergeted a pasikat! Hisz hiába mon-dod, hogy beteg vagy. Ki vagy virulva! És mindig rohansz abba a

rohadt boltba! Ki tudja, milyen ficsúrok járnak oda „húst” venni!? Hisz jó kis „hús” vagy te is! Te is eladod magad?

– Menj lefeküdni. Részeg vagy.

– Megyek, de csak utánad! Az ágyban megtalállak, hisz valami még jár nekem!

Jár hát – gondolom magamban – a szád jár, az a részeg, ocsmány szád.

De, hogy békesség legyen, hallgatok és tűröm, hogy elvegye, ami „jár” neki.

Vegyes napok jönnek. Néha félelem, néha bizakodás. A vizsgálatok miatt el-elmegyek a boltból, de mindig gyorsan, és örömmel jövök vissza. Élvezem a munkám. Sokféle nép. Mind mást akar, s ha ki tudom szolgálni őket, az nekem örömet ad. Panni anyuval jól összeférünk, megértjük egymást. Esténként, ha fáradtan hazamegyek, és a Feri még nem jött meg a kocsmából, van idő beszélgetni a gyerekekkel, ez mindig felvidít. Feltöltődök tőlük. Örülök, hogy szeretnek, és hogy szerethetem őket.

Néha-néha odaérek a tévé elé is. Csak taláломra váltogatom a csatornákat, és ha megakadok egy romantikus filmnél, azt mindig megnézem. Rendszerint ilyenkor a férjem már régen hortyog. Jó altató neki az a hét-nyolc fröccs, amelyet előtte megiszik. A gyerekeket is ágyba dugtam már, és én nyugodtan nézhetem a szerelmes-filmet. Legalább a képernyőn keresztül éljem át. Ma este különösen jó a cselekmény, drámaian feszül a hangulat. Jön a tetőpont. Melankolikus, lágy zene, két szerető szív, és amikor csókolózni kezdenek, én sírva fakadok.

– Ezek az átkozott „bögs” filmek – dűnnyögöm, és önkéntelenül nyúlok a pizzim bal felső zsebébe zsebkendőért. Valamin megakad az ujjam. Egy dudor! A bal mellemben egy csomó van! Nem! Ez képtelenség! Ott nem lehet, a csomó a nyakamon van! Három hét múlva ki is szedik. Erőt veszek magamon, és tüzetesen megnézem. Kitapogatom az ujjaimmal. Akkora, mint egy dió. Megnyomom a hüvelykujjammal, és az ruganyosan visszanyom. Ahogy összeszorítom a mellemet, egy-két centit arrébb mozdul, majd ha elengedem, visszaugrik.

Na még egyszer – gondolom – még egyszer megnézem, biztos csak képzelődöm. Közelítek a jobb kezemmel a mellem felé, de az

ujjaim remegni kezdenek. Legyőzőm a remegést, és még egyszer megtapogatom. Ott van! Kéretlenül, alattomosan, és végérvényesen ott van. Kitámolygok a fürdőszobába. Bezárom az ajtót. Ledobom a pizsamakabátot, és a tükörtől várom a választ. Nem látszik semmi! Egyformák, teltek, és ruganyosak. Megkeresem a csomót, és próbálom úgy összenyomni a mellemet, hogy láthassam a dudort. Nem látom! Viszont érzem, hogy ott van. Masszírozni kezdem. Lassú, kör-körös mozdulatokkal simogatom. Próbálom eltüntetni.

Már zsibbad a kezem, feszül a mellem, és zakatol az agyam. Sírok, de csinálom. El kell tűnnie. Nem maradhat ott.

Dörömbölnek az ajtón. A férjem az.

– Engedj már be, vécéznem kell!

Kinyitom az ajtót. Meglátja, hogy félig meztelen vagyok.

– Mit csinálsz te itt? Mi van, máma még nem elégített ki senki sem!? Milyen pirosak a melleid, egész megkívántam! Gyere, gyúrjunk egyet!

– Hagyjál, te állat! – szalad ki a számon, és szaladok én is mert ebből még baj lehet. Magamra rántom a pizsamám. Bebújok az ágyba, jó mélyen, a paplan alá. Nincs menekvés. Megtalál ott is. Nyög, krárog, és közben gyömöszöl, de legalább gyorsan végez.

Elalszik, és egyedül maradok. Nehéz a fejem. Kergetőznek a gondolatok, vadul dobog a szívem. Ezer kérdés ront rám: mi ez? Daganat? Jó, vagy rossz indulatú? Mióta van ott? Miért nem vettem eddig észre? Mi lesz most? Miért nem fáj? Megnézzem még egyszer?

Kimegyek a fürdőbe. Megmosakszom alulról, és tehetetlenül hagyom, hogy a könnyeim a zuhanyzó vizébe potyogjanak. Nem tudom, meddig folytatom a vizet, csak arra eszmélek, hogy már hideg. Kiürült a bojler. Elzárom a csapot. Törölközők. Sírok, és törölközöm. Nézem a combomat. Már vörösre dörzsöltem.

– Na most már elég – sikítok némán – szedd össze magad, Magdika!

Csendben vissza az ágyba. Próbálok hangtalanul lélegezni. Meg kell nyugodni. Holnap irány a sebészet. Már ismerős vagyok ott. Majd az Edit doktornő segít. Majd ő megnyugtat. Majd elmúlik. Majd...

Elalszom.

Reggel megint nem hagyom, hogy az óra végezze a dolgát. Kimegyek a fürdőbe, és rettegek attól, amit csinálni akarok. Meg kell néznem. Hátha elmúlt. Meg fogom. Ott van! Irány a sebészet.

Üvegajtó, üvegterasz, üvegkalitka, benne üveg szemüveges diszpécserő. Adom a taj-kártyám.

– A sebészet az emeleten van – mondja Ő – majd szólítják.

– Tudom – bólintok, és felmegyek a lépcsőn.

A doktornő, a mosolygós, őszes angyal, már ismerősként fogad.

Vizsgál, csóválja a fejét, majd diktál:

– Aspirációs citológia... műtéti beavatkozás... sürgős.

Nem sok mindent fogok fel. Látja. Leül mellém, magyarázni kezd. Csak nézek bambán. Hallom, amit mond, de nem is igen érdekel. Csak egy dolog érdekel. Amikor abbahagyja, ki is buggyan belőlem.

– Doktornő, meghalok?

– Igen – mondja – mindenki meghal egyszer, de maga nem ebbe fog belehalni, és nem most!

Ezt felfogom. Azt mondja, hagyjuk a strummát, két hét múlva van egy műtéti időpontom, ezt fogja akkor megcsinálni.

– Leveszik a mellem?

– Nem. Kiszedjük onnan a daganatot. Egy év múlva csak az emléke, és egy picit heg marad ott.

Ezt már hallottam valahol. Tényleg meggyógyulhatok? Van esélyem? Megszűnik egyszer ez a félelem? Hallom, hogy kemoterápiát, meg sugárkezelést emleget, de ez még nem biztos, csak akkor, ha bebizonyosodik, hogy rosszindulatú.

Kitámolygok az utcára. Nézem a rohanó embereket. Irigylem az egészséges mellű nőket. Jó nekik.

Pannika sírva fakad, amikor elmondom neki.

– Mondd, anyóca, mi jöhet még?

– Nem tudom – szipogok – és tényleg nem tudom.

Munka közben döbbenek rá, hogy el kell mondjam anyuéknak is. Nehéz lesz. Ők őszintén szeretnek, és fájni fog nekik az igazság.

A szüleim három utcával lejjebb laknak. Átlagos családi ház, átlagos kerítés, átlagos kiskapu, amit négy-öt éves koromban de

szívesen kitártam volna a világra! Akkor még úgy gondoltam, ha az nyitva lenne, egyből a nagybetűs életbe léphetnék át rajta.

Leültetem őket. Próbálom tárgyilagosan elmondani a bajt, de látom az arcukon a rémületet és a hitetlenkedést.

Apu szólal meg elsőnek:

– Nézd hugi, te mindig őszinte voltál hozzánk, sosem hazudtál, most mégse hiszek neked. Mi az, hogy mellrák? És pont neked? Hiszen olyan szép és egészséges vagy, amilyennek mindig is akartunk téged. Ez valami tévedés lesz!

– Hugi, elcserélheték az eredményt – szólal meg Anyu is.

Kételkednek. Számukra elképzelhetetlen, hogy a lányuk beteg lehet. Nem erősködöm. Ők már kissé megfáradtak a harchoz. Anynyi csatát megvívta már, sokszor helyettem is. Nem csoda, ha kevesebb az energiájuk. Ez az én háborúm! Ezt nekem kell végigcsinálnom, és nem adom fel. Soha nem adom fel!

Valószínű a nemhiszemségük még több erőt ad nekem. A férjemnek még semmit sem mondok, és úgy intézem, hogy a gyerekek se vegyék még észre.

A lelkem kezd megbékélni. A baj szívóssá tesz. Úgy érzem, az egész világ bánatát is képes vagyok elviselni.

A munkába menekülök, és ez nagyon jó gyógyír. Nem dugom a fejem a homokba, de megpróbálok nem csak erre koncentrálni. A mindennapok kihívásainak eleget téve, kicsit győgyulni érzem a felsebzett éneket.

Délelőtt tíz óra lehet, persze dolgozom a boltban, amikor megszólal a telefonom. Félrevonulok. Panni anyu látja a fehér arcomat, amikor befejezem a beszélgetést. Kérdően néz rám.

– Megvan az eredmény – mondom remegve.

– Na, mondd már!

– Csak annyit mondtak, hogy megvan az eredmény, és menjek be!

– Hét menjél, öltözz át, és rohanj! Én majd viszem a boltot.

Ismerős helyre érek. Már – már olyan, mintha hazamennék.

Üvegajtó, üvegterasz, üvegkalitka, benne üvegszemüveges diszpécserő. Adom a taj-kártyám.

– A sebészet az emeleten van – mondja Ő – majd szólítják.

Eltékozolt, hosszú percek jönnek. Van időm vívódni.

Az őszes angyal megnyugvást sugároz. Bátorságot önt belém.

– Nem ért váratlanul minket, – fordul felém – bár erre nem lehet felkészülni, mégis azt mondom, hogy van okunk bizakodni. Még nagyon időben elkaptuk. Megvan minden vizsgálati eredmény a műtéthez, és három nap múlva túl leszünk rajta. Még szerencse, hogy amúgy is műtöttem volna strummára.

Nagyon hihetően mondja, mégis száraz a torkom, és vadul kalapál a szívem.

Este elmondom a gyerekeknek is. A nagy bajt kihagyom, csak annyit kell tudniuk, hogy a nyakam helyett a cicim vágják föl. A tettetett nyugalmam meghozza a kívánt hatást. Bízna bennem, az erőmben, és abban, hogy örökké mellettük leszek.

Ám a férjem szkeptikusan fogadja:

– Mi van, lecsúszott a csomód a melledbe?

– Bekísérsz majd a műtétre?

– Minek? Nem a lábad fáj! Különben is, nekem dolgoznom kell, hogy eltartsam a porontyaidat. Én tudom a kötelességem!

Lenyelem a könnyeimet, és nem szólok semmit. Fölösleges dolgozot hozni egy feneketlen kútba.

Anyuval megyünk, ketten.

– Végig itt leszek – szorítja a kezem – meglátod, nem lesz semmi baj.

– Meg kéne nyugtatnom – gondolom magamban – neki több bátorításra lenne szüksége. Látom, hogy reszket, fél a következő pár órától. Önző vagyok. Csak magammal törődök. Próbálom a szemem által feltárt dolgokat tárgyilagosan, kívülről szemlélni.

Négyszobás szoba. Fehér éjjeli szekrények, fehér falak, fehér ágyak. Kettő vetetlen. Az ablak mellett választom. Átöltözöm. A halványzöld kórházi hálóing betakarja a félelmem. Valami orvosgyakornok-féle jön, injekciót ad. Lassan múlik a szorongásom. Egy utolsó EKG. Leborotválják a bal hónaljamat, és a mellemet is. Eddig egy pihe sem volt rajta, de hála ezeknek, ezután majd lesz. Nem számít, – rázom meg a fejem – már semmi sem számít. Hisz kint süt a nap, és én olyan kellemesen elbágyadtam.

Egyedül, segítség nélkül mászom fel a kerek ágyra. Letakarnak egy kórház szagú lepedővel. Megindul alattam a folyosó. Anyu a

kezemet szorítva sétál mellettem. Beszél hozzám, de nemigen figyelek rá. A mennyezeti neonokat nézem, amint szép sorban eltűnnek felettem. Kissé fölemelem a fejem. Az előttem álló lengőajtóra nagy piros betűkkel van felírva:

„MŰTŐ, BELÉPNI TILOS”

Ránézek anyura. Gyorsan elmaszától két könnyecseptet az arcán, és erőltetett mosollyal mondja:

– Neked ez semmiség lesz. Itt megvárlak.

Itt megvárlak... Itt megvárlak... Visszhangzik a mondat az agyamban. Még akkor is ezt a két szót hallom, amikor bekötik az infúziót, és rám rakják a maszkot. Gyönyörű, rózsaszín felhők jönnek. Nézem őket. Arra gondolok, jó lenne rájuk telepedni, hintázni, úszkálni rajtuk. Nagyon könnyűnek érzem magam. Mielőtt tudatosulna, hogy lecsukódik a szemhéjam, elalszom.

– Hugi... Hugikám... Ébresztő!

Apu hangját hallom, s ez egy kissé összezavar. Nem Anyu mondta, hogy itt megvár? Kábultan nézek körül. A kórházi szobában vagyok. Apu mellettem áll, fogja a kezem, és beszél hozzám. Anyu az ágyam szélére támaszkodva néz, de olyan sugárzó szeretettel, hogy sírhatnékom támad.

– A gyerekek? – kérdezem bágyadtan.

– Még iskolában, csak két és fél óra telt el. Azt mondta a doktornő, hogy minden simán ment. Holnapután hazajöhetsz! A gyerekek nálunk lesznek. Te csak pihenj, és gyógyulj.

Anyuból úgy szakadnak ki a mondatok, hogy közben talán még levegőt sem vesz. Mindent egyszerre akar elmondani, hátha ez is segít abban, hogy egy-kettőre észhez térjek.

Aztán csend lesz. A tényeket mindannyian tudjuk. A szeretet kimutatásához, a gyógyulni-vágyás bizakodásához nem kellenek szavak. Sokáig nézzük egymást hárman, bizakodva, rettegve, szeretetteljesen, csendben. Nagy végre Apu töri meg a csendet:

– Elmegyünk, Hugi, nemsokára jönnek az unokák, majd elmondjuk nekik, hogy jól vagy, és sokat gondolsz rájuk. Talán majd bejön a Feri is.

– Talán mégse – gondolom magamban, de nem szólok semmit. Bár nemigen panaszkodtam nekik a házasságomról, de ér-

zem, tudom, hogy tisztában vannak vele, hogy bajok vannak. Egy szülő ezt megérzi.

Ahogy elmennek, önkéntelenül a mellemhez nyúlok. Vajon mekkora darabot szedtek ki belőle? Lehet, hogy sokkal kisebb, és beesettebb lett? Biztos ki kell majd tömnöm a melltartómat, hogy egyformának látszódjon a kettő. Odanyúlok, de csak a kötést érzem. Hát, nem lettem okosabb. Várom kell, amíg leveszik a gézt.

Délután bejön hozzám az őszes angyal, – én már csak így hívom – megnyugtat, hogy minden rendben ment, teljes eltávolítást végzett, és a hónaljamból is kiszedte a nyirokcsomót.

– Jobb megelőzni a bajt – mondja ő – hiszen az áttét ott jelentkezne először. Öt nap múlva kiszedjük a varratokat, addigra a szövetszövetmintából kiderül, hogy mennyire rosszindulatú. Utána kemoterápia jön, és sugárkezelés.

Két éjszakát töltök a kórházban. Két keserves, hosszú, fájdalmas éjszakát, ami a picinyeim nélkül telik el.

Persze a Feri nem jön, de nem is igen várom. Ennyi telik tőle. Anyuék mindig itt vannak. Nem is értem, hogy marad idejük másra, a gyerekekre, a mindennapokra.

Türelmetlenül várom a zárójelentést. A folyosón, egy rikítóan piros műbőrszéken ülök. Anyu mellettem áll. Gyengéden a vállamra teszi a kezét, várjuk, hogy kinyíljon az orvosi szoba ajtaja.

– Most hazamehet – mondja a doktornő – de három nap múlva varratszedés. A kötést nem piszkálni, próbáljon pihenni, amennyire lehet, de a bal kezét semmiképp se használja.

Megkapom a papírokat, és indulunk. Már alig várom, hogy lássam a csemetéimet.

Hogy megnőttek! – gondolom magamban – És óvatosan a jobb kezemmel ölelem őket.

– Nagyon hiányoztatok – suttogom a puszik között.

– Te is nekünk, anyuci – mondja Noncsi. – Ugye most már meggyógyulsz?

– Egész biztos, hisz veletek vagyok.

Sokat mesélnek, mintha hetek teltek volna el.

– Ignácot én etettem – dicsekszik Fecó – tőlem is elfogadja, úgyhogy amíg lábadozol, én adok neki enni.

Olyan ünnepi a hangulat, fénylik a szemük, sírunk, nevetünk, és igazán szeretünk. Nem is kérdezem az apjukat. Nem rontom el ezt a szép délutánt. Estére úgyis elromlik az magától.

A gyerekek már alszanak, amikor hazajön a férjem.

– Na, hazakerültél? – Hallom borízú hangját – biztos jó kis pasik voltak ott a kórházban, hogy két éjszakát is bent voltál. Engem meg itt hagyatok kaja, ruha nélkül.

– Nem vittem magammal a hűtőt se, a ruháidat se. Egyébként Apu azt mondta, hogy mind a két este hozott neked vacsorát.

– Ja, persze, de én nem a kaját, inkább téged kívánlak. Jó lesz, ha ágyba kerülünk.

– Feri, most nem lehet. Megvan. Még a kórházban megjött. Elég kellemetlen is volt egy kézzel cserélgetni a betétet.

– Megvan!? Persze neked mindig megvan, ha én akarok valamit. Ki tudja, kivel dorbézoltál eddig, most meg én nem kapok semmit?

– Ha nem hiszed, gyere, nézd meg! – csattantam fel – Pont most kell ilyen utálatosnak lenned?

– Én vagyok az utálatos? – kiabálja – hűségesen várok rád, aztán ez a köszönet. Unom már, hogy neked mindig megvan, amikor kívánlak.

A tehetetlen düh könnyeket csal az arcomra. Meglátja, és ettől még idegesebb lesz.

– Sírós kis rüfke! – sziszegi mérgesen, majd durván becsapja a hálószoa ajtaját.

Sokáig maradok a könnyeimmel. Kavarognak a gondolatok. Keresem az értelmet az életemben, de mindig csak a gyerekeknél lyukadok ki.

A varratszedésre egyedül megyek. Nem akarom elhagyni magam. Felkészültem én már a legrosszabbra, mégis, amikor meghalok, hogy erősen rosszindulatú a daganat, szédülni kezdek. Az én összes angyalkám észreveszi, mert vigasztalni kezd.

– Nézze, valójában erre is számítottunk, de lépéslőnyben vagyunk. Nem lehet áttét. Megelőztük. A kemo gyötrelmes, de nélkülözhetetlen. A sugárkezelés pedig végleg pontot rak majd az „I”-re. Ne adja fel! Maga fiatal, erős, és biztosan tudom, hogy meggyógyul.

Vegyes napok jönnek. Néha hiszek, néha nem. Mindig fáj a tudat, de sokszor le tudom győzni. Próbálok hinni, próbálok akarni, de estére rendszerint rendesen elfáradok. A gyerekek erőt adnak, de a férjem sokszor elveszi azt. Néha elsétálok a boltba, és Panni anyu biztatását jó mélyen elraktározom magamba. Jól fog az még jönni. Anyuék is nap – mint nap eljönnek. Segítenek a nehezebb munkáknál, éreztetik, hogy bíznak bennem. Bíznak a gyógyulásomban.

Szerdára esik az első kemo. A doktornő felkészít rá. Mondja a mellékhatásokat, és hogy az első éjszakát bent kell töltenem, mert eléggé összetett infúziót kapok.

Tíz órára megyek.

Előbb vérvétel. Gyors tesztek, és ez alapján adják a gyógyszert.

Ezek a szobák egyágyasak. Elég egyszerűek. Zöld falfestékekkel, egy ággyal, infúziós állvánnyal, és egy székkal, amin anyukám ücsörög. Itt lehet velem estig. Bár mondtam neki, hogy nem kell, de azért örülök, hogy itt van. Egyébként pedig elzavarni sem tudnám.

– Megvan a véreredmény, – mondja a nővér – hozzuk a csepegtetni valót.

A vénámat szorítja a tű, amikor rákötik az infúziót. Majd elmúlik – gondolom magamban – és nézem, ahogy lassan – lassan csöpög a műanyag zacskóból a ciklámen színű folyadék. Enyhe melegséget érzek, de ez nem baj, ezt már tudom.

Négy óra alatt folyik le. Közben sokat beszélgetünk anyuval, de titkon csak azt lesem magamban, hogy mikor kezdek rosszul lenni. Jól vagyok! Lassan esteledik. Anyu hazamegy, várják a gyerekek.

Nyolc óra körül jön a borzalom. Szédülök, émelygek, zsibbadnak a kezeim, száraz a szám. Amire csengetni merek, már öklendezem. Az ápolónő tudja a dolgát. Adja az ágytálat, abba hanyok. Kiver a víz. Forog a szoba. Reszketek. De jó, hogy nem látják ezt otthon.

– Semmi baj – mondja a nővér – ezek a mellékhatások. Két hányinger között próbáljon mély levegőt venni, az segít egy kicsit.

Négyezer hányom tele az ágytálat. Az öklendezéstől kapar a torkom, és olyan szaga lehet a számnak, mint egy három napos döglött tetemnek. Az éjszaka második fele már csak öklendezéssel

telik. Minden kijött már, nincs a gyomromban semmi. Nagyon száraz a szám, és iszom egy kis vizet. Nem volt túl jó ötlet. Még le sem ért, máris kijött. Reggelig így kínlódom. Amire megjön Anyu, próbálom összeszedni magam. Ne lássa, hogy milyen éjszakám volt.

Hazamegyünk, és otthon kezdődik minden előről. Szédülés, hányás. Reszketés, hányás. Zsibbadás, hányás. Ivás, hányás. Evés, émelygés... és utána hányás. Ha lefekszem, zsibbadok, ha felkelek, szédülök. Erős vagyok! Mondom magamnak két öklendezés között.

Délutánra próbálom gatyába rázni magam. Ne lássák a gyerekek a kínlódásom. Azt hiszem, ügyesen palástolom, de a kis rózsaszín műanyagtál mindig a kezem ügyében van.

Három napig kínlódom, aztán egy kicsit jobb lesz. Két, kissé nyugalmasabb nap jön. Már kezdeném megszokni, amikor jön a következő kemo.

Minden folytatódik előről. Négy óras csöpögtetés, majd négy-napi rosszullet. Ez nem embernek való! Megint két nyugalmasabb nap, már bele is törődnék, amikor fészülködés közben észreveszem, hogy erősen hullik a hajam. Tudtam erről is, de bíztam benne, hogy velem nem így lesz. Tévedtem. Kerülöm a fésűt, ám ez sem használ, a párnámon ezernyi hajszál árválkodik. Estére kiheverem a sokkot. Ne lássák rajtam. Tanulok a gyerekekkel. Megfőzöm a vacsorát. Esznek. Lefektetem őket, és bár nem várom, de hazajön a férjem.

– Látom jobban vagy – mondja evés után – jó lenne, ha rám is száznál egy kis időt.

Jaj, csak ne most – gondolom magamban – csak ne most akarjon, vagy inkább most se...meg máskor se! Ám az én gondolataim az Ő vágyainak nem szabnak határt. Követelőzve simogatni kezd. Én tűröm, és borzongok. Jól van – gondolom – megadom, ami jár neki. Anyu is erre tanított: „A férjeinké vagyunk mindenestül” – mondogatta mindig. Hát belenyugszom. Szétteszem a lábam, és azon imádkozom, hogy a melleimet ne fogja meg. Csak gyors legyen, gyors, és fájdalommentes. De ő nem gyors. Kéjesen lassú, és átkozottul élvezi. Legalább nem fáj. Megfogja a mellem. Mintha

áram ütne meg. Talán megérzi, mert morog valamit az engedel-mességről. Hát próbálok nyugton maradni. Amikor a csúcsra ér, hirtelen mozdulattal beletúr a hajamba. Egy egész hajtincs marad a markában. Érdekes, hogy úgy vált el a fejbőrömtől, hogy észre sem vettem. Meglepetten dűnnyög valamit a „kopasz kurváról”, majd fálnak fordul, és elalszik.

Amikor már hangosan hortyog, a tévé fénye mellett sírva szede-getem ki a hajszálaimat az ujjai közül.

ELVÁLOK! Kristályosodik ki bennem a gondolat. Már nem először, de most igazán határozottan. Nincs semmi, ami ehhez a férfihöz kössön.

Másnap összeülök a srácokkal, és megbeszéljük a dolgokat. Ér-dekes, hogy nem éri őket váratlanul. Nagyon is érezték, hogy baj van anyu és apu között.

– A mamáékhoz megyünk – mondom nekik – ott jó helyünk lesz, és nyugalunk.

Szombaton költözünk. Ő nincs itthon, állítólag dolgozni ment. Egy utánfutóra ráfér minden, amit vinni akarunk. Pár hasznos és nélkülözhetetlen dolog. Pár haszontalan, de nélkülözhetetlen do-log. Köztük van Ignác és az ébresztőóra is.

Anyuék mindenben mellettünk vannak, de a válás kimenetelében kételkednek.

Persze, hogy megkeres. Fogadkozik, dühöng. Kérlelget, fenye-get. Könyörög, szitkozódik, de én hajthatatlan vagyok.

Szombaton anyuék, meg a gyerekek elmennek kukoricát törni. Leveszem a sapkámat, amivel a szánalmasan gyér hajkoronámat próbálom leplezni, és gyors elhatározással előveszem a hajnyíró-t. A tükör rémülten nézi, amint gépies mozdulatokkal kopaszra nyírom a fejem.

– Ez az új divat – mondom nekik, amikor hazajönnek, és pró-bálok mosolygó képet vágni, de mindannyian sírnak. Sírok én is, de csak belül, hogy ők ne lássák.

Két hónap telik el, és amire megszoknák, hogy kopasz vagyok, már nő az új hajam. Még gyöngécske, csak egy-két centis, de szép, szőkésbarna, és az enyém.

Jön az első sugárkezelés. Pestre kell menni. Vonattal.

Beülök a kupéba, és hagyom, hogy kavarodjanak a gondolataim. Aztán egyszerre csak megüti valami a fületem. A kerekek kattogása szavakká formálódik a fejemben. Ütemesen hallom, amint állandóan azt zakatolják:

„RÁ-KOS-VAGY...MEG-HAL-HATSZ...
RÁ-KOS-VAGY...MEG-HAL-HATSZ...”

Jeges rémület fut rajtam végig. Már kezdtem jól érezni magam, és akkor jön ez a hülye vonat! Sírní akarok, de szégyellem magam. Közben egyre csak hallom:

„RÁ-KOS-VAGY...MEG-HAL-HATSZ...
RÁ-KOS-VAGY...MEG-HAL-HATSZ...”

A tehetetlenség dühöt gerjeszt. A düh cselekvésre készítet. Jó! Ha te ÍGY, akkor én ÚGY! Erősen koncentrálok a kattogásra, és kitalálom a válaszsavakat:

„TÚL-É-LEM... NEM-SZÁ-MÍT...
TÚL-É-LEM... NEM-SZÁ-MÍT...”

Ez jó válasz, ettől megnyugszom.

A sugár kevésbé visel meg, mint a kemo. Fárasztó a sok vonatozás, de mindig erőt ad a kerekek kattogása:

„TÚL-É-LEM... NEM-SZÁ-MÍT...
TÚL-É-LEM... NEM-SZÁ-MÍT...”

Harminc sugár. Belegondolni is sok. Ám lendületesebb lettem. Szép, fülig érő göndör hajam nőtt. Nem kell már a sapka. Az egész hetemet elviszi a vonatozás. Hétfőtől-péntekig, de szombatonként bemegyek a boltba. Néha segítek is Pannikának. Jó újra eladni! Jó az emberek szemébe nézni, és érezni, hogy lassan teljes értékű ember leszek én is.

A „férjem” megtudja, és feljelentéssel fenyeget. Azt mondja, táppénzcsaló vagyok. Aput alig bírom lebeszélni arról, hogy elmenjen hozzá, és jól beolvasson neki. Amire lejár a kezelés, már május van. Gyönyörű zöld minden, és talán az én életem is zöldbe borul már.

Egy hónap múlva lejár az egyéves táppénzem. Elhatározásra jutok, és felkeresem a doktornőmet.

Az őszi angyal meglepődik a kérésemen. Még az egy év lótt meg szeretném műttetni a pajzsmirigyem a nyakamon. Hiszen innen indult minden. Legyen itt a vége, még az egy év lejártá előtt.

Látja az elszántságom, és nem mond nemet. Talán tudja, hogy ez az utolsó lökés a teljes gyógyulás felé.

Már rutinosan végigcsinálok minden vizsgálatot. Alig várom, hogy kés alá menjek.

– Rutinműtét lesz – mondja az én angyalom – kiszedjük onnan. Egy év múlva csak az emléke, és egy pici heg marad.

Remélem most hallom utoljára ezt, – gondolom én – de most először valójában így is érzem.

Három hét telik el, és már csak emlék a vágás a nyakamon. Egyre erősebbnek érzem magam. Ez magabiztossá tesz. Dolgozni akarok, és ennek hangot is adok:

– Vége a betegeskedésnek! Írjon ki dolgozni! Jót fog tenni nekem!

Látja az elszántságom, érzi az akaratom, és meghajlik a makacságom előtt. Megkapom a papírt:

„HÉTFŐTŐL MUNKAKÉPES”

Az öröm villanyáramként fut végig rajtam. Még akkor is izgattott vagyok, amikor a boltban Panni anyu orra alá dugom a táppénzes papírom.

– Nagyon vártalak már – mondja Ő őszintén – mindig tudtam, hogy vissza fogsz jönni!

Mind a ketten elérzékenyülünk. Két tocsogó szemű hülye liba, akik sírnak, amikor nevetni kellene.

Vasárnap este nehezen jön álom a szememre. Egyre csak a holnap reggelt várom. Olyan türelmetlenül, hogy végül mégiscsak elalszom...

Kipattan a szemem, és automatikusan az óra számlapjára téved. Öt óra huszonnyolc. Megnyugodva nyugtázom.

Évek óta már ennek sem veszem hasznát – gondolom magamban – akárcsak Ignácnak, az öreg házörzõnknek. Neki is minden reggel elmondom, hogy:

– Vigyázz a házra! – amit talán ért, talán nem, de hogy megnyugtasson, engesztelve megcsóválja a farkát, majd lefekszik, és úgy is marad egész addig, míg haza nem jövök. Mégis minden este jó szívvel adom oda a vacsoráját, mintha megdolgozott volna érte.

Így vagyok az órával is. Minden este beállítom, hogy szóljon reggel, ha ébredni kell, ám mielőtt megszólalna, én már fent vagyok, és sietve akadályozom meg, hogy ébresztőt fújjon. Ma sincs másképp. Lenyomom az órát, és mosolyogva gondolkodom arra, hogy dolgozni megyek. Egészséges vagyok! Vannak, akik szeretnek, és vannak, akiket szerethetek...

SOKÁIG LESZEL TÁVOL

A mikor kicsi gyermekkoromban neked szegeztem a kérdést, hogy mi is meg fogunk halni, te nem hazudtál. Határozott, és végérvényes igennel feleltél. A szó bombaként csapódott az épen még csak nyiladozó értelmem felületére, óriási krátert hagyva ott. Te láttad a rombolást, és igyekeztél enyhíteni a károkat.

– Tudod, kisfiam, mindenki, aki megszületik, egyszer meg is hal.

– Maga is? – akkor még magáztam anyukámat.

– Igen, én is. De az még nagyon sokára lesz. Akkorra te már felnőtt ember leszel. Családod lesz, gyerekeid, lehet még unokáid is, és én már nagyon öreg leszek. Az még nagyon-nagyon sokára lesz.

A szó, hogy „sokára” nyugtatólag hatott rám. Varázsszó volt, mely sejtette ugyan velem a történet végét, de időt adott. Engedte, hogy el-el tudjam felejtetni azt, hogy eljön majd az is, amikor te már nem leszel.

Később, amikor utaztunk valahova – persze főként orvoshoz, mert a spontán utazás kiváltságait mi nem igen tudtuk érvényesíteni az akkori életünkben –, szóval ha utaztunk, és vártuk a buszt, én türelmetlenül kérdezgettem:

– Anyu, mikor jön már a busz?

– Nemsokára, kisfiam. – Felelte Ő szeretettel.

Ám pár perc múlva türelmetlenségem újra hangot adott.

– De mikor jön már?

– Majd ezután. – Hangzott a bölcs válasz.

Ez olyan megfogható és racionális érv volt, ami ellen nem igen tudtam lázadni. „Majd ezután, majd ezután...” Ez a két szó új világot nyitott a szellemi fejlődésemben. Néha félttem ettől a két szótól, mert sejtetni engedte, hogy ki tudja, mi fog még történni

velünk. Hisz ami már megtörtént, azzal nincs baj. Azt már szerencsésen átéltük. Néha keservesen történt meg, de már túl vagyunk rajta, ám a „majd ezután” mindig előttünk lesz.

Emlékszem egy riadt, reggeli ébredésemre. Úgy 5 éves lehettem, és megdöbbenve vettem észre, hogy egyedül vagyunk a házban. Késő őszi reggel volt, az ablakon túli fény éppen hogy csak értelmet adott a kinti tájnak. Felébredtem, és azonnal megérezttem, hogy anyukám nincs a lakásban, sőt, még a környéken se. Nem tudom, honnan, de biztosra vettem, hogy itt hagyott minket. (Később felnőtt fejjel, amikor elmeséltem neki az akkori szorongásomat, Ő megnyugtató választ tudott adni. Az állandóan labilis anyagi helyzetünkön próbált egy rövid időre segíteni azzal, hogy felszaladt a gazdaság pénztárába, ahol apám és anyukám is dolgozott, és előleget próbált kérni a pénztárostól. Természetesen sikertelenül kellett hazajönnie.) Szóval éreztem, hogy nagy a baj, sírdogálva ébresztgettem a három éves húgomat:

– Gyere Ilike, az anyu itt hagyott minket. Elment világgá. Menjünk utána.

A húgom bizalmatlanul kandikált ki a kiságy rácsain, és nagyokat szippantva az elmaradhatatlan cumijából, békésen, mint egy kisbárány, tűrte, hogy öltöztetni kezdjem. A harisnyanadrágjánál tartottam, amikor betoppant az anyukám.

– Hát ti mit csináltok? – Csattant fel a kérdés.

Zavarodottan, szemlesütve válaszoltam:

– Azt hittem, hogy itt hagyott minket. Maga után akartunk menni.

Anyukám arkifejezését ennyi idő elteltével is határozottan megőriztem. Először felnevetett, de csak pár másodpercig tartott, majd jött egy ici-pici düh, amit a kétségbeesés és a szánakozás váltott fel. Majd az egésztest felcserélte egy óriási adag aggódásra, és félelemre. Végül a tehetetlenség könnyeibe burkolózva tette fel a legfontosabb kérdést:

– És hova indultatok volna, Lalika?

– Hát maga után! – buggyant ki belőlem az egyértelmű válasz.

Erre már Ő is csak nevetni tudott. Olyan tisztán, egyszerűen, és sajnos ritkán, mert az élet soha nem adott neki túl sok okot a nevetésre.

Mindenesetre megnyugodva konstataálta, hogy a gyerekei akkor is utána mennének, ha Ő esetleg világgá menne.

Soha nem készült elhagyni minket, még akkor sem, amikor már biztos volt, hogy örökre búcsút mondunk egymásnak, mégis a tudat, hogy mi úgyls utánamennénk, az egész életét végigkísérte.

Hé-nyolc évesen, amolyan fúrós-faragós fiú lettem. Nem kis szántsággal csúzlít fabrikáltam magamnak. Teleszedtem a zsebeimet kavicssal, és amíg anyám dolgozott, felosontam a padlásra. A célba-lövészet óriási tárházát találtam ott. Anyukám ugyanis a tél folyamán kiürült öt literes dunsztosüvegeket – amiben előtte befőtt, lekvár, vagy savanyúság volt – szép módszeresen kimosta, és fejjel lefelé állítva a padlás mestergerendájára sorakoztatta. Nekem egy egész hadseregnyi ellenséges katonát jelentettek ezek. Amilyen módszeresen kimosta az én anyukám, ugyanolyan módszeresen lövöldöztem én szét őket. A „csata” befejeztével megnyugodva néztem körül. Egy ellenséges „katona” sem maradt. Dolgom végeztével levonultam a „hadszíntérről”, és egy-két nap alatt el is felejtettem ezt a dicsőséges „háborút”. Csak az őszi elrakás közeledtével, amikor anyukám az üvegekért ment, csak akkor derült ki az én „háborús bűnöm”. Soha sem fogom elfelejteni azt a jajveszékélő kiabálást, ami anyám száját elhagyta, miközben hármásával szedte lefelé a lépcsőt.

– Jaj Istenem! Jaj, mi történt? Lalika, hol vagy?

Szemlesütve álltam előtte, és próbáltam nagyon büntudatos képet vágni.

– Te törted össze a dunsztos üvegeket?

– Igen.

– De miért? Mondd meg, hogy miért csináltál ilyen rosszat?

Arra már rég rájöttem, hogy a csínytevéseimet teljesen ártatlan és bűnbánó képpel tudom csak ellensúlyozni valamiképp, hát beálltam a máskor is segítő pózba, és csendesen válaszoltam:

– Azt hittem, már nem kellene.

Anyunak szikrát szórt a szeme, és a szikrák között felfedeztem

a kétségbeesés, a tanácstalanság, a „minden elveszett” kifejezést is. Hirtelen rádöbbsentem, hogy most tényleg nagyon rosszat tettem. A megbánó ábrázatom valódira váltott, és rájöttem, hogy nagyon nagy veszteségeket okoztam az én „háborúmmal”. Percekig álltam ott előtte, várva a megérdemelt elfenekelést. Néha fel-felpillantottam, és éreztem, hogy lassan fogy a dühe. A lélegzése is kezdett normalizálódni. Reménykedtem benne, hogy megúszom a verést. Megúsztam, de amit helyette kaptam, sokkal jobban fájt. Egész délután, sőt még este is egy szót sem szólt hozzám. Ha lopva ránéztem, csak a haragot láttam az arcán. Este, fürdés után aztán nem bírtam tovább. Könnyek között kértem bocsánatot tőle, és nagyon boldog voltam, hogy adhattam egy puszit az arcára.

Módszeres ráhatásokkal érte el, hogy amire kamaszodni kezdtem, különbséget tudjak tenni a jó és a rossz cselekedetek között. Nagyon ritkán kiabált, de erélyes tudott lenni, ha kellett. Úgy terelgetett bennünket, mint egy jó tyúkanyó a szeleburdi kiscsibéit. Ha az értékítélete szerint rosszat csináltunk, órákig képes volt magyarázni, hogy ne csak belássuk a rosszaságunkat, de tudjuk meg a helyes kivezető irányt is. A mai napig sem értem, hogy volt mindehhez türelme, ereje, lendülete. Ő mindig – ellentétben apámmal – szeretettel nevelt.

Már harmadikos-negyedikes kisdíák lehettem, amikor éreztem, hogy kezd a lelkemben kinőni az általa elvetett mag.

Anyukám dolgozni járt a gazdaság konyhájára, és én elhatároztam, hogy igen finom vacsorával lepem meg Őt. A padlásunkon galambok tanyáztak, és anyu a rendszeresen adott kukorica- és búzaszemekért olykor-olykor egy-egy galambnak elvette az életét, hogy nekünk finom ebédet varázsoljon belőle.

Eldöntöttem, hogy most én lepem meg Őt, egy tökéletesen megsütött, töltött galambbal.

Mondanom sem kell, hogy fogalmam se volt róla, hogy csak a fiatal galambnak omlós és ehető a húsa.

Magabiztos elszántsággal mentem fel a padlásra, és elkaptam a legelső madarat, ami kezem ügyébe került. Nagy dilemma előtt álltam: ölnöm kell, hogy anyunak meglepetést szerezzek. Már több-

szőr láttam, hogy ő hogyan csinálja. Szakavatott, gyors mozdulattal a tuskóra rakja a galamb fejét, és az éles nagy késsel a nyakánál leszorítja azt. A madár teste az egyik kezében, a másikban a kés a szegény halálraítélt nyakán. Aztán egy gyors, könnyörtelen vágással végighúzza a kést, és a galamb teste már fej nélkül verdes a kezében.

Így csináltam én is. Bár a gyors vágás inkább nyiszitálásra sikeredett, és majd frászt kaptam, amikor a galamb vergődni kezdett, de megcsináltam. Emlékszem, a szívem hangosan kalapált, és ami-re kimúlt a jószág, bennem nagyobb volt az elkeseredés, mint az elszántság, de megcsináltam.

(Azóta az élet úgy hozta, hogy számtalan állatott kellett megölnöm azért, hogy enni adjak a családomnak. Ám a sok gyilkolás közepette is mindig törekedtem arra, hogy legyen az disznó, baromfi, kecske, vagy nyúl, az állatok gyorsan kimúljanak, és a lehető legkevesebbet szenvedjenek.)

Szóval ott álltam az élettelen galambbal a kezemben, amikor rám talált a húgom.

– Jézus! Lali, te mit csinálsz?

– Anyunak főzök vacsorát. Te meg söpörd össze a konyhát, és mossál fel! Meglepjük Öt!

A húgom, ki szerény természetével sokáig alávetette magát az akaratomnak, most is csak bólintott, és indult, hogy elvégezze a munkát. Gyorsan vizet forraltam. Akkorra már volt gáztűzhelyünk, és én örömmel vettem tudomásul, hogy végleg lezárult a sparhelten-főzés időszaka. Megkopasztottam a galambot. Emlékszem, nem a gyerekkori élményeim legszebbike volt ez, de végre tiszta lett (többé-kevésbé). Az egészen apró szőröket anyukám a gáz lángjánál szokta megpörzsölni, de én féltettem a kezem, és úgy láttam, nem is olyan szőrös ez a galamb. Megmostam, kiszedtem a belét, de nem tudtam olyan apró lyukon kihúzni a belső részeket, mint ahogy anyu csinálta, úgyhogy én majdnem kettévágtam a madarat. Mindegy, így is jó lesz – gondoltam.

A máját, a zúzáját aránylag apró darabokra vágtam, és egy kis áztatott kenyérrel összekevertem. Akkoriban a fűszerekről még fogalmam se volt, így hát az egészét jól megsóztam. Besóztam a

galambot is, és a tölteléket belegyömöszölve az egészet egy tep-sibe raktam, és kentem rá egy jó kanálnyi disznózsírt. Amikor a sütőbe tettem a „művemet”, az Ili már teljesen kész volt a takarítással.

Ez ám a meglepetés! — Gondoltam magamban.— Ragyog a konyha, és sül a finom vacsora.

Jó pirosra sütöttem, talán túlságosan is. Amikor anyu hazajött, örvendezve látta a szép rendet, és az asztalra kirakott töltött galambot.

— Hát együnk — mondtam én a háziasszonyok elszántságával.

Itt kezdődtek a bajok! Utólag már tudom, hogy valószínűleg azt a galambot fogtam meg, amit még annak idején Noé rakott fel a bárkájára az özönvíz elől. A sült galamb nem egyszerűen csak rágós, hanem ehetetlen, porcelánkeménységű volt. Rágtuk mi szorgalmasan, főleg anyukám, és próbált hozzá mosolyogni, de azt hiszem a legrágósabb étel akkor került elé egész élete folyamán. Rágtuk, és egy korty vízzel nagyokat nyeltünk. Jól nem laktunk, de anyukánk olyan szeretettel és elismeréssel nézett ránk, hogy éhesek se maradtunk.

Ez az este mérföldkönek tekinthető az életemben. Akkor érttettem meg először anyám életfilozófiáját, hogy adni jó, és minél többet adunk, annál többet kapunk vissza. Ő szegény gyakorolta is ezt a szemléletet az utolsó leheletéig. Sosem fogyott ki a türelemből, az odaadásból, a szeretetből. Nagyon szeretnék csak egy kicsit is hasonlítani rá.

Anyám és apám az örök ellentét: a tűz és a víz, a hideg és a meleg, a szelídség és a durvaság megtestesítői voltak. Mindkettő a maga nemében kimagaslót alkotott.

Már összeszedtem akkorra annyi bölcsességet, hogy ne apám példája lebegjen előttem célként. Bár nem mindig sikerült olyan segítőkésznek, türelmesnek és megértőnek lennem, mint anyu, ám nagyon törekedtem rá.

Ha néha egy-egy balul sikerült dolgom után gyötört a lelkiismeret-furdalás, Ő látta azt rajtam, és nem az elkövetett baklövésemet bírálta, hanem dicsérte a jobbra válásom törekvését. Ezek a szavak mindig nyílegyenesen mutatták nekem a helyes irányt.

Anyám nővérétől sokszor megkaptam felindultságában, hogy: „Olyan leszel, mint az apád!”. Ez a mondat mindig mintha tűzzel perzselt volna meg. Égette a bőröm, gúzsba kötötte a jó szándékomat. Anyu mindig vigasztalt ilyenkor:

– Te nem leszel olyan, te jólelkű vagy, és jó ember lesz belőled.

Egész biztosan tudta, hogy a mentőövbe, amit felém dobott, én két kézzel kapaszkodok majd, és segít abban, hogy helyes irányban haladjak tovább. Attól az időtől fogva szándékosan próbáltam apám ellentéte, vagyis anyám természete lenni. Akkortájt még nagyon sok volt ő előtte is a „majd ezután”, és én hajlamos voltam abban az illúzióban élni, hogy mindig így lesz. Ma már beérném egy „nemsoká”-val is, hisz még az is azt jelentené, hogy itt van velünk még egy darabig.

Tíz éves lehettem, amikor először ettem parizert. Kirándulni készültünk az iskolával, na nem túl messzire, csak a falu határában lévő juhhodályhoz. Akkoriban az iskolákban még volt olyan, hogy Madarak, Fák Ünnepe. Ebből az alkalomból készültünk ki a szabadba. Emlékszem, ragyogó, tavaszi napok voltak, a fákon zölden virult az új élet, a virágok nagyüzemi szinten ontották az illatukat, és a madarak koncertbe illő csicssergéssel üdvözölték a napfényt. A juhhodály egy nádtetős, hosszú istálló volt, ami ilyen késő tavasszal már üresen állt, hisz a birkák már birtokba vették a természet bőséges étkezőasztalát, a legelőt. Mi pedig örömmel bújócskáztunk a juhok téli szálláshelyén, meg a közeli, erdőszéli fák között. Szóval ünnep volt, és anyu megtoldotta még azzal, hogy vett a boltban 10 deka párizsit.

– Jó lesz majd a zsemlebe – mondta nekünk otthon, és becsületesen kettészelte a felvágottat.

Fejenként 3 szendvicset készített nekünk – bár a húgom zsemléinek a kétharmadát mindig én ettem meg –, hogy biztosan elég legyen estig. Kettőt megkent kacsaszírral, de a harmadikba belerakta az áhított finomságot, a szelet parizert.

– Nézd csak kisfiam! – Mondta felém fordulva – amelyikben a szalámi van, azt megjelölöm.

Úgy is tett. A zsírpapírba csomagolt zsemlére egy piros színű tintaceruzával kissé tojás alakúra sikeredett kört rajzolt.

— Így tudni fogod, hogy melyikben van a szalámi. — Szólt bölcsen, és elégedett mosollyal nyugtázta magában, hogy ezt is megoldotta.

Én tíz éves voltam, Ő harminchárom, de még Ő sem evett soha parizert. Mégis, még csak eszébe sem jutott, hogy levágion belőle egy darabot, és megkóstolja. Ezt csinálta egész életében: a saját szája elől vonta el a falatot, hogy nekünk adja.

Hát ha ünnep — gondoltam magamban, miközben a társaimnak dicsekedve mutogattam a boltban vásárolt párizsis zsemlémet —, legyen teljes, és a szendvicsem egyharmadát gondosan visszacsomagolva hazavittem anyukámnak, hogy ő is megkóstolhassa. Este, amikor hosszas kérlelésemnek eleget téve végre megette, két fénylő, harmatszínű könnycsepp jelent meg az arcán. Ám mosolygott hozzá, és én tudtam, hogy ez nem a bánat, hanem az öröm, és a szeretet könnyei.

Tizennégy évesen születésnapj zsúrt rendezhettem. Előtte pár héttel sikerült néhány új bútort venni a szobába. A régi, fakeretes szalmazsákbetétes ágyat, két modern, összecsukható rekamiéra cseréltük fel. Kapott a szoba egy dohányzóasztalt is, két zöld szövetszékkel, és két ugyanolyan puffal. Ha összecsuktuk a heverőket, egész csinos ülőgarnitúrává alakultak át. Az öreg, repedezett, recsegős hajópadlót egy barna parkettamintás linóleummal takartuk le. A szoba északi falára lakktól fénylő, sötétbarna ruhásszekrény került, és helyet kapott egy fiókokkal ellátott kis-szekrényes tükros is. Nagyon büszke voltam az újjávarázsolt szobára. Nem is sejtettem, hogy ennek az anyagi terheit anyámnak késélen táncolva, évekig nyögni kell majd. Az új szoba, meg a születésnapom tiszteletére meghívtam néhány osztálytársamat. Emlékszem a lázas készülődésre. Csak öten voltunk, — a húgomat is beleérte — mégis ülésrendet készítettem. Csészeből ittuk a teát, és hozzá — mert az akkoriban nagyon menő volt — bolti szárazsüteményt rágcáltunk. Mondanom sem kell, hogy az anyu által készített édességek sokkal finomabbak voltak, de én haladni akartam a korrallal, és büszkén

mutogatni, hogy nekünk is telik a bolti teasüteményre. A délután jól telt. A rádióból valami szimfonikus zene szólt, bár mi nemigen figyeltünk rá. Inkább beszélgettünk, majd fő attrakcióként elővettem a pár hete kikönyörgött játékrulettet, és óriási szorongások közepette nyertük el egymás zsetonjait. Amikor a vendégek elmentek, az I-livel nekiálltunk a takarításnak. Anyu is bejött, hogy segítsen a rámolásban. Én lopva az arcát figyeltem: valami elégedett, büszke derű fénylett a szemében. Boldog volt, hogy boldoggá tehetett. Örült, hogy a sokszor apámmal folytatott, veszekedésekkel tarkított házban egy kis nyugalmat, békét, harmóniát teremthetett. Mi is kell több egy édesanyának?

Ahogy elballagtam az általános iskolából, az idő – aki állandó versenyfutásban van az élettel, és persze mindig Ő nyert, mert az élet előbb fogy el – alapos előnyre téve szert, nagyon felgyorsult.

Csak foszlányok maradtak meg bennem a középiskolákról. Fájdalmas emlékek, amik az elválásról szóltak. Minden vasárnap, amikor vissza kellett menni a kollégiumba, belebetegedtem. Nem volt semmi bajom sem az ottani környezettel, – néha még kifejezetten élveztem is, hisz életemben először kezdtem sikereket elérni a társadalmi életben – de nagyon hiányzott az otthoni lét, az anyukám gondoskodó odaadása, a húgom pátyolgatása, az ágyam illata.

Milliószor elképzeltem, hogy a két világot, kultúrát, egymás mellé illesztem, és én, az úgynevezett párhuzamos világokban tetszés szerint járok át, attól függően, hogy éppen melyik hiányzik jobban. Hogy mennyire fájhattak ezek az elválások, azt csak akkor értettem meg igazán, amikor nekem kellett átélnem ugyanezeket az én gyerekeimmel. No, de ne ugorjunk ennyire előre. Szóval az idő gyorsabb sebességre kapcsolt, már nem volt napi kapcsolatunk, és ezt nagyon nehezen viseltem.

Hirtelen kihúzott az élet a „kamasz-fiókból”, és átrakott a „legény-polcra”.

Te, mint mindent a világon, ezt is jól toleráltad. Nagyobb szabadságot adtál, feltétel nélkül megbíztál bennem, és nekem eszem-

be sem jutott az, hogy visszaéljek vele. Minek lopni egy olyan páncélszekrényből, ami mindig tetszés szerint kinyitható? A bizalom, amit kicsi korunkban belénk ültettél, majd oly gondosan ápoltál, öntöztél, most termőre fordult, és a termés annyira bőséges volt, hogy nem csak a vetőmagot kaphattad vissza, hanem megduplázva-háromszorozva raktározhattad el a magokat.

Megnősültem. Az első feleségemet sosem szeretted igazán, de elfogadtad, mert az én – ma már tudom, nagyon rossz – döntésem volt. Azt, hogy mi a házastárs, feleség, lelki-társ fogalma, csak azóta tudom, amióta Csillával élek, a második feleségemmel. Most így visszagondolva nagyon örülök, hogy kaptál tőlünk 11 olyan évet, amikor nem csak a fiad, az unokáid, de a menyed is őszintén szeretett, és igyekezett jobbra tenni az életedet. Elégtétel volt ez azért a keserves 17 évért, amit előtte kellett – a rossz választásom – miatt elviselned. Az unokáidat viszont feltétel nélkül, rajongásig szeretted. Sosem tettél köztük különbséget, a lányodé ugyanolyan fontos volt, mint a fiadé. Honnan vetted az energiát, amit rájuk fordítottál? Honnan volt az erő? Az a kifogyhatatlan sugárzás, amivel beburkolva tanítottad, neveltetted, óvtad őket. Mindig volt időd, hogy meghallgasd őket, beszéljess velük, hogy tanácsot adj nekik.

A hétköznapiakat akkoriban még otthon, Bicalon töltötted. Minden este beszélünk telefonon. Érdekes, hogy akkor is te voltál az alkalmazkodóbb, hiszen megbeszéltük, hogy mindig én hívlak majd, és én bármikor is csörgettem, te mindig ráértél. Képes voltál a vacsorádat is abbahagyva beszélgetni velem. Ha napközben valami gondolatod támadt, azt felírtad egy darab cetlire, és este, amikor hívtalak, csak akkor hoztad elő. Napközben nem akartál zavarni, mert sosem értem rá. Jaj, anyukám, de ráérnék most bármikor, csak fel tudnál hívni!

Esküszöm, mindent abbahagynék, és órákig hallgatnálak, csak beszélni tudnánk még!

Hétközben Bicalon éltél, de minden pénteken érted mentem, és jöttél hozzánk, Lengyelre. Soha sem fogom elfelejteni azokat a beszélgetéseket, amiket vasárnap délelőtt – miközben én az

ebédet készítettem – folytattunk. Már megöregedtlél akkorra, de nekem nem tűnt fel. Ezernyi betegséged, nyavalyád közepette is csak azzal törődtél, hogy a gyerekeidnek jobb, könnyebb élete legyen.

Istenem, de sokat meséltél a húgomról, a sógoromról, mert az állandó rohanás közepette alig tartottuk egymással a kapcsolatot. Mindig jó testvérnek neveltél bennünket, és biztos nagyon fájt belül, hogy alig van időnk egymásra.

Évente kétszer négy-öt hétre bevonultál a dombóvári kórházba, hogy a reumás panaszaidra, a törött gerincedre, a fájdalmas ízületeidre egy kis gyógyírt nyújtsanak. Általában vasárnap este vittünk vissza, – vagy mi, vagy az Öcsiék – és pénteken már rohantam is érted, hogy a hétvégét együtt tölthessük Lengyelen.

Akkor is hazafelé tartottunk – már a kurdi erdőkben jártunk –, amikor megemlítetted, hogy baj van. Ez is jellemző volt rád: az út első felében csak hallgattál, engedted, hogy elmondjam a heti történeteket, mindent tudni akartál, és mindenre volt egy jó válaszod, és csak miután én már kifogytam a szóból, csak akkor álltál elő a te problémáddal. Mondtad, hogy vérezni kezdtél alul, és hogy egészségügyi kaparást csináltak. Szövetmintát vettek, mert ebben a korban már nem szabadna vérezni. Két hét, amire eredmény lesz, és majd attól függően szóba jöhet egy műtét. Valószínűleg ki kell venni a méhedet.

Hallgattalak, de csak úgy félgőzzel. Megijedtem, és féltettelek, de csak úgy másodlagosan. Néha válaszoltam, nyugtatgattalak, de a gondolataim a napi teendőim körül forogtak. Tele volt a fejem a rám váró teendőkkel, amikre mindig kevés volt az idő. Persze éreztem, tudtam, hogy baj van, de a gondolataim bezárt világa nem engedte, hogy teljesen rá figyeljek. Milyen érdekes is! Nekünk az emberi fajnak itt a földön megadatott a gondolkodás szabadsága. Ám ezzel az adottsággal létre is hoztuk a globális paradoxon iskolapéldáját, ugyanis egész életünkre a gondolataink börtönébe vagyunk bezárva.

Mennyire sajnálom, hogy akkor nem tudtam szabadulni ebből a börtönből. Bánt, hogy nem figyeltem egyedül csak rád. Te biztos

észrevetted ezt, de – mint mindig – nem szóltál. Este, amikor Csillával beszélgettünk erről, csak akkor döbbsentem rá, hogy lehet, hogy az én anyukám rákos. Hirtelen végigfutott a fejemben, hogy közös erővel, nem is olyan rég birkóztunk meg a Kálmán (a kisebbik fiam) csontrákjával. Akkor azt a harcot, – amelyben maximálisan kivetted te is a részed – megnyertük. Csak nehogy ez az „átok-ellenség” ezért most téged követeljen cserébe.

És jöttek megállíthatatlanul a napok, és benne a rossz hírek. A rák, ez a gyilkos betegség – ami apámat is elvitte – birtokba vette a tested, és kemény harcok árán, de egyre újabb, és nagyobb területeket hódított meg, és igazott le. A tehetetlen dühünk nagyon gyenge fegyver ellene. A tanácsstalanság otthont talált a lelkemben. Beköltözött, és úgy látszott, hosszú vendégeskedésre számíthatok. Amikor bebizonyosodott, hogy nagy a baj, műtétet ígértek, de a műtéti időpont egyre csak tolódott. Ha rákérdeztem a főorvostól, kitérő válaszokat kaptam:

– Lehet, hogy nem is kell műteni. Lehet, hogy elég lesz a sugárkezelés is.

Vittünk CT-re, MR-re, jöttek sorban a vizsgálati eredmények, és csak nőtt az orvosok tanácsstalansága. Én akkoriban azt hittem, hogy nem olyan nagy a baj, azért nem műtenek sürgősen.

Ma már tudom, hogy akkor már egy visszafordíthatatlan fázisban voltál. Ma már tudom, hogy addigra már ez az átok kór alaposan befészkelte magát a testedbe, és megállíthatatlanul terjeszkedik.

Végre döntést hoztak „okosok”: Először három belső, majd harminc külső sugárkezelést kapsz, és csak azt követi az operáció.

Az, hogy végre felvették a harcot a „gyógyítók”, egy kis lelki megnyugvást hozott mindnyájunknak. Szentül hittem, hogy jó döntést hoztak, és Kálmán példáján felbuzdulva reménykedtem a felgyógyulásodban.

Ma már tudom, hogy azért tétováztak az orvosok, mert addigra már a légyszöveteken áttét képződött, és ezek után minden beavatkozás már csak élethosszabbító, és nem gyógyító funkciót tölt be.

De akkor még hittünk, bízunk, és reménykedtünk. A hatalmas akaratodat ismerve – hiszen a gerinctörésemből is úgy álltál fel, ahogy csak nagyon kevés embernek sikerült volna – elhittem, hogy legyőzöd a kórt. Elhittem, hogy megbirkózol velem, és még nagyon sokáig köztünk, szeretted között lehetsz.

Úgy döntöttél – persze főleg azért, hogy a mi életünket könnyítsd –, hogy újra bevonulsz a dombóvári kórházba, és onnan mérsz át minden nap Kaposvárra, a sugárra, a betegszállítókkal. Nekünk ez így kényelmesebb volt, mert vasárnap este általában az Öcsiék vittek vissza a kórházba, és pénteken délután meg én hoztalak Lengyelre, hogy velünk töltsd a hétvégét. Csak jóval később mesélted el, hogy a huszonegy-két kilométeres út helyett te naponta száz-százötven kilométert utaztál, mert a betegszállítók a környező összes települést bejárták, összeszedték a betegeket, és csak azután mentek a radiológiára. A lelkiismeret-furdalásomat – ami a sok zötykölődés miatt fakadt – te azzal orvosoltad, hogy úgyis ráérsz, mást se kell csinálnod egész nap, mint hogy eljárj a sugárkezelésre. Naponta beszéltünk telefonon, és Te vigasztaltál. Te próbáltad tartani bennünk az erőt. Hétvégeken, amit Lengyelen töltöttél velünk, mindig kevés volt az idő, hogy mindent átgargyaljunk. Lelkünkben a seb csak felületi kezelést kapott, nem gyógyult, csak lappangott, és alattomosan terjedt, mint a te testedben a rák.

De mentsvárnak még mindig ott volt a „majd ezután”. Még mindig hittem abban, hogy sok ezután lesz még, és mindenre lesz majd időnk.

Lejárt a kezelés, és nem hozta meg a várt eredményt. Az orvosokkal beszélve bebizonyosodott, hogy mégiscsak kell a műtét. Elszántad magad, és három hónap pihenő után újra befeküdtél a dombóvári kórházba. Az operáció estéjén a lányod, a menyed, meg én aggódva álltunk az intenzív osztályon az ágyadnál. Nagyon fehér voltál, szinte minden vér kiszaladt a testedből. Kétségbeesetten néztünk rád, de te az altatásból ugyan még kábultan, de határozottan, és bizakodón motyogtad:

– Minden jól sikerült, meggyógyulok.

Úgy kellett nekünk ez a pár szó, mint vízbefúlónak a levegő. Éltető napsugárral töltötte meg a szemünkből kibukkanó könny-cseppeket, s ahogy egymásra, és rád néztünk, a fénnel telt könny-cseppek között, szivárványszínbe öltöztetél mindent. A küzdéshez bizakodást, a fáradtság ellen erőt adtál.

Ehhez nagyon értettél. Több mint egy hétig feküdtél az intenzív osztályon. Nehezen ment a felépülés. Hiába voltál nagymester ebben, a kór és a betegség együttes ereje neked is meghaladta a képességeidet.

Azért csak eljött a nap, amikor végre hazahozhattunk Lengyelre. Annak idején, amikor elkezdted hozzánk járni – a kívánságaid alapján – szép lassan átrendeztük a szobádat úgy, hogy neked otthonos legyen. Most ebbe a szobába jöhettél haza, és ha nem is a bikali otthonod fogadott, mégis a megszokott, ismerős tárgyak vettek körül, és a szeretet, mellyel dédelgetve körbebástyáztunk, meghozta gyümölcsét. Napról-napra erősödtél, és mi, a gyerekeid és az unokáid egyre bizakodóbbak lettünk. Ám volt a zárójelentésedben egy feketén sejlő mondat, ami nem hagyott nyugodni bennünket. Csilla utána nézett a neten, s amikor világossá vált, hogy mi az, a frissen szerzett tudásunk hatalmas köszikla súlyával nyomta a bizakodó lelkünket. Az orvosaid a maguk nyelven az írták le, hogy felmerül a lehetőség annak, hogy a lágyrészeken áttét képződött.

Ettől a naptól fogva a szorongás már nem vendég, hanem boszszantó, mindennapos lakótárs volt nálunk, és bármennyire is szeretnénk volna elzavarni, „Ő nem mozdult”. Velünk, bennünk élt a nap huszonnégyszerében, elszívta az erőnket, megmérgezte a bizakodásunkat, és a csontkeményre edződött hitünkből minden nap letört egy darabot.

A feketén sejlő mondat három hónap múlva – amikor kontrollra mentünk – beigazolódott. Nyirokcsomó műtét következett. Az operáció után a radiológus őszintén megvallotta, hogy nem tudtak minden csomót eltávolítani, mert a daganat úgy behálózta a fő ütőereket, hogy ott már szikével „gyógyítani” nem lehet. Újra sugárkezelés következett, amire már mi, (a vöd, meg

a lányod és a menyed, meg a fiad) vittünk minden este, munka után Kaposvárra. Huszonnyolc „sugaras” nap, és ugyanannyi fájdalmas éjszaka. A nyirokműtéted után a lábad a háromszorosára dagadt, és megkeményedett, mint a kő. Az óriási fájdalmaidról csak halvány képzeletünk lehetett, mert nagyon jól titkoltad. Csak olyankor, amikor Csilla megmasszírozta a beton – keményre duzzadt lábadat, csak olyankor vettük észre, hogy milyen jól esik neked, ha a fájdalom – skálán egy-két fokot enyhíteni tudunk. Amióta a zárójelentésből megtudtam az igazat, a veled töltött napok egy megfakult filmként peregtek a belső szemem előtt. Egy olyan filmként, aminek sajnos ismertem a végét, mégis az utolsó filmkockáig bíztam abban, hogy a film vége megváltozik, a főszereplő megmenekül. A tudatom enyhíteni próbálta a kint, ami sajnos elkerülhetetlenül utolér majd bennünket. Kétségbeesetten kerestem az alkalmakat, hogy minél több időt tölthessek veled. Velünk laktál, mégis nagyon nehezen, és egyre ritkábban beszélgettünk. A morfiumos tapasz, amit a fájdalom elűzésére ragasztottunk rád, csak mérséklesebben tompította a kínjaidat. Nem is nagyon szeretted a tapaszt, azt mondtad fáj a fejed tőle, és nem hagy gondolkodni. Ha voltak kissé jobb perceid, akkor se tudtam úgy beszélgetni már veled, mint régen. Mintha bezárkóztál volna, mintha nem akartad volna már ránk rakni a terheket. Féltettél bennünket, hogy összeroppanunk a súly alatt.

Ahogy a sugárkezelés véget ért, kezdődött a kemoterápia. Ezt is Kaposváron kaptad, de hetente csak egyszer kellett vigyünk. A kép örökre megmarad bennem, ahogy fekszel a kezelőhelyiségben az ágyon, és türelmesen kivárod azt a négy – öt órát, amíg a folyadék a vénádon keresztül a testedbe csöpög. A türelmedhez akkor már egy kis közömbösség is vegyült. Már nem olyan érdeklődő, mindenről tudni, mindenben segíteni akaró voltál. Szorongó elképedéssel néztem, ahogy a rák nem csak a testedet, hanem a lelkedet is megeszi.

A nyolcadik kemo után (mivel láthatóan rosszabbodott az állapotod) a főorvosnő javaslatára felfüggesztették a kezelést. Be akart fektetni a kaposvári kórházba, hogy egy kicsit „feljavítsanak”, ám

úgy döntöttél, hogy inkább dombóvárra vigyünk. Ott jobban ismernek, és közelebb is van, sűrűbben tudunk majd látogatni.

Ebben az időszakban már olyan gyomor- és bélpanaszaid voltak, ami a fájdalomküszöböd határait súrolta. Nem ment az evés se. Hiába kérleltelek, hogy muszáj enni, hogy erős légy, bölögattál, és próbálkoztál, de valahányszor letuszkoltál valamit a torkodon, szinte azonnal kihánytad. Már folyadékkal – úgynevezett úrhajós koktéllal – is próbálkoztunk, de sehogy sem ízlett. Mégis, ha a kérésünkre megittad, szinte azonnal vissza is jött. Eleinte a kockasajtot meg tudtad enni, én minél többet próbáltam „beléd tömni”. Egyik délután – erre mindig emlékezni fogok – nagy unszolás közepette elfogadtál egy kockasajtot, hogy megeszed. Leültem az ágyad mellé, de te szelíden elküldtél, hogy menjek csak, csináljam a dolgomat, majd te tévzés közben megesegeted. Este, amikor a Csilla rendbe rakta az ágyadat, a párnád alatt találta meg. Nem akartad, hogy tudatosuljon bennem, hogy már nem bírsz enni. Még akkor is bennünket óvtál, nem akartál fájdalomnak kitenni.

Dombóváron a belgyógyászatra kerültél. Infúzióval és gyógyszerrel próbáltak felerősíteni. Sűrűn látogattunk, és minden este telefonon beszélgettünk. Egyszer, amikor hívtalak, a nővér száraz hangon közölte, hogy a sebészetre vittek, életmentő műtétet végeznek rajtad éppen. Elkezeredetten ültünk be Csillával a kocsiba, útközben felvettük a húgomat is, és mentünk Dombóvárra. A műtét már megvolt, te még aludtál, de az orvossal, aki az operációt végezte, tudtunk beszélni. Behívott a kezelőbe, és elmondta, hogy az áttétek miatt a végbeledet az oldaladra kellett kihelyezni. A tumor olyan károkat okozott a belső szerveidben, (ezért is voltak az elviselhetetlen gyomorgörcseid) hogy ez maradt a végső és egyetlen megoldás az életed meghosszabbítására.

Forgott velünk a szoba. Szívtépő fájdalomként hasított belénk a tudat, hogy tényleg elvesztünk téged. A letargia beült közénk a kocsiba, és hazafelé nagyon hosszú volt az út.

Másnap, amikor bementünk hozzád, egész tűrhetően néztél ki. Az iszonyú fájdalom, a görcsök elmúltak, s te ezt úgy élted meg,

hogy újra bizakodni kezdte. Még azt is elhitted, (valamelyik nővér mondta) hogy az oldaladon lévő kivezetést még vissza is csinálhatják.

Bár vérzett a szívünk, de meghagytunk ebben a tudatban, sőt, a valóságot elkergetve, szédülten bízva egy csodában, hajlamos voltam én is ebben hinni, és nem a tényekben.

Hazahoztunk ismét. Keserves időszak következett. A hűgom minden délután (munka után) átjött Kozárról Lengyelre, hogy segítsen nekünk az ápolásban. Undorodtál a bélsár szagától, s ha megérezted, nekünk azonnal cserélni kellett a sztómazsákot. Rendszerint igazad is volt, mert ha szagot éreztél, általában mellé is ment valamennyi. Ilyenkor két-, olykor három emberes munka volt, hogy alaposan letisztogassunk, óvatosan bekenjük a sebet és környékét, és új zsákot rakjunk föl. Nekem nagyon nehezen ment, talán túlságosan féltettem, nehogy a durva kezemmel megsértslek valahol. (Olyan törekeny voltál már akkor, és én olyan kétségbeesetten elkeseredett.) Ám a két lánynak nagyon szakszerűen ment, úgy, ahogy a kórházban mutatták, ügyesen, gyorsan, fájdalommentesen ápoltak. Esténként és éjjelentként, amikor Ilinek haza kellett menni a családjához, többnyire Csilla végezte mindig a munka nehezét, én csak asszisztáltam neki. Olyan természetesen, és óvatosan bánt a beteg testeddel, mintha egy kis virág lennél, melynek le-lehulló szirmait gyengéd ápolással ragasztaná vissza a helyére. Örökre hálás leszek neki azért, amit az anyámért megtett.

Lassan, fájdalmasan teltek a napok, lassan, fájdalmasan fogyott az erő. Mi, akik állandóan veled voltunk, nemigen vetünk észre a rosszabbodásod, de Ili, aki minden délután eljött, gyakran jegyezte meg: „tegnap még ez ment neki”. A tapasztalat már kettesével raktuk, (az orvos tanácsára) hogy legyen néha egy kis nyugalom. Még most is türelmes voltál, de az éjszakáinként egyre sűrűbben felcsattanó hívószavad már sejtette velünk, hogy nehezen kontrollárod a valóságot. Érdekes, miután itt hagytál bennünket, még hetekig hallottam a kiáltásaidat, és mindannyiszor remegő lábakkal ugrottam ki az ágyból, hogy segíts nekem.

De keserves is volt utána visszabújni az ágyba, és újra – meg újra szembesülnöm a hiányoddal.

Eljött az idő, amikor teljes közönybe burkolóztál. Ha szóltunk hozzád, csak a fejedet ráztad, vagy elnéztél félre, de jobb percekben olyan hálával és szeretettel telt meg a szemed, hogy nem kellett szóljál, tudtuk, hogy tudod, hogy nagyon sokat jelentesz nekünk.

Aztán egy hétfő délután úgy érezted, búcsúzkodnod kell. Összehívtál bennünket, és mindenkitől külön köszöntél el. Azt mondtad, vigyázzak mindenkire, és olyan melegen öleltél át, hogy életem végéig érezni fogom.

– Nagyon fogsz hiányozni nekem – tört ki belőlem a zokogás, és egyre csak arra tudtam gondolni, hogy te hogy bírod megállni könnyek nélkül.

Egy hétig feküdtél kómában. Nem ettél, nem ittál, csak vergődél élet és halál között. Egy hétig ápoltunk még úgy, hogy talán már nem is tudtál róla.

Te megtetted, amit kellett: száraz szemmel, tiszta szívvel, igaz szeretettel elbúcsúztál tőlünk. A többi már nem rajtad múlik, türelmesen, mint ahogy éltél is, vártad a halált.

Hétfő reggel volt. Mielőtt kimentem etetni, szokás szerint benéztem hozzád. Mozdulatlan voltál, mint már egy hete. Kicsit megigazítottam a párnádat, megsimogattam az arcodat. Semmi sem látszódtott rajtad, még az sem, hogy készülsz meghalni. Kimentem etetni, és a felénél járhattam, amikor úgy éreztem, be kell mennem hozzád. Rád néztem, és rögtön tudtam, hogy halott vagy. Itt hagyta! Elmentél, és hiába voltál közöttünk, hiába ölelt át a szeretetünk, te egyedül voltál, amikor a Nagy Útra indultál. Biztos, hogy ezt is te akartad így, hogy nekünk könnyebb legyen. Néztelek, és nagyon egyedül éreztem magam. Az űrt, amit magad mögött hagyta soha senki sem fogja betölteni.

Letérdeltem az ágyadhoz, és sokáig fogtam az óvó, vigyázó, féltő kezéd...

...Már másfél éve, hogy elmentél. Azóta gondolatban sokszor álltam már az „élet buszmegállójában”, gondolatban számtalan-

szor feltettem már neked a gyerekkoromban elhangzott kérdést: „Mikor jön már a busz?” És te mindannyiszor türelmesen válaszoltál: „Majd ezután.”

Anyukám, én türelmes vagyok, ahogy tanítottál rá. Csak várok, várakozom elszántan, és nem csüggedek, mert tudom, hogy sokáig, nagyon sokáig leszel távol.

TARTALOM

Előszó	5
A tízforintos vásár	9
A falu cigánya	17
Szerelmesek	25
Sohase mindegy	29
Mondd barátom, milyen a tenger?	35
Örök vesztes	37
A sírás majd megszűnik, ugye?	47
Egyedül	53
Mese a vadvirágról	57
Megtisztulás	65
Egy marék föld	69
Karácsony	75
Rideg szívvel	79
Virágot a sírjára	89
Összetartozás	93
Mindennapi kenyerünket... 1.	99
Mindennapi kenyerünket... 2.	101
Mindennapi kenyerünket... 3.	103
Kerekesszékbe zárva	109
Amiből kevés van 1.	113
Amiből kevés van 2.	115
Amiből kevés van 3.	119
Amiből kevés van 4.	123
Vas-varázs	131
Más-más világ	135
Emberségből jeles	145
Széria-élet	149
Már a harang se kondul... ..	153
Vallomás	159

Álmomban nem voltál!	163
A város, a lányok, a fények	165
A kiválasztott	169
Pár perc	175
Mementó 1.	177
Mementó 2.	181
Varázslás	187
Zsíros kenyér és Facebook	189
Író vagyok	191
Pár gondolat a tehetségről	193
Vigyél magaddal	197
A félelem éve	203
Sokáig leszel távol	219



Aki olvasta ezt a könyvet, láthatja,
hogy írója nemhogy nem fordít
hátat a valóságnak, de egyenesen
belesüpped, egybeolvad vele.
Alázatos, mégis művészi erény,
s lenyűgöző erő vibrál soraiban,

hogy szenvedélyes hangon szólhasson hozzánk,
az érző és rokonszenvező emberhez, a megértő
lélekhez. Tudom, hogy az ilyen nemes, tiszteletet
érdemlő magasröptű lelkek, akik az igazságért
hevülve, az igazságra oktatnak sokunkat, fényleni
fognak létegünk fölött örökkön örökké, miként a
csillagok.

Kovács - Popa Daniela

ISBN 978-963-12-1514-4

